

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท๔
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
THE QUALITY ASSURANCE ACCORDING TO IDDHIPADA 4 IN
THE NON-FORMAL EDUCATION AND INFORMAL EDUCATION
OF NAKORNSAWAN PROVINCE

พัทธ์ธีญา ไพรมัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

พัทธ์ธีญา ไพรมัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

THE QUALITY ASSURANCE ACCORDING TO IDDHIPADA 4 IN
THE NON-FORMAL EDUCATION AND INFORMAL EDUCATION
OF NAKORNSAWAN PROVINCE

Phattiya phraimui

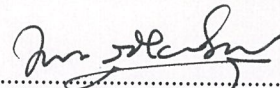
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for The Degree of
Master of Educations
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E.2013

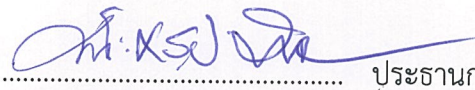
(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

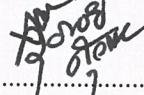
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “การดำเนินงานประคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์” เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(พระสุธีธรรมานุวัตร, ผศ.ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบบัณฑิตวิทยาลัย

..... ประธานกรรมการ

(พระครูปลัดมารุต วิจารณ์โส)

..... กรรมการ
(ดร.ศุภชัย สุวรรณนิษฐ)

..... กรรมการ
(ดร.อดิศักดิ์ กอวัฒนา)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.วรกฤต เอื้อนช้าง)

คณะกรรมการควบคุมบัณฑิตวิทยาลัย

ดร.อดิศักดิ์ กอวัฒนา

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.วรกฤต เอื้อนช้าง

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....

(นางสาวพัทธธัญญา ไพรมุ้ย)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด นครสวรรค์ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จ สมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความเมตตาจากผู้มีพระคุณต่อไปนี้ พระเทพปริยัติเมธี ผศ.ดร. ผู้อำนวยการ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ และประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา ที่เปิดโอกาสทางการ ศึกษาระดับปริญญาโท ดร.อดิศักดิ์ ก่อวัฒนา ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ.ดร. วรก ฤต เกื่อนช้าง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สุพรด บุญอ่อน ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือใน การปรับปรุงแก้ไขการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทั้ง ๕ ท่านคือ พระครูศรีธรรมนิวิฐ พระครูศิริภุ ณีทัศน์, ผศ.ดร.สุพรด บุญอ่อน , อาจารย์สันติก มุงคุณ , อ.ศิริโรจน์ นามเสนา ที่กรุณาเสียสละเวลา อันมีค่าช่วยเหลือในการตรวจสอบความถูกต้อง ทั้งด้านเนื้อหา ระเบียบวิธีวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการ ดำเนินการวิจัย ช่วยแนะนำแก้ไข ให้สมบูรณ์สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาศูนย์การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองอุทัยธานี ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม (Try out) และ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองน นครสวรรค์ที่เปิดโอกาส และอนุญาตให้ดำเนินการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทเพื่อพัฒนาตนเอง

ขอขอบคุณผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ที่อนุเคราะห์สละเวลาให้ข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ ต่องานวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีข้อบกพร่อง ประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยจิตคารวะ อนึ่ง หากมีคุณค่าอันเป็นประโยชน์ที่พึงเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอบูชาเป็นกตัญญูกตเวทิตา แต่มารดาบิดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย

- ชื่อวิทยานิพนธ์** : การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
- ผู้วิจัย** : นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย
- ปริญญา** : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
- คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์**
- : ดร.อดิศักดิ์ กอวัฒนา, กศ.บ.บ.เอด.,ม.เอด.พ.ด.(Educational Evaluation)
- : ผศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง ป.ศ.ศ., ศษ.บ., ศศ.ม.,ปร.ด.(การบริหารอุดมศึกษา)
- วันสำเร็จการศึกษา** : ๖ มีนาคม ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๒) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๓) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสภาพส่วนบุคคล การดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากร จำนวน ๒๐๐ คน โดยใช้โปรแกรม SPSS วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มประชากรแบบหลายขั้นตอนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stand Deviation)

ผลวิจัยพบว่า

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ตามรายด้านของการวิจัย ๔ ด้านดังนี้

๑) ด้านฉันทะ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ความพึงพอใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จ ตามหลักอริยาบท ๔ ผลที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน จะทำให้องค์กรมี

ประสิทธิภาพ และต้องมีความเต็มใจในการทำงานและมีความมุ่งมั่นต่อการกระทำจึงจะส่งผลให้การ
กระทำงานนั้น ๆ สำเร็จได้

๒)ด้านวิริยะ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ความพากเพียร ความ
พยายาม ของผู้บริหารการศึกษา ให้ด้านต่าง ๆ จะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ได้ในการบริหาร
ศึกษา และต้องมีความพยายามในการทำงานด้วยความรอบรู้รอบคอบในการทำงานนั้นยอมออกมามี

๓)ด้านจิตตะ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ผู้บริการต้องมีจิตใจต่อการ
เอาใจใส่ในกิจการ การงาน การดำเนินการ การประสานงานในสถานศึกษา จะทำให้การดำเนินงาน
ขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔) ด้านวิมังสา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ให้ความเป็นกันเองของ
บุคลากรในสถานศึกษาเมื่อมีการดำเนินกิจกรรม ต้องมีการติดตามผล และตรวจสอบในการ
ดำเนินงานที่ผ่านมา ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไร เพื่อแก้ไขให้เกิดการพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

Thesis Title : The Quality Assurance According to Iddhipada ๔ in The Non-formal Education and Informal Education of Nakornsawan Province

Researcher : Miss Phattiya Praimui

Degree : Master of Arts (Educations Administration)

Thesis Supervisory Committee

: Dr.Adisai Korwattana B.Ed.,M.Ed.Ph.D (Education Evaluation)

: Asst.Prof.Dr. Worrakrit Thuenchang, Pali IX, B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : March ๒, ๒๐๑๔

ABSTRACT

The study entitled “The quality assurance according to Iddhipada ๔ in The Non-formal Education and Informal Education of Nakornsawan Province”

This research had the following objectives: ๑) to study problems, barriers and Recommendations of Internal Assurance Quality of Informal and Non-formal Office Nakhonsawan Province according to Iddhipada ๔ ๒) to study the operation of Internal Assurance Quality of Informal and Non-formal Education according to Iddhipada ๔ ๓) to the compare the opinions toward Internal Assurance Quality of Informal and Non-formal Education according to Iddhipada ๔ by personal factors

This research was applied Mixed Research. The sample of this study was drawn for ๒๐๐ persons.The sampling technique was Stratified Random Sampling. The research tools the study were qustionaire and Interview From. The data Analysis had been done by Statistical Program of Social Science (spss) such as frequency, percentage ,Mean and standard deviation.

The results of research were as folloes :

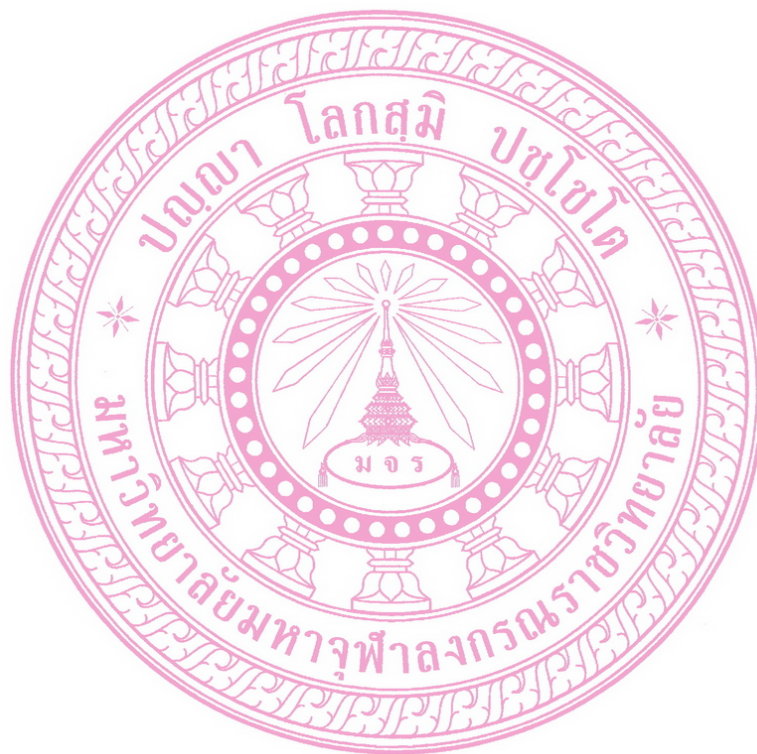
๑) Chanda :The operation of Internals assurance quality would be succeeded by means of Iddhipads ๔ The Iddhipada ๔ would make the officers works afficiently and foresaw to the working target.

๒) Viriya : the officers would be tolerated and to forbear in contruction of the new innovation.

(๔)

๓) Citta : The officers should be willing to service the studenys and people in general

๔) Vimamsa : The officers should be monitored and inspected their work elaborately.

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		(๑)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		(๓)
กิตติกรรมประกาศ		(๕)
สารบัญ		(๖)
สารบัญตาราง		(๙)
สารบัญแผนภาพ		(๑๓)
บทที่ ๑ บทนำ		
๑.๑	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓	ปัญหาที่ต้องการทราบ	๕
๑.๔	ขอบเขตงานวิจัย	๕
๑.๕	สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		๑๐
๒.๑	อิทธิบาท ๔	๑๑
๒.๑.๑	หลักธรรมอิทธิบาท ๔	๑๑
๒.๑.๒	หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔	๑๑
๒.๑.๓	องค์ประกอบของอิทธิบาท๔	๒๑
๒.๑.๔	หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔	๒๔
๒.๑.๕	ประจักษ์ของอิทธิบาท๔	๓๐
๒.๒	แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการบริหาร	๓๑
๒.๒.๑	ความหมายของการบริหาร	๓๑
๒.๒.๒	ปัจจัยทางการบริหาร	๓๒
๒.๒.๓	กระบวนการบริหาร	๓๕
๒.๓	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	๓๖
๒.๓.๑	ความหมายของการบริหารการศึกษา	๓๖
๒.๓.๒	กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา	๓๘

สารบัญ (ต่อ)

๒.๔ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา	๓๙
๒.๔.๑ ความหมายของคุณภาพ	๓๙
๒.๔.๒ ความหมายของคุณภาพการศึกษา	๔๐
๒.๔.๓ ความหมายของการประกันคุณภาพ	๔๑
๒.๔.๔ ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา	๔๑
๒.๔.๕ แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา	๔๓
๒.๔.๖ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา	๔๔
๒.๕ การประกันคุณภาพภายใน	๔๕
๒.๕.๑ ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน	๔๕
๒.๕.๒ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพ	๔๖
๒.๕.๓ แนวคิดการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	๔๗
๒.๕.๔ ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	๔๙
๒.๖ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๕๙
๒.๗ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๖๐
๒.๘ สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และ กรุงเทพมหานคร	๖๒
๒.๙ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและเขต	๖๓
๒.๑๐. การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	๖๔
๒.๑๑. มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการประกัน คุณภาพการศึกษา	๖๕
๒.๑๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๖
๒.๑๒.๑. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท ๔	๖๖
๒.๑๒.๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา	๗๑
๒.๑๒.๓. งานวิจัยต่างประเทศ	๗๔
๒.๑๓. กรอบแนวคิดในการวิจัย(Conceptual Framework)	
๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๗๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๗๘
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๓

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๘๕
	๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๖
	๔.๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๘๘
	๔.๓ ผลของการทดลองสมมติฐาน	๙๓
	๔.๔ สรุปบทสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษา	๑๑๕
	๔.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๒๑
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๒๓
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๒๓
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๒๕
	๕.๓ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	๑๒๘
บรรณานุกรม		๑๓๐
ภาคผนวก		๑๓๙
	ภาคผนวก ก รายงานผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๓๙
	ภาคผนวก ข ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)	๑๔๗
	ภาคผนวก ค ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	๑๕๐
	ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย/แบบสัมภาษณ์	๑๕๒
	ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ต่าง ๆ	๑๖๑
ประวัติผู้วิจัย		๑๗๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๖
๔.๒	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาศาภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพ ในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๘๘
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๘๙
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาศาภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถาน ศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะ	๙๐
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ด้านจิตตะ	๙๑
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาศาภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ด้านวิมังสา	๙๒
๔.๗	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาศาภาพและปัญหา การดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๙๓
๔.๘	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาศาภาพการดำเนินงาน ประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๙๔
๔.๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อความคิดเห็น ต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	๙๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

๔.๑๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุด้านฉันทะ	๙๖
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุด้านวิริยะ	๙๗
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ จำแนกตามอายุด้านจิตตะ	๙๘
๔.๑๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ ด้านวิมังสา	๙๙
๔.๑๔	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาคำแนะนำประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง	๑๐๐
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาคำแนะนำประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง	๑๐๑
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด(Least Significant Difference: LSD)การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาคำแนะนำประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านฉันทะ	๑๐๒

สารบัญตาราง (ต่อ)

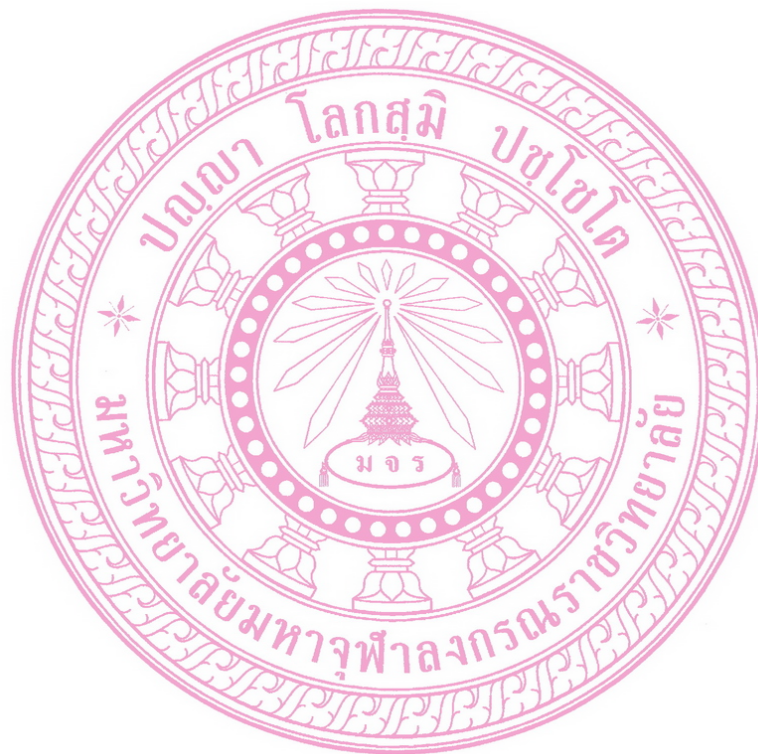
๔.๑๗	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านวิริยะ	๑๐๓
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านจิตตะ	๑๐๔
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านวิมังสา	๑๐๕
๔.๒๐	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุการทำงาน	๑๐๖
๔.๒๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์จำแนกตามอายุการทำงานโดยภาพรวม	๑๐๗
๔.๒๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านฉันทะ	๑๐๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

๔.๒๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านวิริยะ	๑๑๐
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านจิตตะ	๑๑๑
๔.๒๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านวิมังสา	๑๑๒
๔.๒๖	การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๑๓
๔.๒๗	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๕	๑๑๔

สารบัญแผนภาพ

๑.๑ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	แผนภาพที่ หน้า
๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๕๗
	๘๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ได้ระบุไว้ในหมวด ๑ บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการในมาตรา ๖ ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และในหมวด ๖ ที่มีสาระบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ได้รับระบุไว้ในมาตรา ๔๗ ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก มาตรา ๔๘ ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน มาตรา ๔๙ ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษาที่มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่ประเมินการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการ ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาใน แต่ละระดับตามที่กำหนดไว้” ซึ่งในอดีต การจัดการศึกษาของไทย ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนและมักจะ เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายทางการเมือง” ทำให้การจัดการศึกษาไม่สนองความต้องการของสังคม ได้เท่าที่ควร จึงมีความต้องการจากหลายฝ่ายให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ต้องการให้ มีการตรวจสอบกระบวนการจัดการศึกษามากขึ้น ผู้ปกครองต้องการรู้ว่าบุตรหลานของตนเมื่ออยู่ใน โรงเรียนทำอะไรได้ดีเพียงใด และมีคุณลักษณะตามที่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมต้องการหรือไม่ โรงเรียนหรือสถานศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานหรือไม่อย่างไร^๑

^๑ ราชกิจจานุเบกษา (๒๕๔๒), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒,(กรุงเทพมหานคร), หน้า ๓ .

^๒ ราชกิจจานุเบกษา (๒๕๔๒), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร), หน้า ๑๔.

^๓ รุ่ง แก้วแดง, การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก,(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๔๔),หน้า ๕๙.

^๔ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเตรียม มการรับการประกันคุณภาพ การศึกษา ,๒๕๔๔,หน้า ๓๔.

จากพระราชบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา ครั้งใหญ่ของไทย ซึ่งเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และระบบสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือและเทคโนโลยี ที่สำคัญที่สุดคือ การเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยมุ่งปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมความรู้และปลูกฝังประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้า วิจัย เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ เพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.๒๕๕๒ - ๒๕๖๑) ซึ่งเป็นการปรับแต่ง คือ เสริมเต็มเต็มในสิ่งที่ควรทำแล้วไม่ได้ทำให้มีความเหมาะสมและทันสมัยขึ้น ซึ่งมี ๒ เรื่องที่มีความสำคัญ กล่าวคือ ๑) การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้การศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นไปตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ ๒) การปฏิรูประบบการบริหารจัดการ ต้องปรับให้เป็นส่วนส่งเสริม สนับสนุน เพื่อไม่ให้เป็นภาระการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรสถานศึกษา ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนเทคโนโลยีการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา^๕ แต่การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้นย่อมต้องมีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ที่มีมาตรฐานเดียวกันเสียก่อน

การมีคุณภาพการศึกษา คือการที่ผู้เรียนมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา อันเนื่องมาจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะจัดโดยรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือในสถาบันอื่นใด ได้กำหนดให้มีระบบนิเทศ เพื่อติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงจัดตั้งองค์กร และกำหนดกลไกเพื่อรองรับการดำเนินงานเรื่องมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นเจตนารมณ์สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา^๖

ในส่วนของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๒๐ ให้สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ

^๕ วิจิตร ศรีสะอ้าน, **ปฏิรูปการศึกษารอบสอง การประเมินรอบสาม** : ปรับแต่งหรือปรับรื้อระบบ .วารสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา, (พฤษภาคม ๒๕๕๒), หน้า ๔.

^๖ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา . (๒๕๕๕), **ข้อสรุปการประชุมสัมมนา รวมพลังเพื่อการปฏิรูปการศึกษา** (ครั้งที่ ๔), (กรุงเทพมหานคร), หน้า ๑๐.

ประกันคุณภาพภายนอก โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย^๗

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด ทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในระดับจังหวัด และมีศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ เป็นสถานศึกษาทำหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและความต้องการของประชาชน ชุมชนในพื้นที่บริการ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม จึงมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรตลอดจนพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยให้สถานศึกษาประเมินตนเอง และแต่งตั้งคณะทำงานเข้าไปตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา ให้คำแนะนำ เพื่อให้เกิดความมั่นใจกับบุคลากรของสถานศึกษาในทุกกระดับ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สถานศึกษาต่าง ๆ ได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ของแต่ละสถานศึกษาและต้นสังกัด รวมทั้งเพื่อให้บรรลุมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาตามกรอบแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน แต่การดำเนินงานดังกล่าวยังมีปัญหา อุปสรรคหลายประการ เมื่อพิจารณาผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ ๒ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๙๐๒ แห่ง พบว่า มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ มาตรฐานที่ ๑ ปรัชญา วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผนการจัดการศึกษา และมาตรฐานที่ ๓ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและทักษะชีวิตคือมีค่าเฉลี่ย ๓.๓๐ ส่วนมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือมาตรฐานที่ ๒ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ ซึ่งได้แก่การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเฉลี่ย ๒.๕๙^๘

ปัจจุบันสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๑๕ แห่ง ได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก ในรอบที่ ๒ และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาครบทุกแห่ง ขณะนี้กำลังเตรียมการที่จะเข้ารับการประเมินภายนอก รอบ ๓ ซึ่งการประเมินในครั้งนี้แล้วนั้น เป็นการประเมินตามสภาพความเป็นจริงเพื่อรับรองสภาพของสถานศึกษา แต่การประเมินคุณภาพ

^๗ ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑), พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร), หน้า๖.

^๘ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงาน (๒๕๕๓), สรุปผลการประเมินคุณภาพรอบ ๒ , (กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา).

ภายนอก ในรอบ ๓ นี้ เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะพิจารณาที่ผลผลิตมากกว่าปัจจัยและกระบวนการ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน ฉะนั้นการเตรียมการจึงแตกต่างกัน

การนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันนั้น สำหรับคุณธรรมที่จะทำให้การทำงานประสบความสำเร็จคงหนีไม่พ้นอิทธิบาท ๔ เพราะความหมายของอิทธิบาท ๔ แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ หมายถึง สิ่งซึ่งมีคุณธรรมเครื่องให้ถึง ความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อิทธิบาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ อย่าง คือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น วิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น บุคคลเมื่อประกอบด้วย คุณธรรม ๔ อย่างนี้แล้ว ย่อมประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่ไม่เหลือวิสัยของมนุษย์ ซึ่งโดยตรงทางหมายถึงความดับทุกข์โดยสิ้นเชิง ที่เรียกว่า นิพพาน ส่วนเรื่องอื่นนอกนั้นไป ถือว่าเป็นเรื่องพิเศษ และไม่มีข้อขัดจำกัด เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับ เรื่อง นอกเหนือ วิสัยธรรมดา อยู่มาก โดยหลักอิทธิบาท ๔ นั้นเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดสมาธิในการ ทำงานไม่ฟุ้งซ่านไปกับสังขมและกระแสต่างๆ พร้อมทั้งตีกรอบให้เราทำงานอย่างคงเส้นคงวาอีกด้วย

ผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นพนักงานราชการ ตำแหน่ง ครู กศน ตำบล มีส่วนร่วมในการดำเนินการและรับผิดชอบในงานประกันคุณภาพภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองนครสวรรค์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ จำนวน ๑๕ แห่ง โดยยึดหลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินงาน ว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก รอบ ๓ เป็นอย่างไร เพื่อให้ทราบสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพและมาตรฐานตามความมุ่งหมายหลักการและแนวการจัดการการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๔๕ ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

^๙ พุทธทาสภิกขุ, ศึกษาธรรมะอย่างถูกวิธี หรือ ธรรมวิภาค นวกภูมิ คำบรรยายธรรมะ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.buddhadasa.com/rightstudydham/itibath4.html>, [๒๓ กันยายน ๒๕๕๘].

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๒.๓ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามสภาพส่วนบุคคล

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๓.๒ ความคิดเห็นต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเป็นอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

๑.๓.๓ รูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มีอะไรบ้าง ควรเป็นรูปแบบใด

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๔.๑ ด้านเนื้อหา

เนื้อหาของกรวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านคือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา

๑.๔.๒ ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน ครู กศน.ตำบล และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ จำนวน ๑๕

แห่ง ซึ่งผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย บุคลากรที่มีการปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประเด็น คุณภาพภายในสถานศึกษา รวม ๒๔๓ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง อายุการทำงาน ระดับการศึกษา การฝึกอบรม

ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลัก อธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

บุคลากรที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๑. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๒. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๓. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ การทำงาน ต่างกัน มี ทัศนคติการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๔. ผู้ตอบแบบสอบถามที่ มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๕.๕. ผู้ตอบแบบสอบถามที่ อายุแตกต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการ ประกัน คุณภาพการศึกษาตามหลักอธิปไตย ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **มาตรฐานการศึกษา** หมายถึง ข้อ กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพการศึกษา

๑.๖.๒ **มาตรฐานการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย** หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมิน และการประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑.๖.๓ **ตัวชี้วัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** หมายถึง ตัวแปรที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้วัดการเปลี่ยนแปลงหรือบ่งบอกสภาพรวม หรือสะท้อนการดำเนินงาน สามารถนำมาใช้วัดความสำเร็จหรือผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้น ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑.๖.๔ **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา** หมายถึง กระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กิจกรรม การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินผล ที่เป็นระบบสะท้อนถึงควมมีคุณภาพ โดยสถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผู้รับบริการ ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ตัวชี้วัด อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเอง โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๖.๔.๑. การเตรียมการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการ แต่งตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ใน ๒ ด้าน ดังนี้

การเตรียมความพร้อมของบุคลากร หมายถึง การพัฒนาครูเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ในการประกันคุณภาพภายในโดยการจัดประชุม สัมมนา อบรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พัฒนาทักษะการทำงาน และการเตรียมข้อมูลพื้นฐาน

การแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ หมายถึง การมอบหมายผู้ รับผิดชอบหรือแต่งตั้ง คณะกรรมการรับผิดชอบในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๑.๖.๔.๒. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหาร และการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักการบริหารที่ใช้วงจรคุณภาพ เป็นแนวทางในการดำเนินงาน คือ

๑.๖.๔.๒.๑ การวางแผนปฏิบัติงาน หมายถึง การคิดเตรียมการเกี่ยวกับ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม ภาระงานของสถานศึกษา

๑.๖.๔.๒.๒ การดำเนินการตามแผน หมายถึง การดำเนินงานตามแผนที่ กำหนดไว้ใน แผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่ครอบคลุมทุกภาระงาน โดยมีการกำกับติดตาม เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน รวมทั้งให้คำแนะนำผู้รับผิดชอบการ ปฏิบัติงานตามแผน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๖.๔.๒.๓ การตรวจสอบประเมินผล หมายถึง การที่สถานศึกษา ตรวจสอบคุณภาพเพื่อพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน การจัดการศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายและ มาตรฐานการศึกษา มีการประเมินตนเองโดยสถานศึกษา และการประเมินโดยต้นสังกัด เพื่อให้ ความช่วยเหลือในการพัฒนาสถานศึกษา

๑.๖.๔.๒.๔ นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน หมายถึง การนำผลการ ประเมินตามกระบวนการประกันคุณภาพภายใน มาปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยการ จัดทำสารสนเทศ การวางแผนปฏิบัติงานในระยะต่อไป

๑.๖.๔.๓. การรายงาน หมายถึง การรวบรวมผลการประเมินตนเองตามเกณฑ์ มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และเขียนรายงานประจำปีเผยแพร่ให้ ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ ดำเนินการ ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑.๖.๔.๓.๑ การประเมินตนเอง หมายถึง การรวบรวมผลการทำงานตาม ภารกิจของสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อ ประเมินผล และตัดสินคุณภาพการศึกษา นำไปเขียนรายงาน

๑.๖.๔.๓.๒ การเขียนรายงานประจำปี หมายถึง การเขียนรายงานประเมิน ตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเผยแพร่ ให้ ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบ รวมทั้งเสนอหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อเตรียมการรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอกทุกระยะ ๕ ปี

๑.๖.๕. สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง สภาวะที่ เป็นจริงของสถานศึกษาที่ดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการตามกระบวนการ ๓ ขั้นตอน

๑.๖.๖ ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง อุปสรรค หรือเหตุขัดข้อง หรือสภาวะที่เป็นอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา

๑.๖.๗. สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๘. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รักษาการใน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๙. **ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน** หมายถึง บุคลากรที่สถานศึกษา มอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๑๐. **ครูผู้สอน** หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษา สถานศึกษา สังกัด สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๑๑. **บุคลากรทางการศึกษา** หมายถึง วิทยากรผู้สอนตามหลักสูตรการศึกษา ต่อเนื่อง บรรณารักษ์ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๖.๑๒ **หลักอิทธิบาท ๔** หมายถึง ฐานแห่งความสำเร็จสิ่งซึ่งมีคุณธรรม เครื่องให้ลุ ถึง ความสำเร็จตามที่ตนประสงค์ ผู้หวังความสำเร็จในสิ่งใด ต้องทำตนให้สมบูรณ์ ด้วยสิ่งทีเรียกว่า อิทธิ บาท ซึ่งจำแนกไว้เป็น ๔ คือ

๑. **ฉันทะ** หมายถึง ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้น สิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อง่ายในกิจที่ทำ

๒. **วิริยะ** หมายถึง ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความ ขยันหมั่นเพียรด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น

๓. **จิตตะ** หมายถึง ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือเมื่อทำสิ่งใด ด้วย ความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบสาเหตุด้วยความรอบครอบ

๔. **วิมังสา** หมายถึง ความหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใด ทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จำพินิจพิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ

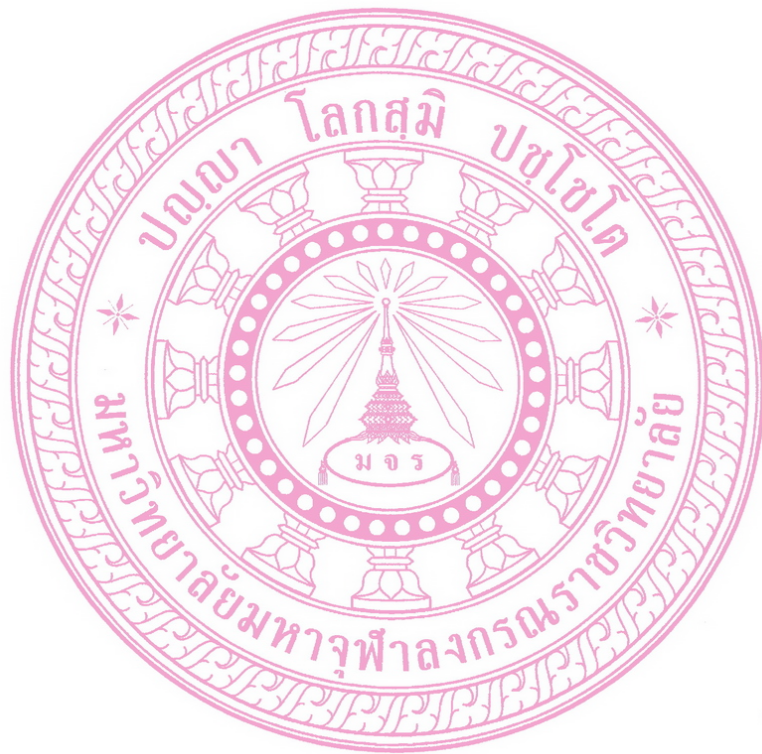
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นครสวรรค์

๑.๗.๒ ได้ทราบถึงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม หลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑.๗.๓ ได้รูปแบบที่พึงประสงค์ในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิ

บาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพ และปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดการศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ หลักธรรมอริยาบท ๔

๒.๑.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอริยาบท ๔

๒.๑.๒ ความหมายและความสำคัญของอริยาบท ๔

๒.๑.๓ องค์ประกอบของอริยาบท ๔

๒.๑.๔ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักอริยาบท ๔ ในพระไตรปิฎก

๒.๑.๕ ประโยชน์ของหลักอริยาบท

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๒.๒ ปัจจัยทางการบริหาร

๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๓.๑ ความหมายของการบริหารการศึกษา

๒.๓.๒ กระบวนการบริหารการศึกษา

๒.๔ การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๔.๑ ความหมายของคุณภาพ

๒.๔.๒ ความหมายของคุณภาพการศึกษา

๒.๔.๓ ความหมายของการประกันคุณภาพ

๒.๔.๔ ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๔.๕ แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๔.๖ กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๕ การประกันคุณภาพภายใน

๒.๕.๑ ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

๒.๕.๒ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพ

๒.๕.๓ แนวคิดการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

๒.๕.๔ ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

- ๒.๖. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 ๒.๗. สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 ๒.๘. สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และ
 กรุงเทพมหานคร
 ๒.๙. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอและเขต
 ๒.๑๐. การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 ๒.๑๑. มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการประกันคุณภาพ
 การศึกษา
 ๒.๑๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 ๒.๑๒.๑. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท ๔
 ๒.๑๒.๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 ๒.๑๒.๓. งานวิจัยต่างประเทศ
 ๒.๑๓. กรอบแนวคิดในการวิจัย(Conceptual Framework)

๒.๑ หลักธรรมอิทธิบาท ๔

๒.๑.๑ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ นั้นผู้วิจัยได้ศึกษาตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอิทธิบาท ที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ที่ได้ตรัสไว้ในพระไตรปิฎก เพื่อให้เป็นข้อปฏิบัติ หรือ เป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จและศึกษาเอกสาร เพื่อในการปฏิบัติธรรมที่ดี ในการเล่าเรียนศึกษา หรือประกอบกิจการงานก็ต่อเมื่อต้องการสมาธิเพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดีก็พึงปลูกแล้วและชักจูงอิทธิบาท ๔ อย่างนี้ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นน่าขึ้นสักข้อหนึ่ง แล้วสมาธิ ความสุข สบายใจและการทำงานที่ได้ผลก็หวังได้เป็นอย่างมากกว่าจะเกิดมีตามมาเองพร้อมกันนั้น การฝึกสมาธิหรือการปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็จะเกิดขึ้นในห้องเรียน ในบ้าน นาน ในที่ทำงานและสถานที่ทุกๆ แห่ง

พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ในวินัยปิฎก มหาวิภังค์ ว่าภิกษุทั้งหลาย คำว่ามรรคภาวนา ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔, สัมมัปปธาน ๔, อิทธิบาท ๔, อินทริย ๕, พละ ๕, โพชฌงค์ ๗, อริยมรรคมีองค์ ๘^๑

หลักการแนวคิดในการทำงานตามหลักโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ในวินัยปิฎก จุฬวรรค ว่าภิกษุทั้งหลาย ข้อที่ธรรมวินัยนี้ มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน ๔, สัมมัปปธาน ๔,

^๑ วิมหา. (ไทย) ๑/๑๙๙/๑๘๕

อิทธิบาท ๔, อินทรีย์ ๕, พละ ๕, โพชฌงค์ ๗, อริยมรรคมีองค์ ๘ นี้เป็นความอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏ
ประการที่ ๗ ในธรรมวินัยที่ภิกษุทั้งหลาย พบเห็นแล้ว ต่างพากันยินดีในธรรมวินัยนี้^๒

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสใน สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค ว่า พระผู้มีพระภาคผู้
ทรงรู้ทรงเห็น เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบัญญัติอิทธิบาท ๔ ประการนี้และ
เพื่อเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญ ในเรื่องความสำเร็จ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จ^๓

อีกนัยหนึ่งในสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค ว่า ในเรื่องอายุของภิกษุ คือ ภิกษุใน
ธรรมวินัยนี้ เพราะเจริญทำอิทธิบาท ๔ ประการนี้ ให้มาก เมื่อมุ่งหวัง เธอจะพึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป
หรือเกินกว่า ๑ กัป^๔

ได้ยกตัวอย่างในสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มุลปณณาสก์ ว่าในเรื่องอุปมาด้วยแม่ไก่ฟักไข่
ภิกษุที่เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วย
วิริยสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร เจริญอิทธิบาทอัน
ประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร มีความเพียรยิ่ง รวมทั้งความเพียรอันยิ่ง อย่างนี้นั้น ย่อม
เป็นผู้ควรแก่ความเปื้อนหายยิ่ง ควรแก่การตรัสรู้และควรแก่การบรรลุธรรม อันเป็นแดนเกษมจาก
โยคะอันยอดเยี่ยม^๕

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ในสุตตันตปิฎกมัชฌิม
นิกายมัชฌิมปิณณาสก์ ไว้ว่าสาวกทั้งหลายของเรา ผู้ปฏิบัติตามเจริญอิทธิบาท ๔ ประการคือ ภิกษุ
ในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอิทธิบาท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะ
ความเพียรสร้างสรรค์)
๒. เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะความ
เพียรสร้างสรรค์)
๓. เจริญอิทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตความ
เพียรสร้างสรรค์)

^๒ วิ.จ. (ไทย) ๗/๓๘๕/๒๘๔

^๓ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๘๗/๒๑๙

^๔ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๐/๘๐-๘๑.

^๕ ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๘๙/๒๐๓

๔. เจริญอุทฺธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ประการนั้นแล สาวกของเราเป็นอันมากจึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญา และ อภิญญาบารมีอยู่^๖

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ใน สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปินณาสกั ว่า ภิกษุพิจารณาอย่างนี้ว่า "เราเจริญอุทฺธิบาท ๔ แล้ว" พึงตามศึกษาในกุศลธรรมทั้งหลาย ทั้งกลางวัน และ กลางคืน อยู่ด้วยปิติ และปราโมทย์นั้นแล^๗

อีกนัยหนึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัส สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ที่มาราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ อุทฺธิบาท ๔ ประการพระองค์ทรงเจริญ ทำให้มากทำให้เป็นคุณญาณ ทำให้เป็นที่ตั้ง ตั้งไว้เนืองๆ สัมสมแล้ว ปรารภเสมอดีแล้ว ก็เมื่อพระองค์ทรงประสงค์พึงอธิฐานภูเขาลวงชื่อว่าหิมพานต์ ให้เป็นทองคำล้วน ภูเขานั้นก็เป็นทองคำล้วนได้จริง"^๘

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสใน สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย ชันทวารวรรคว่า ภิกษุทั้งหลาย เราได้แสดงธรรมโดยการวิจย (การเลือกเฟ้น) แสดงอุทฺธิบาท ๔ ประการ โดยการวิจยเช่นนี้ธรรมอัน เราแสดงแล้วโดยการวิจยเช่นนี้ แต่ก็มีภิกษุบางรูปในธรรมวินัยนี้ยังเกิดความคิดคำนึงว่า "เมื่อบุคคลรู้ เห็นอย่างไร อาสวะทั้งหลายจึงสิ้นไปโดยลำดับ"^๙

และอีกนัยหนึ่งว่า ทางที่ให้ถึงอสังขตธรรม เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้สร้าง ฉันทะ พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิตมุ่งมั่นเพื่อทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น นี้เรียกว่า ทางให้ถึงอสังขตธรรม^{๑๐}

ในสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ว่า พระสูตรว่าด้วยเหตุที่ทำให้เป็นพระ อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น คือ อุทฺธิบาท ๔ ประการ อะไรบ้าง คือภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอุทฺธิบาท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร
๒. เจริญอุทฺธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร
๓. เจริญอุทฺธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร
๔. เจริญอุทฺธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร

^๖ ม.ม. (ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒

^๗ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๔๔๕/๕๐๑

^๘ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๕๖/๑๙๙

^๙ ส.ข. (ไทย) ๑๗/๘๑/๑๓๐

^{๑๐} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๓๗/๔๕๖

พระพุทธองค์ได้ตรัสอธิบาบท ๔ ประการนี้ ในสุดตันตปิฎก สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ว่า ภิกษุทั้งหลาย ตถาคต อันบัณฑิต เรียกว่า "พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า" เพราะอธิบาบท ๔ ประการนี้ ที่ตถาคตเจริญ ทำให้มากแล้ว^{๑๑} และอีกนัยหนึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสในสุดตันตปิฎก

อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต ว่า ภิกษุในธรรมวินัยนี้สร้างฉันทะ พยายาม ปรรวภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ พยายาม ปรรวภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาป อกุศลธรรมที่เกิดแล้ว สร้าง ฉันทะ พยายาม ปรรวภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น ทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้าง พยายาม ปรรวภาความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่น เพื่อ ความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เจริญเต็มแห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว^{๑๒}

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ในสุดตันตปิฎก อังคุตตรนิกายทุกนิบาต ว่า ภิกษุควรเจริญธรรม ๔ ประการเพื่อรู้ยิ่งราคะ ธรรม ๔ ประการ อะไรบ้างคือ ว่าภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เจริญอธิบาบท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะ ความเพียรสร้างสรรค์)
๒. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะ ความเพียรสร้างสรรค์)
๓. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตต ความเพียรสร้างสรรค์)
๔. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสา สมาธิความเพียรสร้างสรรค์) ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุควรเจริญธรรม ๔ ประการนี้ เพื่อรู้ยิ่งราคะ^{๑๓}

อีกนัยหนึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ในสุดตันตปิฎก ติกนิบาต ว่าก่อนจะตรัสรู้เราเป็นพระโพธิสัตว์ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ได้เจริญธรรมซึ่งธรรม ๔ ประการ

๑. เจริญอธิบาบท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร
๒. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร
๓. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร
๔. เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปานสังขาร^{๑๔}

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงได้ตรัสแก่ภิกษุพึงเจริญอธิบาบท ๔ ประการนี้ในสุดตันตปิฎก

^{๑๑} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๘๒๐/๓๘๓๓๘๔

^{๑๒} อ.จ.เอกก. (ไทย) ๒๐/๑๕๗-๑๖๓/๔๐๓

^{๑๓} อ.จ.ทุก. (ไทย) ๒๑/๒๗๖/๓๙๑

^{๑๔} อ.จ.ตีก. (ไทย) ๒๒/๖๘/๑๑๖

อังกุตตรนิกาย จตุกกนิบาต เพื่อละกิเลสเป็นเครื่องผูกใจ ๔ ประการ คือเจริณูทธิบาท อันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะความเพียรสร้างสรรค์)

๑. เจริณูทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะความเพียรสร้างสรรค์)

๒. เจริณูทธิบาทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตความเพียรสร้างสรรค์)

๓. เจริณูทธิบาทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมังสาสมาธิ ความเพียรสร้างสรรค์)^{๑๕}

๔. พระพุทธองค์จึงตรัสอธิบาท ๔ ในสุดตันตปิฎก อังกุตตรนิกาย ปัญจนินบาต ว่าเป็นธรรมที่ศึกษาซีณาสพเจริณูบรรมดีแล้ว^{๑๖}

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสอธิบาท ๔ ในสุดตันตปิฎก อังกุตตรนิกาย ฉกกนิบาต ว่า ผู้ใดเจริญทำให้มากแล้ว ทำให้เป็นดุจยานแล้ว ทำให้เป็นที่ตั้งแล้ว ให้ตั้งมั่นแล้ว สัมสมดีแล้วปรารถดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อมุ่งหวัง พึงดำรงอยู่ได้ ๑ กัป หรือเกินกว่า ๑ กัป^{๑๗}

อีกนัยหนึ่งพระพุทธองค์ได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ในสุดตันตปิฎก ขุททกนิกายปฎิสัมภิตามรรคว่า จักขุเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เราในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ คือ อธิบาทอันประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร

ภิกษุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ คือ อธิบาทอันประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร

ภิกษุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ คือ อธิบาทอันประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร

ภิกษุทั้งหลาย จักขุเกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างเกิดขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่ไม่เคยได้ฟังมาก่อนว่า นี้ คือ อธิบาทอันประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร^{๑๘}

พระพุทธองค์ได้ให้ภิกษุทั้งหลาย ปฏิบัติตาม สุดตันตปิฎก ขุททกนิกาย จริยาปิฎก ว่า ข้าพเจ้าบรรลุปฎิสัมภิตา ฉลาดในอธิบาท ถึงความสำเร็จในธรรมทั้งหลายนี้เป็นผลแห่งการบูชาพระพุทธเจ้า

^{๑๕} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๓/๙๒/๕๖๒

^{๑๖} อัง.ปณจก. (ไทย) ๒๔/๙๐/๒๐๖

^{๑๗} อัง.ฉก. (ไทย) ๒๕/๕๑/๒๗๙

^{๑๘} ขุ.ป. (ไทย) ๓๑/๓๒/๔๙๓

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสอธิบาบท ๔ ได้แก่ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ในอภิธรรมปิฎกวิภังค์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า

เจริญอธิบาบทที่ประกอบไปด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทที่ประกอบไปด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทที่ประกอบไปด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทที่ประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร^{๑๙}

อีกนัยหนึ่งได้ตรัสใน อภิธรรมปิฎก ชาตุกถา ว่า สภาวธรรมเหล่าใด วิปยุตจาก อรูปภพ เนวสัญญานาสัญญายพ โสกะ ทุกข์ โทมนัส อูปายาส อธิบาบท สภาวธรรมเหล่านั้นเว้นธาตุที่ไม่ถูก ปัจจัยปรุงแต่งออกจากขันธแล้ว สงเคราะห์เข้าได้กับ ขันธ ๕ อายนะ ๑๒ และธาตุ ๑๘^{๒๐}

ดังนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสอธิบาบท ๔ ไว้ในพระอภิธรรมปิฎก กล่าวไว้ว่า อันผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้หนึ่งได้เจริญ ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน นำให้เป็นที่ตั้ง ให้ตั้งมั่น สัมปรารภดีแล้ว ผู้นั้นเมื่อ มุ่งหวังพึงดำรงอยู่ตลอด ๑ ก็ปีหรือเกินกว่า ๑ ก็ปีมีอยู่จริงไม่ใช่หรือ^{๒๑}

แนวคิดเกี่ยวกับอธิบาบท ๔ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นผู้วิจัยพอสรุปได้ดังนี้คือ พระพุทธ องค์ได้กล่าวถึงอธิบาบท ๔ ทั้งในวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก ว่า เป็นสิ่งเพิ่มพูนความสำเร็จ เพื่อให้ชำนาญ เพื่อพลิกแพลงให้เกิดความสำเร็จเพื่อละกิเลสอันเป็นเครื่องผูกใจ ๔ ประการและนอกจากนั้นพระพุทธองค์ยังให้ภิกษุทั้งหลายเจริญธรรม ๔ ประการนั้นเพื่อรู้ถึงราคาอะ อีก ด้วย ซึ่งหลักอธิบาบท ๔ นั้น ยังเหมาะสมที่จะยึดเป็นหลักคุณธรรมในการประกันคุณภาพ การศึกษา ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

๒.๑.๒ ความหมายและความสำคัญของอธิบาบท ๔

ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ได้ตรัสไว้ว่า ในวินัยปิฎก สุตตันตปิฎก และอภิธรรมปิฎก หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจนั้นๆ ที่เรียกว่า อธิบาบท ธรรม ให้ถึงความสำเร็จซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร
 เจริญอธิบาบทอันประกอบไปด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร^{๒๒}

^{๑๙} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๔๖๒/๓๕๔

^{๒๐} อภิ.ธ. (ไทย) ๓๖/๔๗๑/๑๒๐

^{๒๑} อภิ.ก. (ไทย) ๓๗/๖๒๗/๖๘๑

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ไว้ในหนังสือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง ธรรมที่เป็นแค่ รื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือ ทางแห่งความสำเร็จ มี ๔ ประการคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ ในสิ่ง นั้น วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น วิมังสา คือ ความ ไตร่ตรอง สอบสวนพิจารณา หรือหมายความว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน นี้เป็น อิทธิบาท ๔^{๒๓}

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาบันทิกขุ) ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาท ๔ใน หนังสืองานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ว่า อิทธิบาท ๔ คือ ข้อธรรมะที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จ ในการปฏิบัติกิจทุกอย่าง ประกอบไปด้วย ฉันทะ ความพอใจในเรื่องที่เราจะทำวิริยะ ความเพียรไม่ ท้อถอยในการประกอบกิจนั้นๆ จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ วิมังสา จะต้องทำงานนั้น ต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุด^{๒๔}

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ ทางแห่งความสำเร็จจุดเริ่ม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาคนถูกต้องอย่างที่ว่า มนุษย์ไม่แปลกแยก จากความเป็นจริง ของ ธรรมชาติตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน ทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมด ไม่มีอะไรเสียหาย เมื่อเราวางฐานได้ดี แล้ว เราก็ใช้หลักการต่างๆ ในการทำงานบนพื้นฐานแห่งความถูกต้องนั้น เมื่อพื้นฐานถูกต้องแล้วเรา เอาธรรมะอะไรมาใช้ตอนนี้ ก็เดินหน้าไปด้วยดี เช่น เอาหลักอิทธิบาทมาใช้มาใช้แทบทุกท่านรู้จัก อิทธิบาท คือ หลักแห่งความสำเร็จ^{๒๕}

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ บทของพระธรรม เช่นว่า จะมี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่า อิทธิบาท นี้ต้องมีและมีได้โดยไม่รู้สีกตัวคนที่มีการ ทำงาน ย่อมทำงานด้วยความพอใจ ความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอ นี้เรียกว่า เขา มีอิทธิบาททั้งสี่ประการนั้นอยู่ โดยไม่รู้สีกตัว^{๒๖}

^{๒๒} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๕๐๕/

^{๒๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ , ๒๕๔๗), หน้า ๑๓.

^{๒๔} พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปัญญาบันทิกขุ),งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข,(กรุงเทพมหานคร สถาปนบันลือธรรม,ม.ป.ป.), หน้า ๖๐.

^{๒๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ธรรมะกับการทำงาน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มูลนิธิ พุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๗๙.

^{๒๖} พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) , การงานที่เป็นสุข, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา , ๒๕๔๗), หน้า ๓๐.

พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท คือ ทางจะไปสู่ความสำเร็จ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะความพอใจ ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ ความเอาใจใส่ ๔) วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้นๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่สิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิดการทำก็ก้าวหน้าต่อไป เพราะเรา รักสิ่งนั้น ถ้าไม่รักมันก็ไปไม่ได้^{๒๗} แทรกแซง และอุเบกขา รู้จักความพอดี ปล่อยวาง ผีจิตให้พอเพียงในสิ่งที่มีที่เป็น นี่คือหลักธรรม ประจำใจ ที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิต และบริหารงานได้อย่างที่ประเสริฐและบริสุทธิ์^{๒๘}

พระเทพติก (ระแบบฐิตญาโณ) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัย คือสิ่งที่ตนประสงค์นั้น ต้องอยู่ในวิสัย ที่อาจใช้ความเพียร พยายาม ทำให้เกิดขึ้นได้ มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จ คุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่า อิทธิบาท ๔^{๒๙}

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพ ประการแรก อิทธิบาท แปลความว่า ทางแห่งความสำเร็จ กล่าวคือ ข้อปฏิบัติ ให้บรรลุความสำเร็จด้วยดี มีประสิทธิภาพนั่นเอง^{๓๐}

พระราชปัญญากวี (สุบิน เขมियो) ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จตามประสงค์หรือสิ่งประสงค์ คนในโลกนี้ย่อมต้องการสิ่งที่ประสงค์แห่งชีวิตกันคนละหลายรูปแบบ แต่สิ่งประสงค์ที่คนต้องการตรงกัน คือ ทรัพย์ ยศ และผลงาน ทรัพย์เป็นสิ่งประสงค์ที่สำคัญยิ่งของชีวิต เพราะทรัพย์เป็นสิ่งอาศัยใช้สอยในการดำรงชีวิตประจำวัน ทรัพย์มีอยู่ ๒ ประการ คือ ทรัพย์สิน ๑ ทรัพย์สมบัติ ๑ ทรัพย์สิน คือเงินตราสำหรับใช้จ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ทรัพย์สมบัติ คือ บ้านเรือน ที่ดินที่นา ที่สวน เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น^{๓๑}

^{๒๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), **พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕๐

^{๒๘} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูรธมมจิตโต), "ธรรมในใจของนัก บริหารไอโซ", **ไทยรัฐ**, (๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๑) : หน้า ๒๔

^{๒๙} พระเทพติก (ระแบบฐิตญาโณ), **อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖

^{๓๐} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคโล), **ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙

^{๓๑} พระราชปัญญากวี (สุบิน เขมियो), **ประมวลบทพระธรรมเทศนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๒๖๐

พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธิธม โม) ได้กล่าวไว้ว่า อธิธบาท ๔ เป็นหัวข้อธรรมที่น่าศึกษา เหตุเพราะประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าได้ใช้หมวดธรรมข้อนี้พัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งมาจากคำว่า อุตสาหะแปลว่า ความเพียร แปลว่า ประเทศที่ใช้ความเพียรพยายามในการสร้างกรรมให้เกิดขึ้นหรือประเทศที่ใช้อธิธบาท ๔ ในการสร้างประเทศสูง^{๓๒}

พระมหาณรงค์ศักดิ์ ฐิตญาโณ ได้กล่าวไว้ว่า อธิธบาท ๔ คือ ความสำเร็จความสำเร็จ ด้วยดี การสำเร็จ ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึงซึ่งธรรมเหล่านั้น อธิธบาท คือ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ ของบุคคล ผู้บรรลุธรรมเหล่านั้น เจริญอธิธบาท คือ ย่อมเสพ เจริญทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่าเจริญอธิธบาท^{๓๓}

ว.วชิรเมธี ได้กล่าวไว้ว่า การทำงานให้ประสบความสำเร็จ จตามแนวพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ปฏิบัติตามหลักอธิธบาท ๔ อธิธบาท แปลว่า หลักพื้นฐานแห่งความสำเร็จ หรือทางสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบ ๔ ประการ คือ ๑) ฉันทะ คือมีใจรัก ทำงานด้วยใจรักงาน ๒) วิริยะ คือพากเพียรทำงาน รักแล้วต้องขยัน ความขยันคือ ภาคปฏิบัติการของความรักความรักในงาน จะทำให้เรารู้ว่าควรทำงานอะไร ส่วนความขยันทำให้งานนั้นก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำงานถ้าขาดความขยัน ความชำนาญก็จะไม่เกิด ๓) จิตตะ คือจดจำจ่อจิต หมายความว่า ทำอะไรก็ตามให้เจาะลงไป ปักใจลงไปในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง อย่างมุ่งมั่น อย่างจริงจัง และอย่างทุ่มเท ใครก็ตามที่ทำงานด้วยการเอาใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น คนนั้นจะประสบความสำเร็จ ๔) วิมังสา คือวินิจฉัยวิจย ได้แก่ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้งสรรค์ พัฒนานั่นเอง เมื่อเราทำงานอะไรก็ตาม ให้พินิจพิเคราะห์ สร้างสรรค์พัฒนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นตัวอย่างของนักวิจัยชั้นยอดของโลกพระองค์ทรงสามารถสร้างปัญญาขึ้นมาใหม่จากเหตุการณ์ที่คนทั้งหลายมองไม่เห็นว่าเป็นทางมาของปัญญาได้อย่างไร หากเราดูจากพุทธประวัติได้ก็จะพบว่า สาเหตุที่ทำให้พระพุทธเจ้าแต่เมื่อยังเป็นเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกผนวช ก็เป็นเพราะว่าพระองค์ทรงรู้จักใช้ปัญญาในเชิงสร้างสรรค์อันได้แก่การรู้จักคิดเชิงวิเคราะห์^{๓๔}

บุญมี แทนแก้วและคณะ ได้กล่าวไว้ว่า อธิธบาท ๔ หมายถึง ธรรมอันเป็นทางแห่งความสำเร็จปฏิบัติงานได้ผลสำเร็จตามความประสงค์เรียกว่า "อธิธบาท" มี๔ อย่าง คือ

^{๓๒} พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธิธม โม), รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๓

^{๓๓} พระมหาณรงค์ศักดิ์ ฐิตญาโณ, พระอภิธรรมปิฎก ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒๐ -๒๒๑

^{๓๔} ว.วชิรเมธี, คนสำราญ งานสำเร็จ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์ ๒๕๕๑), หน้า ๙๒.

๑. ฉันทะ พอใจในสิ่งนั้น
๒. วิริยะ เพียรประกอบในสิ่งนั้น
๓. จิตตะ เอาใจใส่ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ
๔. วิมังสา หมั่นตริตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น^{๓๕}

ปัญญา ใ้บางยาง ได้กล่าวถึง อิทธิบาท ๔ ไว้เป็น ๒ นัย คือ นัยแห่งพระสูตรและนัยแห่งพระอภิธรรมจะแสดงหนักไปทางโลกุตระ ในที่นี้เป็นการแสดงตามนัยแห่งพระสูตร ความหมายของอิทธิบาท มีดังนี้ความพอใจ การทำความพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ ความปรารถนาความเพียรทางใจ ความขะมักเขม้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอดสาหัส ความอดทน ความเข้มแข็ง ความหมั่นความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคอง ธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยพันธ์ วิริยผละ สัมมาวายามะ นี้เรียกว่า วิริยะ จิต มโน มานัส มโน วิญญาณธาตุ นี้เรียกว่า จิต ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฎฐิ นี้เรียกว่า วิมังสา^{๓๖}

ปิ่น มุกข์กัณฑ์ ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท หมายถึง อิทธิ แปลว่า ทางปฏิบัติ รวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียว อิทธิบาท แปลว่า ทางปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดฤทธิ์ ฤทธิ์ของคนสามัญก็คือนำงานให้สำเร็จ สมประสงค์ เพราะฉะนั้นอิทธิบาทจึงแปลว่า คุณเครื่องสำเร็จความประสงค์ หรืออีกอย่างคือ ปฏิปทาแห่งความสำเร็จ^{๓๗}

สนอง วรอุไร ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ สูตรสำเร็จของชีวิต ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า จิตเป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย จิตประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จได้ด้วยจิต เพราะฉะนั้น ความสำเร็จจึงอยู่ที่ใจ ไม่ว่าเราจะต้องการอะไรหากเราตั้งใจกำหนดจิตไว้มั่นคง ทุกสิ่งจะ สำเร็จได้ตั้งใจ และอิทธิบาท ๔ ให้ถึงขั้น คือ ทำสิ่งต่างๆ ด้วยใจรักด้วยความพากเพียร ด้วยใจจดจ่อ และใช้ปัญญาไต่สวนอย่างสม่ำเสมอ แล้วความสำเร็จจะไม่หนีไปไหน^{๓๘}

^{๓๕} บุญมี แทนแก้วและคณะ, พุทธศาสน์ - ปรัชญา, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๔

^{๓๖} ปัญญา ใ้บางยาง, ธรรมอธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.

^{๓๗} ปิ่น มุกข์กัณฑ์, แนวสอนธรรมะตามหลักสุตตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๒๖

^{๓๘} สนอง วรอุไร, ทำชีวิตให้ดีและมีสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๘๗.

สุชีพ ปุญญานุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณเครื่องให้บรรลุความสำเร็จ ๔ อย่าง ด้วยกัน ได้แก่ ๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒. วิริยะ ความเพียร ๓. จิตตะ เอาใจฝึกฝน ๔. วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน แล้วแสดงความต่างกัน เพียงฝ่ายพระอภิธรรมเจริญโลกุตตรมรรณ ประกอบด้วยอิทธิบาท^{๓๙}

อัครเมธี สิริวรานนท์ ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท ๔ คือ มงคลสูตรข้อนี้ พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่าให้ประสบผลสำเร็จ แม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้าง ก็ให้ยึดหลักอิทธิบาท ๔ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพื่อบอกทางแห่งความสำเร็จในชีวิตเกี่ยวกับการงาน เมื่อจะทำงานใดๆ ให้ประสบผลสำเร็จ แม้จะมีอุปสรรคอยู่บ้าง คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา^{๔๐}

จากความหมายของหลักอิทธิบาท ๔ พอสรุปได้ว่า อิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จเป็นบันไดแห่งความสุขและความสำเร็จ คนเราเมื่อมีความรัก ความพอใจ ขยันหมั่นเพียรความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอการทำงานย่อมมีประสิทธิภาพและคนทำงานก็ย่อมมีความสุข ซึ่งการทำงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษานั้นต้องอาศัยความเพียรพยายามอย่างยิ่งถึงจะสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ไว้ได้ เมื่อยึดหลักของอิทธิบาท ๔ แล้วก็จะเป็นหลักของความสำเร็จในการประกันคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน

๒.๑.๓ องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้

๑) ฉันทะ แปลว่า ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ พุดต่างๆ ว่าทำงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่า ความรักความใฝ่ใจปรารถนา ต่อภาวะตั้งงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ตั้งงามนั้น เมื่อเห็นสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปิติเป็นความเอิบอímใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ ทำนั้นบรรลุจุดหมายก็รับโสมนัสเป็นความฉ่ำชื่นใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต

ถ้าสามารถปลุกเร้าฉันทะให้เกิดอย่างแรงกล้า เกิดความรักในคุณค่าความตั้งงามความสมบูรณ์ของสิ่งนั้นหรือจุดหมายนั้นอย่างเต็มที่แล้ว คนก็จะทุ่มเทชีวิตและจิตใจอุทิศให้แก่สิ่งนั้นเมื่อรัก

^{๓๙} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาเมฆกุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๖๗๖

^{๔๐} อัครเมธี สิริวรานนท์, เปิดโอกาสให้ชีวิตให้ได้รับสิ่งอันเป็นมงคล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อุทยานความรู้, ๒๕๕๐), หน้า ๙๓

แต่ก็มอบใจให้อาจถึงขนาดยอมสละชีวิตเพื่อสิ่งนั้นได้ เมื่อมีฉันทะนำแล้วก็ต้องการทำสิ่งนั้นให้ดีที่สุด ให้สำเร็จผลอย่างดีที่สุดของสิ่งนั้นของงานนั้น ไม่ท้วงพะวงกับสิ่งล่อเร้าหรือผลตอบแทนทั้งหลาย จิตใจก็มุ่งมั่นแน่วแน่มั่นคงในการดำเนินสู่จุดหมาย เดินเรียบ สม่ำเสมอ ไม่ชาน ไม่สาย ฉันทสมาธิจึงเกิดขึ้นโดยนัยนี้ และพร้อมกับปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดควบคู่มาด้วย

๒. วิริยะ แปลว่า ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลุล่วงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลา เท่านั้นปีเท่านั้นเดือนเขาก็ไม่ท้อถอย กลับเห็นเป็นสิ่งท้าทายที่เขาจะ เอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ คนที่มี ความเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจจะแน่วแน่นมั่นคง พุ่งตรงต่อ จุดหมาย สมาธิก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยสมาธิ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

๓. จิตตะ แปลว่า ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจใส่ ก็ไผ่ ไผ่ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิด เรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่นๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่นๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่องงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่องนั้น งานนั้น ชลุกง่วนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืนไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำงานลืมนวัน ลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจฝักใฝ่เช่นนี้ ย่อมนำไปสู่สมาธิเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาธิ พร้อมกันนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

๔. วิมังสา แปลว่า ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใ้ ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่องหรือขัดข้อง เป็นต้นในกิจที่ทำ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการ ใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ ไม่ยากคนมีวิมังสาเป็นพวกชอบคิด ค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อ ทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากสาเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่ จุดไหน ฯลฯ เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แล่นดังไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งชานไม่ออกแวก และมีกำลัง เรียกว่าวิมังสาสมาธิ ซึ่งจะมีปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่นๆ^{๔๑}

พิทุร มุสลิวัลย์ ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ได้แก่

^{๔๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒ - ๘๔๔

๑. ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้น ทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ ไม่เบื่อง่ายในกิจที่ทำ (เต็มใจ)

๒. วิริยะ ความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือ เมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (แข็งใจ)

๓. จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น ไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรอง ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าใจ)

๔. วิมังสา ความหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพิจารณาวิเคราะห์ ทดลอง ทดสอบ (เข้าใจ)^{๔๒}

วิทย์ วิศทเวทย์ และ เสถียรพงษ์ วรรณปก กล่าวว่า องค์กรประกอบของ อิทธิบาท ๔ ได้แก่

๑. ฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น

๒. วิริยะ คือ ความเพียรหมั่นประกอบสิ่งนั้น

๓. จิตตะ คือ ความเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น

๔. วิมังสา คือ การหมั่นตรึกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น^{๔๓}

วิเชียร ชาบุดรบุญทริก กล่าวว่า องค์กรประกอบของอิทธิบาท ๔ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ ความยินดี หรือความเต็มใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๒. วิริยะ ความพยายาม ความเพียรหรือความกล้าที่จะทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับ การกระทำนั้นๆ โดยไม่มีคำว่าท้อแท้หรือเบื่อง่าย

๓. จิตตะ ความสนใจ เอาใจใส่ หรือตั้งใจในการกระทำนั้นๆ อย่างจริงจัง โดยไม่ใส่ใจถึงปัญหาอุปสรรคอันจะเป็นเหตุให้เสียกำลังใจ

๔. วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบข้อดีข้อเสียข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลว่าผลที่ปรากฏนั้นมีสาเหตุมาจากอะไร มีไข้อย่างไร^{๔๔}

^{๔๒} พิฑูร มสิวัลย์, แบบเรียนวิชาธรรมและนักรธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐, หน้า ๑๙-๒๐.

^{๔๓} วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก, หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๕, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๘), หน้า ๘๙.

^{๔๔} วิเชียร ชาบุดรบุญทริก, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๖.

แสงอรุณ โปร่งธนะ ได้กล่าวว่า อธิบาท หมายถึง หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ คือ

๑. ฉันทะ มีใจรัก คือพอใจจะทำสิ่งนั้นและ ทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่าง ดีแห่งกิจการหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือ ผลกำไร

๒. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย

๓. จิตตะ เอาใจตั้งใจ คือตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ

๔. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรองหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่อง ขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์วิธีแก้ไขปรับปรุง^{๔๕}

จากองค์ประกอบของอธิบาท ๔ ดังกล่าวผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า อธิบาท ๔ หมายถึง คุณธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามประสงค์ โดยหวังความสำเร็จในสิ่งใดต้องทำตน ให้สมบูรณ์ด้วยสิ่งที่เรียกว่า อธิบาท มี ๔ ประการ คือ ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น) วิริยะ (ความเพียรประกอบสิ่งนั้น) จิตตะ (ความเอาใจฝักใฝ่) วิมังสา (การหมั่นตรองพิจารณาเหตุผล) ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้เหมาะสมเป็นอย่างมาก ในการยึดถึงเป็นหลักในการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะเมื่อผ่านไป เป็นหลักยึดถือแล้วย่อมจะส่งผลให้เกิดผลดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างดี

๒.๑.๔ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักอธิบาท ๔ในพระไตรปิฎก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักอธิบาท ๔ ตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า จุดประสงค์เพื่อจะใช้หลักการและแนวคิดให้ประสบผลสำเร็จตามหลักอธิบาทที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท ที่ได้ทรงตรัสไว้ใน "พระไตรปิฎก" สำหรับถือเป็นข้อปฏิบัติหรือเป็นแนวทางให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นเอกสารในการปฏิบัติธรรมที่ดี เอกสารในการศึกษาเล่าเรียนหรือแม้จะเป็นเอกสารประกอบการปฏิบัติงานที่ดี เมื่อต้องการสมาธิเพื่อที่จะส่งผลให้กิจกรรมที่กระทำนั้นดำเนินไปอย่างเรียบร้อยได้ผลดี พึงควรปลูกเกล้าและซุกงูอธิบาท ๔ อย่างนี้ ถือเป็น ปฏิบัติให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นนำ ขึ้น หากปฏิบัติได้อย่างดีแล้ว สมาธิ ปัญญา ความสุข ความสบายใจ และการทำงานก็จะบังเกิดผลขึ้นทันที

^{๔๕} แสงอรุณ โปร่งธนะ, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการ สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๗), หน้า ๒๒๘-๒๒๙

จากแนวคิดเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า หลักอิทธิบาท ๔ จากพระไตรปิฎก ที่เกี่ยวกับ หลักอิทธิบาท ๔ สามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

๑. ฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น)

พระพุทธเจ้า ทรงตรัสถึงหลักอิทธิบาท ที่เกี่ยวกับฉันทะ ที่เรียกว่า ฉันทสมาธิปธานสังขาร ดังนี้

ก็ภิกษุ เจริญอิทธิบาท อันประกอบด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขารเป็นอย่างไร

ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วจึงได้สมาธิ ได้เอกัคคตาแห่งจิต สมาธินี้เรียกว่า ฉันทสมาธิ ภิกษุนั้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรรวณความเพียรระคองจิตไว้ ทำความเพียรเพื่อป้องกัน บาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรรวณความเพียร ระคองจิตไว้ ทำความเพียรเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ทำฉันทะให้เกิดพยายามปรรวณความเพียรระคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรรวณความเพียร ระคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อความดำรงอยู่ความไม่สับสน ความใฝ่บุญ ความเจริญ ความบริบูรณ์ แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สภาวะธรรมเหล่านี้ เรียกว่า ปธานสังขาร ฉันทสมาธิและ ปธานสังขารดังกล่าวมานี้ประมวลย่อ ๒ อย่างนั้นเข้าเป็นอันเดียวกัน ย่อมถึงซึ่งอันนับว่า ฉันทสมาธิ ปธานสังขารด้วยประการฉะนี้^{๔๖}

ในบทเหล่านั้น ฉันทะ เป็นโฉน ความพอใจ การทำ ความพอใจ ความใคร่ เพื่อจะทำความฉลาด ความพอใจในธรรม นี้เรียกว่า ฉันทะ สมาธิ เป็นโฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สมาธิในทรีย์ สมาธิพละ สัมมาสมาธิ อันใด นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขารเป็นโฉน การปรรวณความเพียรทางใจ ความขมก้มขมั้น ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอุตสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความหมั่น ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอยความไม่ทอดทิ้งฉันทะ ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยในทรีย์ วิริยพละ สัมมาวายามะ อันใดนี้เรียกว่า ปธานสังขาร

ภิกษุ เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว เข้าไปถึงแล้วด้วยดี เข้ามาถึงแล้ว เข้ามาถึงแล้วด้วยดีเข้าถึงแล้ว เข้าถึงแล้วด้วยดี ประกอบแล้วด้วยฉันทะ สมาธิ และปธานสังขาร ดังกล่าวมานี้ ด้วยเหตุนี้

จึงเรียกว่า ประกอบด้วยฉันทสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๔๗}

^{๔๖} ปิ่น มุฑกัณฑ์, แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนิกัษตรมตรี, (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๘), หน้า ๒๒๘

^{๔๗} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๗/๒๙๔

คำว่า อิทธิ ได้แก่ ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้อีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ซึ่งธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิบาท ได้แก่ เวทนา ชั้นร์ สัญญาชั้นร์ สังขารชั้นร์ วิญญาณชั้นร์ ของบุคคลผู้บรรลุนิพพาน เหล่านี้ คำว่า เจริญอิทธิบาท ได้แก่ ย่อมเสพ เจริญ ทำให้มาก ซึ่งธรรมเหล่านั้นด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท^{๔๘}

๒. วิริยะ (ความเพียรพยายามทำในสิ่งนั้น)

พระพุทธเจ้า ทรงตรัสถึงหลักอิทธิบาท ที่เกี่ยวกับวิริยะ ที่เรียกว่า วิริยสมาธิปธานสังขาร ไว้ดังนี้

ก็ภิกษุ เจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขารเป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำความเพียรให้เป็นอธิบดี แล้วจึงได้สมาธิ ได้เอกัคคตาแห่งจิตสมาธินี้ เรียกว่า วิริยสมาธิ ภิกษุ นั้น ทำฉันทะ ให้ เกิด พยายาม พยายามเพียร ประคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น ฯลฯ เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม พยายามเพียรประคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อความดำรง อยู่ ความไม่สาบสูญ ความภิญโญยิ่งความไพบุลย์ ความเจริญ ความบริบูรณ์ แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้น แล้ว สภาวะธรรมเหล่านี้ เรียกว่า ปธานสังขาร

วิริยสมาธิและปธานสังขาร ดังกล่าวนี้นี้ ประมวลย่อ ๒ อย่างนั้นเข้าเป็นอันเดียวกันย่อม ถึงซึ่งอันนั้นว่า วิริยสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๔๙}

ในบทเหล่านั้น วิริยะ เป็นไฉน

การปรารภความเพียรทางใจ ฯลฯ สัมมาวายามะ อันใด นี้เรียกว่า วิริยะสมาธิ เป็นไฉน ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความมั่นอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิตความไม่ฟุ้งซ่าน แห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สมาธิทริย สมาธิพละ สัมมาสมาธิอันใด นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นไฉนการปรารภความเพียรทางใจ ฯลฯ สัมมาวายามะ อันใด นี้เรียกว่า ปธานสังขาร ภิกษุ เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ฯลฯ ประกอบแล้ว ด้วยวิริยะ สมาธิ และปธานสังขาร ดังกล่าวนี้นี้ ด้วยเหตุ นั้นจึงเรียกว่า ประกอบด้วยวิริยสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการ ฉะนั้น^{๕๐}

คำว่า อิทธิ ได้แก่ ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ

^{๔๘} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๘/๒๙๕

^{๔๙} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๐๘/๒๙๕

^{๕๐} อภ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๐/๒๙๖.

การสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้อีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้องความกระทำ ให้แจ้ง ความเข้าถึง ซึ่งธรรมเหล่านั้น

คำว่า อิทธิบาท ได้แก่ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ ของบุคคลผู้ บรรลุธรรมเหล่านั้น

คำว่า เจริญอิทธิบาท ได้แก่ ย่อมเสพ เจริญ ทำให้มาก ซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึง เรียกว่า เจริญอิทธิบาท^{๕๑}

๓. จิตตะ (การเอาใจฝักใฝ่ในสิ่งนั้น)

พระพุทธเจ้า ทรงตรัสถึงหลักอิทธิบาท ที่เกี่ยวกับจิตตะ ที่เรียกว่า จิตตสมาธิปธานสังขาร ไว้ดังนี้

ก็ภิกษุ เจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร เป็นอย่างไร

ถ้าภิกษุทำจิตให้เป็นอธิบดีแล้วจึงได้สมาธิ ได้เอาก็คคตาแห่งจิต สมาธินี้ เรียกว่าจิตตสมาธิ ภิกษุนั้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรรวคความเพียร ประคองจิตไว้ ทำความเพียรเพื่อป้องกันบาป อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น ฯลฯ เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เพื่อสร้างกุศล ธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรรวคความเพียรประคองจิตไว้ ทำความ เพียร เพื่อความดำรงอยู่ ความไม่สาบสูญ ความภยโยยง ความไพบุลย์ ความเจริญ ความบริบูรณ์ แห่ง กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สภาวธรรมเหล่านี้ เรียกว่าปธานสังขาร

จิตตสมาธิและปธานสังขารดังกล่าวมานี้ ประมวลลย ๒ อย่างนั้น เข้าเป็นอันเดียวกัน ย่อมถึงซึ่งอันนั้นว่า จิตตสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๕๒}
ในบทเหล่านั้น จิต เป็นไฉน

จิต มโน มานัส ฯลฯ มโนวิญญาณธาตุที่สมกัน อันใด นี้เรียกว่า จิต สมาธิ เป็นไฉน
ความตั้งอยู่แห่งจิต ฯลฯ สัมมาสมาธิ อันใด นี้เรียกว่า สมาธิปธานสังขาร เป็นไฉน
การปรรวคความเพียรทางใจ ฯลฯ สัมมาวายามะ อันใดนี้เรียกว่าปธานสังขาร

ภิกษุ เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ฯลฯ ประกอบแล้ว ด้วยจิต สมาธิ และปธานสังขารดังกล่าวมานี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่าประกอบด้วยจิตตสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๕๓}

คำว่า อิทธิ ได้แก่ ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้อีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ซึ่งธรรมเหล่านั้น

^{๕๑} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๑/๒๙๗

^{๕๒} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๒/๒๙๗

^{๕๓} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๓/๒๙๗

คำว่า อิทธิบาท ได้แก่ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธวิญญานขันธ ของบุคคลผู้บรรลุธรรมเหล่านั้น

คำว่า เจริญอิทธิบาท ได้แก่ ย่อมเสพ เจริญ ทำให้มาก ซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท^{๕๔}

๔. วิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในสิ่งนั้น)

พระพุทธเจ้า ทรงตรัสถึงหลักอิทธิบาท ที่เกี่ยวกับวิมังสา ที่เรียกว่า วิมังสาสมาธิปธานสังขาร ไว้ดังนี้

ก็ภิกษุ เจริญอิทธิบาทอันประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร เป็นอย่างไร

ถ้าภิกษุทำปัญญาให้เป็นอธิบดีแล้วจึงได้สมาธิ ได้เอกัคคตาแห่งจิตสมาธินี้เรียกว่า วิมังสาสมาธิ ภิกษุนั้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม прารภความเพียร ประคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นมิให้เกิดขึ้น ฯลฯ เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ฯลฯ เพื่อสร้างกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดขึ้น ทำฉันทะให้เกิด พยายาม прารภความเพียร ประคองจิตไว้ ทำความเพียร เพื่อความดำรงอยู่ ความไม่สาบสูญ ความภิกษุ โยงความไพบุลย์ ความเจริญ ความบริบูรณ์ แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สภาวะธรรมเหล่านี้ เรียกว่า ปธานสังขาร

วิมังสาสมาธิและปธานสังขารดังกล่าวมานี้ ประมวลย่อ ๒ อย่างนั้นเข้าเป็นอันเดียวกัน ย่อมถึงซึ่งอันนั้นว่า วิมังสาสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๕๕}

ในบทเหล่านั้น วิมังสา เป็นฉนปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ฯลฯ ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฐิ อันใดนี้เรียกว่า วิมังสา สมาธิ เป็นฉนความตั้งอยู่แห่งจิต ฯลฯ สัมมาสมาธิ อันใด นี้เรียกว่า สมาธิ ปธานสังขาร เป็นฉน

การปรารภความเพียรทางใจ ฯลฯ สัมมาวายามะ อันใด นี้เรียกว่าปธานสังขารภิกษุ เป็นผู้เข้าไปถึงแล้ว ฯลฯ ประกอบแล้วตัว วิมังสา สมาธิและปธานสังขารดังกล่าวมานี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่า ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้^{๕๖}

คำว่า อิทธิ ได้แก่ ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี ความได้ ความได้อีก ความถึง ความถึงด้วยดี ความถูกต้อง ความกระทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ซึ่งธรรมเหล่านั้น

คำว่า อิทธิบาท ได้แก่ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญานขันธ ของบุคคลผู้บรรลุธรรมเหล่านั้น

^{๕๔} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๔/๒๙๘

^{๕๕} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๕/๒๙๘

^{๕๖} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๖/๒๙๘

คำว่า เจริญอุทิติบาท ได้แก่ ย่อมเสพ เจริญ ทำให้มาก ซึ่งธรรมเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกว่า เจริญอุทิติบาท^{๕๗}

พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติการเจริญหรือการปฏิบัติ อธิติบาท ๔ ประการ คือเจริญอุทิติบาท ประกอบด้วย ฉันทสมาธิปธานสังขาร^{๕๘} หมายถึงสมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรที่มุ่งมั่น เจริญอุทิติบาท ประกอบด้วย วิริยสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอุทิติบาท ประกอบด้วย จิตตสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์ เจริญอุทิติบาท ประกอบด้วย วิมังสาสมาธิปธานสังขาร หมายถึง สมาธิที่เกิดจากวิมังสาและความเพียรสร้างสรรค์ เพราะฉะนั้นอุทิติบาท ๔ มีองค์ประกอบ ดังนี้ ฉันทะ^{๕๙} หมายถึง สร้างความพอใจในกุศลคือ ความประสงค์จะทำยิ่งขึ้น ความพึงพอใจ ความใคร่เพื่อจะทำ ความฉลาด ความพอใจในธรรมฉันทสมาธิ^{๖๐} หมายถึง สมาธิที่เกิดจากฉันทะ วิริยะ หมายถึง การปรารถนาความเพียรทางใจสัมมาวายามะ จิต หมายถึง มโน มานัส มโนวิญญูณธาตุที่สมกัน และ ปธานสังขาร หมายถึง ความเพียรที่มุ่งมั่น (ปธาน) ปรารถนาความเพียร ปรคองจิต ความขะมักเขม้น^{๖๑} ความบากบั่น ความตั้งหน้า ความพยายาม ความอุตสาหะ ความทนทาน ความเข้มแข็ง ความก้าวไปอย่างไม่ท้อถอย ความไม่ทอดทิ้งธุระ ความประคับประคองธุระไว้ด้วยดี วิริยะ วิริยินทรีย์ วิริยะพละ สัมมาวายามะ วิมังสา หมายถึง ปิ ญญา กิริยาที่รู้ชัด ความไม่หลง ความวิจยธรรม สัมมาทิฏฐิสมาธิ หมายถึง ความตั้งอยู่แห่งจิต ความดำรงอยู่แห่งจิต ความไม่ส่ายไปแห่งจิต ความไม่ฟุ้งซ่านแห่งจิต ภาวะที่จิตไม่ส่ายไป ความสงบ สัมมาสมาธิ (สภาวะที่จิตมีอารมณ์เดียว)

สัมมปธาน ๔ คือ ปัจจัยสำคัญที่จะสร้างสรรค์ให้สัมฤทธิ์ผล อันประกอบด้วย (๑) สังวร ปธาน เพียรป้องกัน หรือ เพียรระวังอกุศลที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิด (๒) ปหานปธาน เพียรละหรือ เพียร กำจัดอกุศลที่เกิดแล้วให้ลดและหมดไป (๓) ภาวนापธาน เพียรเจริญ หรือ สร้างกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิด (๔) อนุรักษนาปธาน เพียรอนุรักษ์หรือเพียรรักษาและส่งเสริมกุศลที่เกิดขึ้นแล้วให้อยู่ตลอดไป การ เจริญสัมมปธาน ๔ พระภิกษุในศาสนานี้จึงได้บรรลุที่สุดแห่งอภิญญาและอภิญญา บารมีอยู่^{๖๒}

^{๕๗} อภิ.วิ.(ไทย) ๓๕/๕๑๗/๒๙๙

^{๕๘} อง.เอกก.(ไทย) ๑/๓๙๘/๔๔๕

^{๕๙} ม.ม.(ไทย) ๑๒/๒๔๗/๑๗๗

^{๖๐} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒

^{๖๑} อง.ปมจก.(ไทย) ๓/๖๗-๗๐/๓๓

^{๖๒} ม.ม.(ไทย) ๑๓/๒๔๗/๒๙๒

จากข้อมูลเชิงวิชาการที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ ในพระไตรปิฎก หมายถึง การศึกษาหลักอิทธิบาท ๔ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยโบราณเพื่อประยุกต์ใช้ในปัจจุบันพระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงกระบวนการทางหลักอิทธิบาท ๔ ไว้มากมาย ถือเป็นคำสอนที่ไม่ล้าสมัย สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์กับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาได้อย่างดีเยี่ยม

๒.๑.๕ ประโยชน์ของหลักอิทธิบาท ๔

อิทธิบาท ๔ เป็นธรรมที่คอยสกัดกั้นอุปสรรคต่อความสำเร็จ และเป็นแรงเสริมกำลังใจที่คอยผลักดันการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์^{๒๓} ได้กล่าวถึงประโยชน์ของอิทธิบาท ๔ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. ประโยชน์ของฉันทะ คือ เป็น ขำศึกกับความเบื่อหน่าย ทำให้ไม่เบื่องานไม่ท้อแท้ มีกำลังใจต่อสู้ป้องกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม ทำให้งานหนักกลายเป็นงานเบาที่ยากก็กลายเป็นง่าย ถ้า ขาดฉันทะ ทำให้ขาดกำลังใจ เบื่องาน ท้อท้งงาน กลายเป็นคนจู้จืด ไม่ก้าวหน้า
๒. ประโยชน์ของวิริยะ คือ กำจัดความเกียจคร้าน ทำให้งานต่อเนื่อง ถ้าขาดวิริยะจะเป็นคนอ่อนแอ หนีที่ยากไปหาแต่ที่ง่าย ทำอะไรไม่สำเร็จ ขาดความก้าวหน้า มีแต่งานค้างกลายเป็นคนหย่อนสมรรถภาพ
๓. ประโยชน์ของจิตตะ คือ ทำให้ทราบควมเป็นไปของงานอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาสามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ ถ้าขาดจิตตะงานอาจเสียหายได้โดยไม่รู้ตัวหรือรู้ตัวเมื่อสายเกินแก้เสียแล้ว
๔. ประโยชน์ของวิมังสา คือ ช่วยให้ทำงานไม่ผิดพลาดและทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะทำงานให้ได้ผลดี ถ้าขาดวิมังสาจะทำงานผิด ๆ ถูก ๆ เปลืองทุน เปลืองแรง เปลืองเวลาและทำให้โง่เขลา

จากข้อมูลเชิงวิชาการที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าประโยชน์ของ หลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง การมีหลักธรรมไว้คอยยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให้เกิดความรัก ความพอใจ ความขยัน อดทน ความตั้งมั่น มีใจจดจ่อ และความไตร่ตรองในงานที่ปฏิบัติเป็นหลักธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานโดยตรง สามารถวัดระดับความสำเร็จในงานได้อย่างแม่นยำ หากนำปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาตามกรอบหลักอิทธิบาท ๔ ได้ครบถ้วนก็ถือได้ว่าผลงานที่ได้รับ นั้นประสบความสำเร็จ

^{๒๓} วิเชียร พากเพียร, “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท ๔ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”, ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑), หน้า ๑๔๘-๑๕๐.

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึง การปกครอง เช่น บริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินการจัดการ เช่น บริหารธุรกิจ^{๖๔}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารหมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น เมื่อว่าตามคำนิยามนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากวันที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือในวันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดง พระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่พระปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสังฆรัตนะขึ้น เมื่อมีพระสังฆรัตนะ เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าก็ต้องบริหารคณะสงฆ์^{๖๕}

วากเนอร์ และโฮลเลนเบค (Wagner & Hollenbeck) ให้ความหมายของการ บริหารจัดการว่าเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การเป็นผู้นำและการควบคุม^{๖๖} โฮล (Holt) กล่าวว่า การบริหาร เป็นศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งพร้อม^{๖๗}

จันทรานี สงวนนาม สรุพบว่า การบริหาร เป็นเรื่องของการทำกิจกรรมโดยผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด^{๖๘}

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง กล่าวว่า การบริหาร คือ กระบวนการมีการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการและการควบคุม ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอ^{๖๙}

^{๖๔} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิชเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๖๐๙

^{๖๕} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙, Ph.D.), พุทธวิธีในการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๔๙), หน้า ๑.

^{๖๖} Wagner, J.A., &Hollenbeck, J.R. Management of organization behavior, (New Jersey : Prentice - Hall, ๑๙๙๕), p. 74.

^{๖๗} Holt, D.H. Management printciples and practices, (New Jersey : Prentice - Hall, ๑๙๙๓), P. 3.

^{๖๘} จันทรานี สงวนนาม , ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : บ็ุก พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

^{๖๙} ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.

วิโรจน์ สารรัตนะ กล่าวว่า การบริหาร เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน (Planning) การจัด องค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)^{๗๐}

พนัส หันนาคินทร์ สรุปรว่า การบริหาร คือ กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจตลอดจน ใช้ ทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการดำเนินงานของสถาบันหรือ หน่วยงานนั้นๆ ให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ^{๗๑}

สมพงษ์ หันนาคินทร์ สรุปรว่าการบริหารคือการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากร การบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ^{๗๒}

จุลพล สวัสดิ์ยากร สรุปรว่า การบริหาร คือ การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกัน ทำงานเพื่อจุดประสงค์อย่างเดียวกัน^{๗๓}

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ก การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร และสมาชิกในองค์การ โดยใช้ทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

๒.๒.๒ ปัจจัยทางการบริหาร

การบริหารงานในทุกองค์การ ไม่ว่าจะขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ จำเป็นจะต้องมี ปัจจัยขั้นพื้นฐาน หรือองค์ประกอบ หรือทรัพยากรทางการบริหาร โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของ การบริหารมีอยู่ ๔ ประการ ซึ่งรู้จักกันในนามของ ๔ M ดังที่

จันทร์ธานี สงวนนาม ได้กล่าวว่า

๑. คน (Man) ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันทำงาน
๒. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ
๓. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ

^{๗๐} วิโรจน์ สารรัตนะ , การบริหารหลักการทฤษฎีและประเตี นการศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : ทิพย วิทยุธี, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

^{๗๑} พนัส หันนาคินทร์ , ประสบการณ์ ๔ในงานบริหารบุคลากร , (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

^{๗๒} สมพงษ์ เกษมสิน , การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

^{๗๓} จุลพล สวัสดิ์ยากร , หลักการบริหารและมนุษย์สัมพันธ์ , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ , ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

๔. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานองค์การของผู้บริหาร

ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการบริหารงาน เป็นสิ่ง ที่จำเป็นที่ต้องนำมาสู่กระบวนการของการบริหารงานในแต่ละองค์การ เพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่วางไว้ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้คือ ทั้ง ๔ ประการ จะต้องเกื้อหนุนหรือสนับสนุนซึ่งกันและกัน แต่ถ้าจะพิจารณาในแต่ละประการแล้ว คน (Man) นับได้ว่าเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะคนเป็นผู้ใช้หรือบริหารเงิน วัสดุสิ่งของ และการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้กล่าวไว้ว่า "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกอย่าง^{๗๔}

เอ็ดวิน ฟลิปโป (Flippo) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร ส รุปได้ว่าเป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดองค์การการปกครอง และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ฮาลพิน ที่กล่าวไว้ว่า^{๗๕}

ฮาลพิน (Hatpin) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร ส รุปได้ว่าเป็นกิจกรรม อย่างหนึ่งของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา การอุตสาหกรรมหรือองค์กรของรัฐประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ^{๗๖}

(๑) งาน (Task) หมายถึง งานที่ต้องทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ องค์กรใดปราศจากงานหรือภารกิจที่ต้องกระทำแล้ว องค์กรนั้นก็ไม่มีคามจำเป็นหรือมีเหตุที่จะดำรงอยู่อีกต่อไป

(๒) องค์กรที่เป็นทางการ (Formal Organization) หมายถึง กลุ่มชนิดพิเศษเป็นกลุ่มสังคมที่ประกอบด้วยผู้นำและสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกขององค์กรต่างก็มี หน้าที่รับผิดชอบ มีบทบาทที่คาดหวังหรือที่กำหนดเอาไว้แตกต่างกันออกไป โดยสมาชิกทุกคน ร่วมมือกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

(๓) กลุ่มผู้ร่วมงาน (Work Groups) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งตามที่ระบุไว้ องค์กรหนึ่งอาจมีผู้ร่วมงานกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มก็ได้

^{๗๔} จันทราณี สงวนนาม , ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๘), หน้า ๒๘

^{๗๕} Flippo, Edwin B, *Principle of Personnel Management*, (New York : Mc Graw-Hall Inc, ๑๙๗๐), p.l.

^{๗๖} Halpin, Andrew, *Theory and Research in Administration*, (New York : Mcmillan Company, 1966), p. 61.

(๔) ผู้นำ (Leaders) หมายถึง ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จขององค์กร ในองค์กรหนึ่งอาจจะมีผู้บริหารหลายระดับทำหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มย่อยในองค์กร ก็ได้ ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างก็มีส่วนร่วมรับผิดชอบการทำงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

จากนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันของผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้กระบวนการ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) เป็นศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานงานสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตัดสินใจเลือกแล้ว และดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆอย่างทีบุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งทำให้เกิดหลักที่จะไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างสมบูรณ์ได้

สโตนเนอร์ (Stoner) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการ วางแผน การจัดการ การแนะนำและควบคุม โดยการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในองค์กร มุ่งใช้สิ่ง ดังกล่าวให้เกิดผลเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้^{๗๗}

บาร์นาร์ด (Barnard) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร สรุปได้ว่า การทำงาน ภายในองค์กร ซึ่งเป็นระบบของการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป^{๗๘}

เทอร์รี่ (Terry) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร สรุปได้ว่า กระบวนการวางแผน การจัดการ การจูงใจ และการควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่นๆ ที่มีอยู่^{๗๙}

ไซมอน (Simon) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหาร สรุปได้ว่า เป็นศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยผู้บริหารไม่ต้องเป็นผู้ปฏิบัติเพียงแต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ซึ่ง

^{๗๗} Stoner, James A.F. and Charle. **Wankel Management**, (3nd ed). (Philippines : Prentice-Hall, International, 1970), p. 8.

^{๗๘} Barnard, Chester I. **The Function of the Executive**. Cambridge, (Mass. : Harvard University Press, 1968), p.72.

^{๗๙} Terry.George R. **Principles of Management**, (Illinois : Richard D. Irwin, Inc,1977),p.4.

ปฏิบัติงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดมุ่งหมายขององค์กร หรือเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^{๘๐}

๒.๒.๓ กระบวนการบริหาร

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวว่า หน้าที่ (Function) ของนักบริหารมีอยู่ ๕ ประการตามคำย่อในภาษาอังกฤษว่า POSDC^{๘๑}

P คือ Planning หมายถึง การวางแผน เป็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานในปี จวบจน เพื่อความสำเร็จที่จะตามมาในอนาคต

o คือ Organizing หมายถึง การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์ของ สมาชิกและสายบังคับบัญชาภายใน

s คือ Staffing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสรรหาบุคลากรใหม่ การพัฒนาบุคลากร และการใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

D คือ Directing หมายถึง การอำนวยการ เป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตาม แผน ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีภาวะผู้นำ

C คือ Controlling หมายถึง การกำกับดูแล เป็นการควบคุมคุณภาพของการทำงาน ภายในองค์กรรวมทั้งกระบวนการแก้ปัญหาภายในองค์กร

องรี ฟาโยล์ (Fayol) (อั้งใน จันทรานี สงวนนาม) ผู้ที่ได้ชื่อว่า "เป็นบิดาแห่งการบริหารเชิงจัดการ" มีความเห็นว่า การบริหารเป็นศาสตร์อย่างหนึ่ง และเป็นหลักการสากลที่นำไปใช้กับการบริหารทุกประเภท ที่กล่าวถึงส่วนสำคัญพื้นฐานของการบริหารงานเรียกว่า The Elements of Management ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (To plan)
๒. การจัดองค์กร (To Command)
๓. การบังคับบัญชา (To Command)
๔. การประสานงาน (To Coordinate)
๕. การควบคุมงาน (To Control)

^{๘๐} Simon, Herbert A, Donald W. Smithburg and Victor A. Thomson, Public Administration, (New York : Alfred A, Knopf, 1966), p. 1.

^{๘๑} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ.๙, Ph.D.), พุทธวิธีในการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๔๗), หน้า ๔ - ๕.

ลูเธอร์ กูลิค และลัตแดล เออร์วิค (Luther Gulick and Lyndall Urwick) (อ้างใน จันทรานี สงวนนาม) นักทฤษฎีการ บริหารองค์การผู้ที่ได้ร่วมกันนำ เอาความคิดของฟาโยร์มา ประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการ ได้ขยายส่วนสำคัญพื้นฐานที่เรียกว่า The Elements of Management ๕ ประการของฟาโยล์ มาใช้ในการจัดการองค์การทางราชการ โดยขยายกิจกรรม ทางการบริหารออกเป็น ๗ ประการ คือ

๑. Planning หมายถึง การวางแผนล่วงหน้าว่าองค์การจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุ เป้าหมาย
๒. Organizing หมายถึง การจัดองค์การ การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งส่วนงานการจัด สายการบังคับบัญชา การกำหนดตำแหน่งหน้าที่
๓. Staffing หมายถึง การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหาการ พัฒนา การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน การประเมินผลงาน การพิจารณาความดีความชอบการ ให้สวัสดิการ และการให้พ้นจากงาน
๔. Directing หมายถึง การอำนวยการ การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการและการควบคุม บังคับบัญชา
๕. Coordinating หมายถึง การประสานงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เพื่อการดำเนินการ ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน
๖. Reporting หมายถึง การรายงานการปฏิบัติงานขององค์การ เพื่อให้สมาชิกของ องค์การทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน
๗. Budgeting หมายถึง การงบประมาณ การใช้จ่าย เงิน การควบคุมการใช้จ่าย และ การตรวจสอบด้านการเงิน

กิจกรรมทั้ง ๗ ประการนี้ รวมเรียกว่า " POSDCORB" ที่กูลิคและเออร์วิค ถือว่าเป็นงาน ในหน้าที่ของผู้บริหารในองค์การราชการโดยทั่วไป ซึ่งองค์การทางการบริหารการศึกษาก็ได้นำ แนวความคิดนี้มาใช้กันอย่างแพร่หลาย^{๕๒}

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

๒.๓.๑ ความหมายของบริหารการศึกษา

ความหมายของบริหารการศึกษา มีนักวิชาการได้เสนอความหมายไว้ต่างๆ ดังนี้

^{๕๒} จันทรานี สงวนนาม, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บุ๊ค พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๓๕ - ๓๖.

กัลยา วิลาวรรณ ได้ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษาหมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำรา เรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด^{๘๓}

วรุณยุพา วิโนทพรรษ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความ พยายาม ที่ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมกันกระทำ เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็น สมาชิกที่ดีของสังคมในทุกๆ ด้านโดยมีการใช้ทรัพยากรบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ และวิธีการให้เกิด ประโยชน์สูงสุด^{๘๔}

ธรรณิศวรร จิตขวิญญ ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกด้านเพื่อพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นการ พัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ และให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม^{๘๕}

พิสุทธิ์ จันทรเนตร กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินงานของกลุ่มที่มุ่งมั่นพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เจริญงอกงามโดยการนำเอาทฤษฎีและหลักการบริหารทั่วไปมาประยุกต์ใช้ร่วมกับหลักการและวิธีการจัดการศึกษาดำเนินการให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ^{๘๖}

กู๊ด (Good) ให้ความหมายว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การควบคุมและการจัดการด้านการบริหารโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการการเรียนการสอน งานธุรการ งานที่เกี่ยวกับตัวครูและนักเรียนตลอดจนบุคลากรอื่นๆ^{๘๗}

^{๘๓} กัลยา วิลาวรรณ , "การปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายธุรการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา", **ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต** , (บริหารการศึกษา) (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ๒๕๓๗).

^{๘๔} วรุณยุพา ยูพา วิโนทพรรษ , "ศึกษากการบริ หารจัดการโดยไขโรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ", **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต** , (การบริหารการศึกษา) (คณะ ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๘๕} ธรรณิศวรร จิตขวิญญ, "ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี", **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา) (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๘๖} พิสุทธิ์ จันทรเนตร, "การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนครจำแนกตามขนาดโรงเรียน", **ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา) (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗).

^{๘๗} Good, Center V, **Dictionary of Education**, (New York : McGraw - Hill. 1973), p. 14.

แคมป์เบล (Campbell) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง^{๘๘}

จากความหมายของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมของการศึกษาที่เกิดจากบุคลากรหลายๆ คนร่วมมือกันดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกด้านโดยอาศัยวิธีการการจัดองค์การ การสั่งการ การอำนวยความสะดวกและปรับปรุง เพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมให้มีความรู้ความสามารถและมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒.๓.๒ กระบวนการบริหารการศึกษา

ในการบริหารการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องเลือกใช้กระบวนการบริหารทั้งในเชิงวิทยาศาสตร์และเชิงศิลป์ เพื่อให้การบริหารในหน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีนักวิชาการต่างๆ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

ธณิศวรร จิตขวัญ สรุปว่ากระบวนการบริหารการศึกษา จะไปสู่ความสำเร็จนั้นคือจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการวางแผน การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ การประสานงาน และการควบคุมงานให้มีระบบเป็นไปตามแผนและมี ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงจะสามารถ จัดการศึกษาในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายและมาตรฐานทางการศึกษาสามารถปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเหมาะสมกับสถานที่พัฒนาคนให้เจริญก้าวหน้าทันวิทยาการอย่างแท้จริง^{๘๙}

ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง กล่าวถึง หลักการบริหารไว้ ๙ ประการ หรืออาวุธทั้งเก้าประการของการบริหารการศึกษา มีดังนี้ ความเข้าใจ การนำ นโยบายไปปฏิบัติ การใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติ ความสามารถในการคาดคะเน และการจัดทำแผนงาน ความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงาน ความสามารถในการจัดบุคลากรในหน่วยงาน ความสามารถในการอำนวยความสะดวก การเป็นผู้นำ การร่วมมือประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และความเข้าใจ ในการจัดทำรายงานประเมินผลในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการจัดการควบคุมทรัพยากร ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน^{๙๐}

^{๘๘} Campbell, Ronald F. et al, *Introduction to Education Administration* 5th ed. Boston (1980),p.22.

^{๘๙} ธณิศวรร จิตขวัญ, "ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี", *ปริญาญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา) (ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

^{๙๐} ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕). หน้า ๒๑ - ๒๒.

กัลป์ ยกร มั่นถาวรวงศ์ สรุปรว่า กระบวนการบริหารการศึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบใหญ่ๆ คล้ายคลึงกันผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องเลือกใช้ตามความจำเป็น และความเหมาะสมของสถานการณ์เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ อย่างแท้จริง^{๕๑}

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารการศึกษาของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ควร ประกอบด้วย การตัดสินใจ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การจัดการ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยความสะดวก การจัดสรรทรัพยากร การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมงาน การประเมินผลงาน และการปรับปรุงรวมทั้งการ กระตุ้นหรือการจูงใจ กระบวนการบริหารการศึกษา จึง เป็นเครื่องมือสำคัญ การบริหารที่ดีจะช่วยให้ งานบริหารดำเนินไปอย่างราบรื่น มี ระบบไม่ สับสนและ บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ การใช้กระบวนการบริหารทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการตัดสินใจนี้ ให้ความสำคัญมาก หากตัดสินใจไม่ถูกต้อง การดำเนินการในขั้น ต่อๆ ไปจะเกิดปัญหาและอุปสรรค ตามมา จึงควรเป็นผู้มี วิทยาลัยกว้างไกลมี แนวคิด และข้อมูล ครบถ้วนในการตัดสินใจและอาศัย กระบวนการบริหารเป็นหลักในการบริหารงาน เพื่อจะนำไปสู่ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

๒.๔.๑. ความหมายของคุณภาพ

ได้มีนักวิชาการการศึกษาให้ความหมายของคำว่าปัญหา ไว้ดังนี้

อมรวิรัช นาครทรรพ กล่าวว่า คุณภาพ เป็นเรื่องของจิตสำนึกที่ ใฝ่คุณภาพ ประสานกับการทำงานที่เป็นระบบของคน คุณภาพที่เกิดจากคนนอกมากกระตุ้นเร่งเร้า หรือสร้าง ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะไม่ใช่คุณภาพจริงยั่งยืนในสถาบันการศึกษา หัวใจสำคัญของคุณภาพอยู่ที่ จิตสำนึกของคนในหน่วยงาน โดยเฉพาะตัวอาจารย์^{๕๒}

อุทุมพร จามรมาน ให้ความหมายของ คุณภาพ ไว้ดังนี้

๑. ลักษณะความดี
๒. การกระทำสิ่งที่ถูกต้องให้ถูกต้อง

^{๕๑} กัลป์ ยกร มั่นถาวรวงศ์, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร, **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) (คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๕).**

^{๕๒} อมรวิรัช นาครทรรพ. (๒๕๔๐). การประกันคุณภาพระดับภาควิชา: รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา: จากนโยบายสู่การปฏิบัติ. หน้า ๑๘๓

๓. ตรงกับความมุ่งหมาย

๔. บรรลุความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมาย^{๙๓}

สงบ ลักษณะ ได้ให้ความหมายของ คุณภาพว่า คือผลรวมของคุณลักษณะและคุณสมบัติของผลผลิต ของสถาบันการศึกษาที่จะตอบสนองความต้องการระดับที่น่าพอใจและหลากหลายตามที่กำหนดไว้^{๙๔}

จากความหมายที่ได้กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐาน ความเป็นเลิศ ความสมบูรณ์แบบ ความดี ประจำบุคคลหรือสิ่งของ ประสานกับการทำงานที่เป็นระบบของคน หรือบริการซึ่งแสดงถึงความมีมาตรฐาน ที่ตอบสนองความต้องการ สร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า หรือผู้รับบริการ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๙๕}

๒.๔.๒. ความหมายของคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ให้ความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้คือ กระบวนการสร้างคนให้เป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ จนกระทั่งเข้าสู่กระบวนการทำงาน เพื่อให้เป็นคนคุณภาพของสังคม^{๙๖}

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร วนครความหมายคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งแสดงความสามารถในการตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นสำหรับผู้เรียน สังคมในปัจจุบัน และอนาคตโดยได้มาตรฐานตามที่กำหนด^{๙๗}

สรุปได้ว่า คุณภาพการศึกษาหมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่สามารถดำเนินการได้บรรลุเป้าหมาย คือ คุณลักษณะของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเป็นการผลิตคนคุณภาพเพื่อเข้าสู่กระบวนการทำงานของสังคม

^{๙๓} กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย .อุทุมพร จามรมาน. (๒๕๔๓). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา หน้า ๑๘๑.

^{๙๔} สงบ ลักษณะ. (๒๕๔๐). แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา: การปฏิรูปการศึกษา. หน้า ๓๐

^{๙๕} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

^{๙๖} กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.<http://www.kroobannok.com>

^{๙๗} สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (๒๕๔๓). การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. หน้า ๙

๒.๔.๓. ความหมายของการประกันคุณภาพ

จรัส นองมาก ให้นิยาม การประกันคุณภาพว่า ตามความหมายที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา^{๙๘}

รุ่ง แก้วแดง ให้ความหมาย การประกันคุณภาพว่า หมายถึง การทำงานปกติของครู เพียงแต่ปรับปรุงการทำงานให้เป็นกระบวนการ ขั้นตอนที่ชัดเจน ครูต้องมีการทำวิจัย มีการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ มีการนำไปใช้ โดยสรุป คือ นำกระบวนการที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) มาใช้ในการทำงาน^{๙๙}

การประกันคุณภาพเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารรู้ว่าการดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปอย่างไรบ้าง และตรวจสอบได้ ช่วยให้โรงเรียนรู้จักจุดอ่อนและสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ^{๑๐๐}

๒.๔.๔. ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

เกษม วัฒนชัย ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติ หากได้ดำเนินการตามระบบและแผนที่กำหนดไว้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า จะได้ผลผลิตที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์^{๑๐๑}

เข้มทอง ศิริแสงเลิศ มีแนวคิดว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประกันคุณภาพของกระบวนการบริหารสถานศึกษา ว่าได้มีการวางแผนการทำงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตของสถานศึกษามีคุณภาพตรงตามมาตรฐานทางการศึกษา และตรงตามความต้องการของผู้รับบริการได้ตลอดเวลา^{๑๐๒}

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้นิยามของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าการประกันคุณภาพการศึกษา คือระบบการสร้างเชื่อมั่นให้กับสังคมหรือชุมชนว่าโรงเรียนของ

^{๙๘} จรัส นองมาก. (๒๕๔๔). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: yoribho๙ bh'. หน้า ๒

^{๙๙} รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๔). การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช. หน้า ๙๖

^{๑๐๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . (๒๕๔๐). แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์.

^{๑๐๑} เกษม วัฒนชัย. (๒๕๔๐). เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง แนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๙๓

^{๑๐๒} เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (๒๕๔๐). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีพศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า ๓๓

ชุมชนได้รับการพัฒนาถึงเกณฑ์มาตรฐาน สามารถจัดการศึกษาให้ ลูกหลานของชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ นักเรียนที่จบแล้วมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้^{๑๐๓}

สงบ ลักษณะ ให้ความเห็นว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่รับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียน เรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงกับความมุ่งหวังของสังคม^{๑๐๔}

อุทุมพร จามรมาน มีความเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการให้ความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ทุกคนในโรงเรียนทำงานเต็มที่ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้สูงสุด^{๑๐๕}

Cryer (Cryer, ๑๙๙๓ อ้างใน ถิ่น ทองดี, ๒๕๔๘) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา คือ แผนงานและปฏิบัติการทั้งหลายที่เป็นระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะสนองต่อคุณภาพที่กำหนดเมื่อประมวลมุมมองทั้งหลาย จากต่างสถานการณกำหนดกิจกรรมและกระบวนการให้เป็นที่ไปเพื่อบรรลุการสร้างปัญญา ความเชี่ยวชาญ และการมีจรรยาบรรณ การประกันคุณภาพ จึงหมายถึง ปฏิบัติการทั้งหลายที่มีและระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การให้การศึกษาจะได้คุณภาพตามปรัชญาที่กำหนด^{๑๐๖}

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหาร แนวทางการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ เป็นระบบที่ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องจนสร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่า การจัดการศึกษามีคุณภาพ ผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามจุดหมายของหลักสูตรและความต้องการของสังคม

^{๑๐๓} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ .(๒๕๔๐). รายงานการวิจัยการประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๓๘. (กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว).หน้า ๑๘

^{๑๐๔} สงบ ลักษณะ .(๒๕๔๐). แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา :การปฏิรูปการศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ).หน้า ๒๙

^{๑๐๕} อุทุมพร จามรมาน .(๒๕๔๓). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ: เอกสารอัดสำเนา.หน้า ๒๑

^{๑๐๖} ถิ่น ทองดี .(๒๕๔๘). สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

๒.๔.๕. แนวทางการดำเนินงานไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา

อุทุมพร จามรมาน ได้เสนอแนวทางในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ดังนี้^{๑๐๗}

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจว่าการประเมินคุณภาพ คืออะไร ทำเพื่ออะไร ทำไปทำไม และทำอย่างไร
๒. ผู้บริหารประกาศนโยบาย คุณภาพ ของสถานศึกษา
๓. ผู้บริหารจัดประชุมครู และบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายของสถานศึกษา คุณภาพของนักเรียนและมาตรฐานการศึกษา โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
๔. ผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากร ๑ คน (QA. Officer) รวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ประมวลวิเคราะห์ ทำรายงานประเมินตนเอง รายงานสรุป เสนอผู้บริหารทุกภาคเรียน
๕. ผู้บริหารพิจารณาผลวิเคราะห์ หาทางแก้ไขจุดอ่อน และเสริมจุดแข็ง
๖. ผู้บริหารประชุมหัวหน้าหมวดวิชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดการพัฒนาคน
๗. ดำเนินการพัฒนาคน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและกึ่งรัฐศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดแนวทางเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ไว้ดังนี้^{๑๐๘}

๑. การควบคุมคุณภาพ เป็นขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่สถานศึกษาสามารถพัฒนามาตรฐานเพิ่มเติมจากมาตรฐานกลางที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนด เป็นมาตรฐานที่สะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของสถานศึกษาเอง หรือเป็นมาตรฐานที่ท้องถิ่นต้องการให้สถานศึกษาพัฒนา ผู้รับบริการ ประชาชนในชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถ หรือคุณลักษณะที่ชุมชนกำหนด จากนั้นสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการเพื่อให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามมาตรฐาน โดยการจัดระบบบริหาร และสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

๒. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และบรรลุมาตรฐานตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่กำหนดไว้ หากพบว่าการดำเนินงานมีอุปสรรค จะได้ปรับปรุง แก้ไข ได้ทันการณ์ รวมทั้ง เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพขึ้น การตรวจสอบและทบทวน ดำเนินการโดยบุคลากรของสถานศึกษา

^{๑๐๗} อุทุมพร จามรมาน . (๒๕๕๓). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษาระดับพื้นฐาน ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ: เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๒๑

^{๑๐๘} สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย . (๒๕๕๓). ประมวลผลการสังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กศน, (กรุงเทพมหานคร: รั้งสีการพิมพ์).

การประเมินคุณภาพ เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ว่าผลการดำเนินงานในแต่ละเรื่องมีคุณภาพระดับใด มีปัจจัยใดที่ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุมาตรฐานหรือมีจุดที่จะต้องพัฒนาในเรื่องใดที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุมาตรฐาน และจัดทำรายงานการประเมินตนเอง

สรุปได้ว่า แนวทางการดำเนินการไปสู่การประกันคุณภาพ ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นอย่างดี เพื่อเป็นผู้นำในการบริหารระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพโดยครอบคลุมกระบวนการ ๓ ประการ ได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

๒.๔.๖. กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษา

๑. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ หัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพคือ การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานอย่างเป็นระบบ และทุกคนต้อง รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่จะปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้รูปแบบการทำงานวงจรคุณภาพ (PDCA)

๒. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ สนับสนุน กำกับ ติดตาม ความก้าวหน้า และยืนยันการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด โดยการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินงานในแต่ละระดับได้ดังนี้

๒.๑ การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาดำเนินการด้วยตนเอง ในรูปของคณะกรรมการ

๒.๒ การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยต้นสังกัด

๒.๓ การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศ

๓. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

๓.๑ การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา ในข้อ ๒.๑ สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด จัดทำเป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และรายงานต่อสาธารณชน

๓.๒ การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา การประเมินในส่วนนี้เป็นการดำเนินการโดยองค์กรภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่ประเมินและให้การรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในทุก ๕ ปี ผลจากการประเมินใน

ภาพรวม จะนำเสนอรัฐบาลเพื่อไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ การกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ทัดเทียมนานาชาติ^{๑๐๙}

๒.๕. การประกันคุณภาพภายใน

๒.๕.๑ ความหมายของการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผล และการปรับปรุงการดำเนินงาน โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย และหลักการที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรฐานการศึกษาและเป้าหมาย ปรัชญา กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน ติดตามผลการดำเนินงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนา คุณภาพการศึกษาในการดำเนินงาน เน้นการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรต่าง ๆ และชุมชน มีการจัดทำรายงาน ผลการประเมินตนเองเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน^{๑๑๐} นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพภายใน ไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ได้ให้ความหมาย การประกันคุณภาพภายในว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น^{๑๑๑}

จำรัส นองมาก^{๑๑๒} และรุ่ง แก้วแดง^{๑๑๓} ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายใน สอดคล้องกันว่า หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

^{๑๐๙} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน . (๒๕๔๙). กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.

^{๑๑๐} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา . (๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร) : พิมพ์ดี. หน้า ๖

^{๑๑๑} ราชกิจจานุเบกษา . (๒๕๔๒). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ . ศ. ๒๕๔๒ . (กรุงเทพมหานคร). หน้า ๓

^{๑๑๒} จำรัส นองมาก. (๒๕๔๔). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : yoribhobh'. หน้า ๓๔

^{๑๑๓} รุ่ง แก้วแดง (๒๕๔๔). การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก . (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช). หน้า ๑๐๔

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่า การประกันคุณภาพ ภายในหมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ^{๑๑๔} ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ เป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ โดยการร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ทำแผนทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตรวจสอบแผน ค้นหาจุดเด่นที่ต้องส่งเสริม จุดด้อย ที่ต้องพัฒนา แล้วร่วมกันปรับปรุงแผน โดยมุ่งหวังให้เกิดการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ที่มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย^{๑๑๕} ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพภายใน ว่าหมายถึง การประเมินผลและติดตามผล ตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอนตามปกติของสถานศึกษา ที่มีแผนงาน กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล คุณภาพ การศึกษาที่เป็นระบบ โดยสถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุง คุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เป็นการประเมินตนเองโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัด

๒.๕.๒. หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๑๑๖} ได้กำหนดหลักการในการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้

๑. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือการที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนา ปรับปรุง คุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ไม่ใช้การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหายโดยเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

๒. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามข้อ ๑ ต้องทำให้การประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานตามบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติ โดยสถานศึกษา

^{๑๑๔} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา . (๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อ พร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร) : พิมพ์ดี. หน้า ๗

^{๑๑๕} สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย .. (๒๕๕๓). ประมวลผลการสังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาเพื่อ พัฒนาการนิเทศระบบ ประกันคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา กศน.. (กรุงเทพมหานคร:รังสีการพิมพ์). หน้า ๑๓

^{๑๑๖} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา . (๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อ พร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๑๑

จะต้องวางแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีความโปร่งใสและมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน

๓. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้องเช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ ต้นสังกัด เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตาม ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

๒.๕.๓. แนวคิดการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การดำเนินการด้านบริหารคุณภาพต้องกระทำอย่างเป็นระบบ ในหลายประเทศประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ มีการดำเนินการที่เป็นขั้นตอน โดยเริ่มต้นจากการคิดที่เป็นระบบเสียก่อน หลังจากนั้นจึงดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้ โดยมีองค์ประกอบของระบบประกอบด้วย ^{๑๑๗}

๑. การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ
๒. การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณภาพ
๓. การสร้างและการสื่อสารวิสัยทัศน์ พันธกิจ
๔. การพัฒนาวิชาชีพ
๕. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ
๖. การปรับปรุงการสื่อสาร
๗. การพัฒนา และกระตุ้นการทำงานเป็นทีม
๘. การปรับปรุงการเรียนการสอน

๙. การได้รับการสนับสนุนทางการเงิน
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ^{๑๑๘} ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในไปสู่ความสำเร็จไว้ดังนี้.

๑. ยุทธศาสตร์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหาร และดำเนินการร่วมกับแกนนำ

^{๑๑๗} วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และเฉลิมชัย หาญกล้า .(๒๕๕๖). คุณภาพ : ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายในสถานศึกษา. วารสารข้าราชการครู, ๒๓(๗), ๓๖-๓๘. หน้า ๔๑

^{๑๑๘} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๕๓

อื่น ๆ เพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน ให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอก ร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษา ให้ผสมผสานกับการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติงาน การดำเนินงาน และการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้เป็นระบบครบวงจร รวมทั้งการกำกับ ดูแลให้มีการดำเนินงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

๒. ยุทธศาสตร์การทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา มีใช้ของคนใดคนหนึ่ง หรือกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะและไม่ใช้การดำเนินการแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย หรือมาตรฐานการศึกษา โดยจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบการประเมินตนเอง และช่วยกันทำ พัฒนาปรับปรุง โดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรึกษาหารือ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีมจะทำให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่น สบายใจ เพราะมีเพื่อนร่วมทาง ถ้าสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง ก็จะทำให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความต่อเนื่อง และยั่งยืน ถึงแม้จะเปลี่ยนผู้บริหาร หรือบุคลากรบางคนก็ยังสามารถดำเนินการต่อไปได้ เพราะทีมงานยังคงอยู่

๓. ยุทธศาสตร์สร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจ

การที่สถานศึกษามีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งได้นั้น ทุกคนในทีมจะต้องมีความตระหนัก มองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพผู้เรียน ซึ่งจำเป็นต่ออนาคตของสถานศึกษาและประเทศชาติ รวมทั้งจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่าการประเมินตนเองก็คืองานในหน้าที่นั่นเอง ไม่ใช่งานเพิ่มภาระ นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการประกันคุณภาพภายในด้วย จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรม การเรียนรู้จากเอกสาร คู่มือ โดยผู้บริหารก็ต้องแสดงความตระหนักให้ผู้อื่นเห็นเป็นแบบอย่างและเข้ามามีส่วนร่วม

๔. ยุทธศาสตร์การกำหนดผู้รับผิดชอบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษาที่ร่วมกันทำงานเป็นทีม จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสานและกำกับ ติดตาม ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและมั่นใจในการดำเนินงาน จึงควรมอบหมายให้มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อเป็นตัวกลางในการประสาน กำกับ ดูแลให้ระบบการประกันคุณภาพภายในและการดำเนินการอื่น ๆ เชื่อมโยงกัน โดยคณะกรรมการดังกล่าวอาจใช้คณะกรรมการที่สถานศึกษามีอยู่แล้วหรือในกรณีที่ยังไม่มีกรรมการ ก็อาจตั้งขึ้นใหม่ โดยพิจารณาตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการรับผิดชอบเกี่ยวกับคุณภาพของบุคลากร ฝ่ายบริหารและกระบวนการบริหาร ในขณะเดียวกันก็มีคณะกรรมการประสานการดำเนินงานในภาพรวม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร และผู้แทนของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ

๕. ยุทธศาสตร์การวางแผนและการกำกับดูแล

การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน จำเป็นต้องมีการวางแผนและกำกับดูแลที่เป็นระบบ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนการกำกับดูแลและจัดให้มีการประชุมตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของงานที่ทำไปแล้ว และช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

๖. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือ กับผู้เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นอกจากจะต้องทำงานเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาแล้ว ควรจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัด เป็นต้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นการระดมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

๒.๕.๔. ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากในการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สามารถทำให้เด็กได้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เป็นประชากรที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะช่วยกันสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน เสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้มั่นคง มีความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันกับประชากรของประเทศอื่น ได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีอยู่ในสังคมโลก ได้ต่อไป สถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีดังนี้^{๑๑๙}

๑. การเตรียมการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการสร้างความตระหนัก พัฒนาความรู้ ทักษะ และการแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

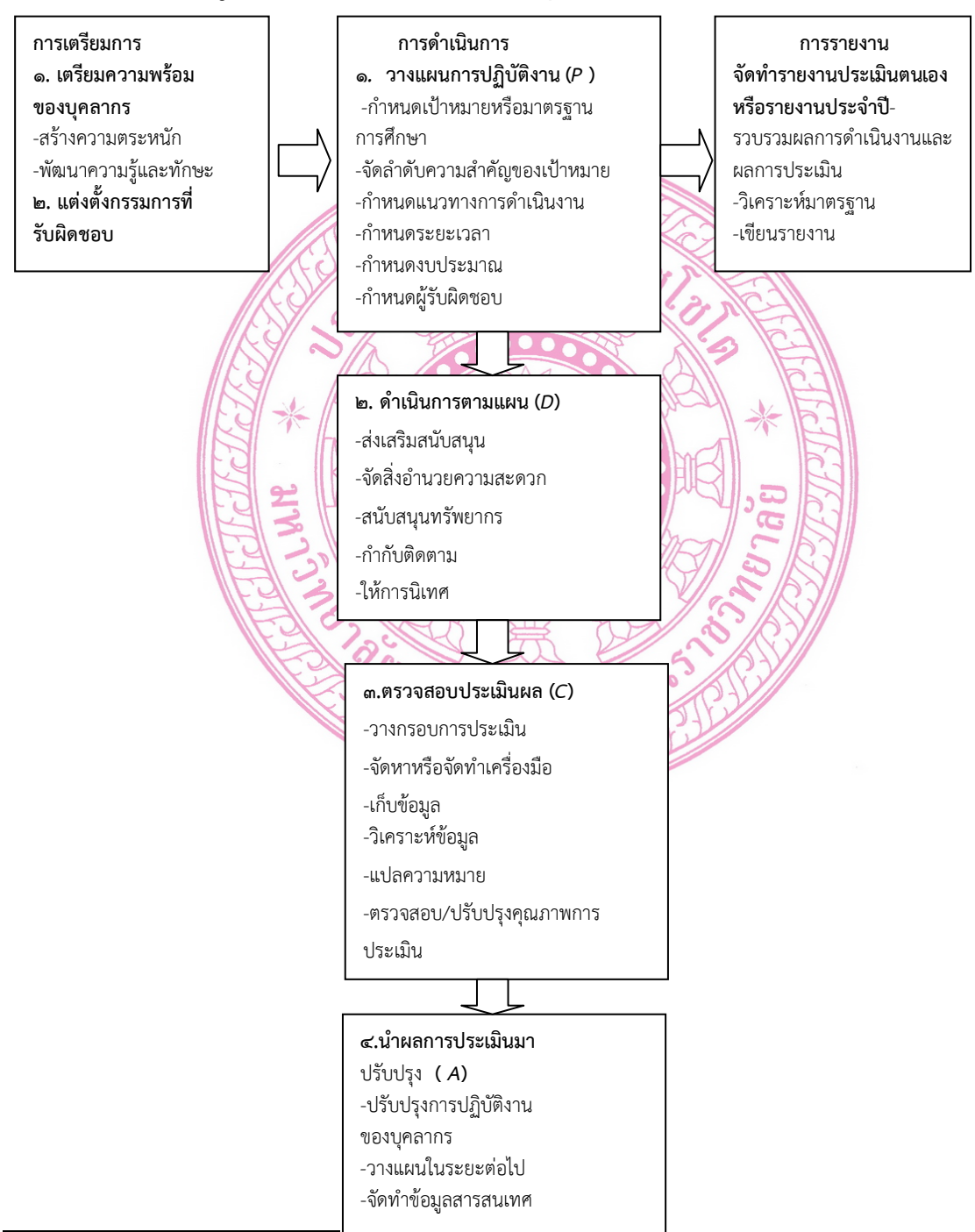
๒. การดำเนินการ ประกอบด้วยวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา จัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลา กำหนดงบประมาณ กำหนดผู้รับผิดชอบ ดำเนินการตามแผน ส่งเสริมสนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนทรัพยากร การกำกับติดตามให้การนิเทศ การตรวจสอบประเมินผล วางกรอบการประเมิน จัดทำหรือจัดทำเครื่องมือ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย ตรวจสอบ ปรับปรุงคุณภาพการประเมินนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน ปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร วางแผนในระยะต่อไป จัดทำสารสนเทศ

๓. จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี รวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมินตนเอง วิเคราะห์ตามมาตรฐาน เขียนรายงาน

^{๑๑๙} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .(๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี) หน้า ๑๑

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๑๒๐} ได้กำหนดขั้นตอนในการประกันคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

^{๑๒๐} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .(๒๕๕๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี).หน้า ๑๓

จากแผนภูมิ ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาควรดำเนินการประกันคุณภาพภายใน คือการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และการรายงานการประเมินตนเอง สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย จะศึกษาตามกรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๑๒๑} โดยมีรายละเอียด และ ขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. การเตรียมการก่อนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

๑.๑ การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่

๑.๑.๑ มีบุคลากรแกนนำที่มีความพร้อมในด้านความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเอง ได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

๑.๑.๒ ในกรณีที่มอบหมายบุคลากรแกนนำ ชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเองไม่ประสบผลสำเร็จ จำเป็นต้องหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพมาช่วย โน้มนำความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดการตื่นตัว พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ

๑.๑.๓ การชี้แจง ทำความเข้าใจไม่ว่าจะดำเนินการตามบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสทราบความจำเป็นของการประเมินคุณภาพภายในอย่างทั่วถึง และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

๑.๒ การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโดยรูปแบบที่ควรใช้คือ

๑.๒.๑ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม อาจใช้วิทยากรแกนนำเป็นผู้รับผิดชอบ

๑.๒.๒ การจัดประชุม ควรจัดเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่ดำเนินการ ดังนี้ ช่วงแรก เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบประกันคุณภาพภายใน

^{๑๒๑} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

ช่วงที่ ๒ เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน จากนั้นดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่ ๓ เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานการประเมินตนเอง โดยประชุมหลังจากที่มีการปฏิบัติงานและมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

๑.๓. การแต่งตั้งกรรมการที่รับผิดชอบ

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษามีการดำเนินการโดยอาศัยหลักการดังต่อไปนี้

๑.๓.๑. คุณลักษณะของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในการประกันคุณภาพภายใน หรือประเมินผลภายในของสถานศึกษา ควรพิจารณาดังต่อไปนี้ ^{๑๒๒}

๑) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินผลภายใน มีเจตคติที่ดี เกี่ยวกับการประเมินผลภายใน และมีแรงจูงใจในการทำการประเมินผลภายใน นอกจากนี้ควรมี ความรู้ ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการวัด และประเมินผลมาตรฐานการจัดการศึกษา การประมวลผลข้อมูลที่จัดเก็บ และมีความสามารถในการเขียนรายงานผลการประเมิน

๒) คณะกรรมการประกอบด้วยบุคลากรซึ่งเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้แทนชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ ซึ่งจะเป็นแกนนำในการประเมินผลภายใน

๑.๓.๒ วิธีดำเนินการของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีดังนี้

๑) ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดหลักเกณฑ์คัดเลือกคณะกรรมการประเมินผลภายใน

๒) ผู้บริหารแต่งตั้งคณะบุคคลต่าง ๆ เป็นคณะกรรมการการประเมินผลภายในของสถานศึกษา ตามความเหมาะสม

๓) กำหนดวันประชุมของคณะทำงาน อย่างต่อเนื่อง

๔) วางแผนการทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโดยพิจารณามอบหมายความรับผิดชอบให้สอดคล้องตามภาระงานในหน้าที่

๕) วางระบบการกำกับและติดตามผลการทำงาน

๖) วางระบบการรายงานผลการประเมินเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้ทั่วกัน

๑.๓.๓ เกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการการประกันคุณภาพภายใน มีดังนี้

^{๑๒๒} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ .(๒๕๔๐). แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔. (กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์).

- ๑) เป็นนักประชาสัมพันธ์กับบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาผู้ที่เป็นคณะกรรมการประเมินภายในควรเป็นบุคคลที่ชุมชนในสถานศึกษาไว้วางใจมีลักษณะเป็นนักประสานที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับ
- ๒) เป็นผู้มีความสามารถในด้านการวัดและการประเมินผล
- ๓) เป็นผู้มีความรับผิดชอบตรงต่อเวลา
- ๔) มีความรอบรู้ในภาระงานของสถานศึกษาเป็นอย่างดี

๒. การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

เมื่อสถานศึกษาได้เตรียมการเรียบร้อยแล้ว ให้ดำเนินการตามขั้นตอน การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ ประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

๒.๑. การวางแผน มีผู้ให้ความหมายของการวางแผนไว้หลากหลาย แต่จะนำมากล่าวเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้

การวางแผน หมายถึง การกำหนดแผนงาน หรือวิธีการปฏิบัติงาน ไว้เป็นการล่วงหน้า เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจพิจารณาถึงผลสำเร็จที่ต้องการจะได้ และหนทางที่จะทำได้ตามที่ตั้งเป้าไว้

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา โดยต้องคำนึงถึง หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการนำสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดี ควรคำนึงถึงวิธีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

๑) มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

๒) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน เป็นรูปธรรม

๓) กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการประสบการณ์ การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

๔) เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการได้ และระบุไว้ในแผนให้ชัดเจน

๕) กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียน รับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖) กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และบุคลากรภายในชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

- ๗) กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
 ๘) มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและการนำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ในการวางแผนใด ๆ ก็ตาม จะมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน การกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ การกำหนดงบประมาณ^{๑๒๓}

๒.๒ การปฏิบัติตามแผน คือการที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการตามแผนที่วางไว้ เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเรียบร้อยแล้ว และในระหว่างดำเนินการมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาและมุ่งเน้นประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะดำเนินการตามแนวทางของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา^{๑๒๔}

๒.๒.๑. การส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข

๒.๒.๒. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๓. กำกับ ติดตาม ดูแล ทั้งระดับรายบุคคล รายหมวด ฝ่าย เพื่อกระตุ้น และส่งเสริมให้มีการดำเนินการตามแผนให้มีการนิเทศการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ในระหว่างปฏิบัติงานผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมาย หรือแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอะไร หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข ให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

การปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเองและทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศด้วยตนเอง หรือเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือ ส่งบุคลากรไปอบรม พัฒนา การตรวจสอบประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุด แข็ง ประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียน หรือปีการศึกษา ก็มีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลมาแก้ไข

^{๑๒๓} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .(๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี).หน้า ๑๙

^{๑๒๔} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา .(๒๕๔๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี).หน้า ๒๓

ปรับปรุงการดำเนินงานในระยะต่อไป กิจกรรมที่ต้องดำเนินการในการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวางกรอบการประเมิน การจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย การตรวจสอบ การปรับปรุงคุณภาพการ^{๑๒๕}

๒.๓ การนำผลการประเมินมาปรับปรุง ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนพัฒนาต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๓.๑ การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในระหว่างดำเนินงาน มีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคลหรือระดับชั้น ผู้บริหาร และบุคลากร สามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานของตนเองเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและเป้าหมายที่กำหนด

๒.๓.๒ การวางแผนในระยะต่อไป การนำผลการประเมินไปใช้ในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขโดยให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

๒.๓.๓ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรนำผลการประเมินมาจัดทำเป็นสารสนเทศที่สามารถใช้ได้สะดวก รวดเร็วและเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกมาประเมินสถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอ ข้อมูล สารสนเทศ ที่ผู้ประเมินต้องการได้สะดวกขึ้น

๒.๓.๔ การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษา ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเรียบร้อยแล้ว เป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่าการดำเนินการในช่วงต่อไปสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเอง จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่มีที่สิ้นสุด

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ของระบบการประกันคุณภาพและแนวคิดหลักการบริหาร โดยพิจารณาจากแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วย การควบคุม และการตรวจสอบคุณภาพ กับหลักการบริหารที่เป็นระบบวงจรคุณภาพ (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน ร่วมกัน ปฏิบัติตามแผนร่วมกัน ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง^{๑๒๖}

^{๑๒๕} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๓๐

^{๑๒๖} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๕๖). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อ พร้อมรับการประเมินภายนอก. (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๕๐

๓. การรายงานการประกันคุณภาพภายใน

การรายงานการประกันคุณภาพภายในหรือการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รายงานประจำปี หลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนและได้ดำเนินการประเมินผลภายใน เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สนองต่อ อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๔๘ ที่มี สาระส่วนหนึ่งให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับ การประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

๓.๑ การประเมินตนเอง เป็นการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งการประเมินตนเองเป็นกลไก สำคัญของระบบประกันคุณภาพภายในที่ส่งเสริมและผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษา บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดร่วมกันไว้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการ ประเมินตนเองจะเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับสถานศึกษาในการวางแผนเพื่อปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง สาระสำคัญของการประเมินตนเอง มีดังนี้

๓.๒ การรายงานประจำปี ความสำคัญของการรายงานประจำปี^{๑๒๗} ตาม เจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๔๕ มาตรา ๔๘ เพื่อต้องการแสดงความเคลื่อนไหวโดยเฉพาะที่เป็นความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการ พัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา เป็นก ารเขียนรายงานผลการประเมินตนเองในแต่ละรอบปี เพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษาและบุคคลภายนอกได้รับทราบสภาพและผลการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา รายงานลักษณะนี้จึงแตกต่างจากการจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ ของสถานศึกษา รายงานการประเมินตนเองที่ต้องทำประจำ ก็เพื่อให้รับทราบคว ามเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ซึ่งเมื่อทำติดต่อกันก็จะทำให้เห็นภาพการพัฒนาในแต่ละด้านได้ชัดเจน และอาจนำข้อมูลไปกำหนดแผนในการแก้ปัญหาได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวได้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะของรายงานประจำปี ควรยึดหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. ควรสอดคล้องกับรายงานการประเมินตนเองที่จะต้องจัดทำเพื่อรองรับการ ประเมินภายนอกทุกระยะ ๕ ปี ตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด
๒. เนื้อหาสาระในรายงาน จะต้องเขียนในลักษณะสรุปให้เห็นความเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษาในรอบปี หากมีรายละเอียดมากไม่ สามารถบรรจุในรายงานได้ ให้เขียนอ้างอิงในรายงานที่สามารถศึกษา

^{๑๒๗} จัรัส นองมาก. (๒๕๔๔). *ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: :yoribho9bh'.

รายละเอียดเพิ่มเติมที่สถานศึกษาโดยไม่ต้องนำเสนอรายละเอียดทั้งหมดไว้ในรายงาน

๓. ความยาวของรายงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับงานที่สถานศึกษาปฏิบัติแต่ไม่ควรเกิน ๓๐ หน้า กระจาย เอ ๔

เค้าโครงของรายงาน

การจัดทำรายงานประจำปี ควรใช้ตามองค์ประกอบของเนื้อหาในรายงานการประเมินตนเอง เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับรองรับการประเมินภายนอก ตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด เพื่อที่สถานศึกษาจะได้ใช้สำหรับการประเมินภายนอกโดยไม่ต้องจัดทำใหม่ เนื้อหาในรายงานการประเมินตนเอง แบ่งเป็น ๔ ตอน คือ ๑) ข้อมูลพื้นฐาน ๒) สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา ๓) ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา ๔) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต^{๑๒๘} ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

เป็นสาระที่สถานศึกษานำเสนอโดยสรุป เพื่อทราบข้อมูลที่จำเป็นมีเนื้อหาประมาณ ๑-๒ หน้า ส่วนรายละเอียดที่สมบูรณ์ของข้อมูลแต่ละเรื่องจัดเก็บไว้ที่สถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ หรืออ้างอิง ไม่ต้องนำเสนอทั้งหมดในรายงานนี้ ข้อมูลที่ควรระบุ มีดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา
๒. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน
๓. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร
๔. ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร
๕. ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน
๖. เกียรติยศ ชื่อเสียง ความสำเร็จ จุดเด่นของสถานศึกษา สิ่งทีภาคภูมิใจ

ตอนที่ ๒ สภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

เป็นการเสนอเนื้อหา เพื่อแสดงให้เห็น ว่ายุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในประเด็นสำคัญๆ นั้น ดำเนินการอย่างไรซึ่งประกอบด้วย

๑. วิสัยทัศน์ ปรัชญา และเป้าหมายของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดทำไว้แล้ว เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่นำเสนอเฉพาะในเรื่องที่กำหนด เพื่อแสดงให้เห็นภาพความสำเร็จในอนาคตและแนวทางที่จะดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามที่ต้องการ

๒. แนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ วิธีการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย เป็นการเสนอ

^{๑๒๘} สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. ความหมายของคุณภาพการศึกษา. จาก

กรอบความคิดในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก

๓. ระบบโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา

๔. ลักษณะการดำเนินงาน เป็นการเสนอแนวทางในการบริหารที่เป็นภารกิจของสถานศึกษา

ตอนที่ ๓ ผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษา

เนื้อหาตอนนี้ถือว่าสำคัญที่สุด เพราะจะทำให้ผู้อ่านทราบว่าสถานศึกษาได้กำหนดงานหรือโครงการเพื่อสนับสนุนให้เกิดผลบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่องอย่างไรบ้าง สถานศึกษาจะปรับปรุงพัฒนาให้ผลการดำเนินงานดียิ่งขึ้นได้อย่างไร สถานศึกษาจะต้องเสนอข้อมูลดังกล่าวให้ครบถ้วนในแต่ละมาตรฐาน ที่สถานศึกษานั้นปฏิบัติอยู่ เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกันและมีจำนวนไม่เท่ากัน การเขียนรายงานการประเมินในตอนที่ ๓ นี้ จะต้องเป็นข้อมูลที่ชัดเจน ถูกต้องตรงความเป็นจริง เมื่อมีผู้มาประเมินสถานศึกษาก็สามารถอ่านรายงานการประเมินตนเอง แล้วแสวงหาข้อมูล หลักฐาน จากสถานศึกษาเพิ่มเติมได้ และเมื่อพบว่าข้อมูลในรายงานการประเมินตนเองแตกต่างจากความจริง ก็จะต้องปรับแก้ไขรายงานการประเมินตนเองเสียใหม่ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง การเขียนรายงานการประเมินตนเองได้ครอบคลุม ชัดเจน ถูกต้องตามความเป็นจริง จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ ๔ แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

เป็นการนำเสนอภาพการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยสรุป แสดงให้เห็นจุดอ่อน จุดแข็ง ของการดำเนินงาน แนวทางที่จะดำเนินการต่อไป รวมทั้งเงื่อนไขที่จะปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ข้อเขียนในส่วนนี้เปรียบเสมือนความมุ่งหวังที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการต่อไป เป็นการสร้างศรัทธาให้กับผู้เรียน ผู้รับบริการ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งอาจเขียนในประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

๑. สรุปผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานโดยสรุป

๒. จุดแข็ง และจุดอ่อน ของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

๓. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษา โดยนำข้อมูลจากข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ มาประกอบการพิจารณาว่าจะดำเนินการอย่างไร เพื่อคงสภาพสิ่งที่น่าพึงพอใจไว้ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่ยังไม่เป็นที่พอใจให้เป็นที่พอใจได้อย่างไร ข้อมูลที่เสนอในส่วนนี้จะเป็นประเด็นสำคัญ ไม่ใช่เสนอแผนงานหรือโครงการ แต่แนวทางการพัฒนาสถานศึกษา จะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ เพื่อบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีถัดไป

๔. ความต้องการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นเงื่อนไขที่สถานศึกษาต้องการขอรับการสนับสนุนเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

๒.๖. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษานอกระบบ หมายความว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

การศึกษาตามอัธยาศัย หมายความว่า กิจกรรมการเรียนรู้ในวิถีชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามความสนใจ ความต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

สถานศึกษา หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

หลักการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

๒.๖.๑. การศึกษานอกระบบ

๒.๖.๑.๑. ความเสมอภาคในการเข้าถึงและได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งถึง เป็น ธรรม และมีคุณภาพเหมาะสมกับสภาพชีวิตของประชาชน

๒.๖.๑.๒. การกระจายอำนาจแก่สถานศึกษาและการให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

๒.๖.๒. การศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๖.๒.๑. การเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๖.๒.๒. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีความหลากหลายทั้งส่วนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และส่วนที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา

๒.๖.๒.๓. การจัดกรอบหรือแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อผู้เรียน เป้าหมายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

๑. ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาศักยภาพกำลังคนสังคมนำ ใช้ความรู้และภูมิปัญญาเป็นฐานในการพัฒนา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ตามแนวทางการพัฒนาประเทศ

๒. ภาคีเครือข่ายเกิดแรงจูงใจและมีความพร้อมในการมีส่วนร่วมเพื่อจัดกิจกรรมการศึกษา

จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

๑. ผู้เรียนได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒. ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระที่สอดคล้องกับความสนใจและความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๓. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และเทียบโอนผลการเรียนกับการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

๑. ผู้เรียน ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเลือกใช้บริการได้หลากหลายตามความต้องการของตนเอง

๒. ผู้จัดการเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบ และผู้จัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย มีการดำเนินการที่หลากหลายตามศักยภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยบูรณาการ ความรู้ ปุถุคฝังคุณธรรม และค่านิยมที่ดีงาม

๓. ผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ซึ่งเป็นผู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนและผู้จัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ^{๑๒๙}

๒.๗. สำนักงานส่งเสริมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

เป็นหน่วยงาน สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรียกโดยย่อว่า สำนักงาน กศน. โดยมีเลขาธิการสำนักงานส่งเสริมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เรียกโดยย่อว่า เลขาธิการ กศน. ซึ่งมีฐานะเป็นอธิบดีและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้าง และรับผิดชอบการดำเนินงานของสำนักงาน และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

^{๑๒๙} ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑). พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

๑. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนและประสานงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๒. จัดทำข้อเสนอแนะ นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน และมาตรฐานการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเสนอต่อคณะกรรมการ
๓. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการ การวิจัย การ พัฒนาหลักสูตร และนวัตกรรมทางการศึกษา บุคลากร และระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๔. ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา
๕. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานให้บุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และองค์กรอื่นรวมตัวกันเป็นภาคีเครือข่าย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการ ดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๖. จัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร สถานีวิทยุที่ทัศน์เพื่อการศึกษา วิทยุชุมชน ศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษา หอสมุด ประชาชน พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และแหล่งการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องของประชาชน
๗. ดำเนินการเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
๘. ปฏิบัติงานอื่นใดตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น ที่บัญญัติให้เป็นอำนาจ หน้าที่ของสำนักงาน หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย^{๓๓๐}

^{๓๓๐} ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑). พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.๒๕๕๑. (กรุงเทพมหานคร).

๒.๘. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดและ กรุงเทพมหานคร

เป็นหน่วยงาน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร เรียกว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า สำนักงาน กศน . กทม. ในจังหวัดอื่น เรียกว่าสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร เรียกว่า สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด โดยเรียกย่อว่า สำนักงาน กศน . จังหวัด เป็นหน่วยงานการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของ คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และมีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภายในกรุงเทพมหานคร และจังหวัด รวมทั้งเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และ กรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ให้คำปรึกษาและร่วมมือในการพัฒนาการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกับภาคีเครือข่าย
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีเครือข่ายเพื่อจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด
๓. ติดตามการดำเนินการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศรวมทั้งความต้องการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
๔. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย^{๓๓๑}

^{๓๓๑} ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑). พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.๒๕๕๑. (กรุงเทพมหานคร).

๒.๙. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และเขต

เป็นสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพมหานคร เรียกโดยย่อว่า กศน .อำเภอ และ กศน .เขต ตามลำดับ มีหน้าที่จัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสำหรับ รับสถานศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยได้รับความร่วมมือ ส่งเสริม และสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย^{๑๓๒}

ภารกิจของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ และเขต

1. จัดการศึกษานอกระบบ ได้แก่
 - 1.1 หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 1.2 หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ประกอบด้วย
 - 1.2.1 หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ
 - 1.2.2 หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต
 - 1.2.3 หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน
2. จัดการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่
 - 2.1 กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
 - 2.2 ห้องสมุดประชาชนมีชีวิต
 - 2.3 กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ใน กศน.ตำบล^{๑๓๓}

(สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2554: 10-19)

^{๑๓๒} ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑). พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.๒๕๕๑. (กรุงเทพมหานคร).

^{๑๓๓} สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย .(๒๕๕๔). นโยบายและจุดเน้น การดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ .ศ. ๒๕๕๔. (นนทบุรี: ไทยพับลิกเอ็ดดูเคชั่น จำกัด). หน้า ๑๐-๑๙.

๒.๑๐. การประกันคุณภาพการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้กำหนดมาตรฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และพัฒนามาตรฐานให้สอดคล้องกับภารกิจมาเป็น ลำดับ ดังนี้

ปีพุทธศักราช ๒๕๔๗	ประกอบด้วย ๒๑ มาตรฐาน	๗๓	ตัวบ่งชี้
ปีพุทธศักราช ๒๕๕๐	ประกอบด้วย ๙ มาตรฐาน	๒๘	ตัวบ่งชี้
ปีพุทธศักราช ๒๕๕๑-ปัจจุบัน	ประกอบด้วย ๖ มาตรฐาน	๒๒	ตัวบ่งชี้

และได้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินงานไว้ ๓ ประการ ดังนี้

๑. การควบคุมคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การมีความพร้อมด้านข้อมูล สารสนเทศ การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัยและกระบวนการ การมีแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการดำเนินงานตามแผน

๒. การตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินความก้าวหน้า การติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานตามแผน เพื่อหาทางช่วยเหลือ ปรับปรุงคุณภาพในการจัด กิจกรรม โครงการ ที่ประสบปัญหา หรือไม่บรรลุมาตรฐาน

๓. การประเมินคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินคุณภาพการดำเนินงาน การวิเคราะห์ และสรุปผล การจัดทำรายงาน รวมทั้งการวางแผนผดุงระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาต่อไป

จากกรอบแนวคิดดังกล่าว ได้วางระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาโดยการนำวงจร คุณภาพ เดมมิ่ง (PDCA) คือ การวางแผนเตรียมการ (Plan) การดำเนินงานตามแผน (Do) การตรวจสอบประเมินผล (Check) และการปรับปรุงและพัฒนา (Action) มาใช้ในการ ดำเนินงานทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน กิจกรรม หรือโครงการ และได้กำหนดขั้นตอนการ ปฏิบัติงานประกันคุณภาพของสถานศึกษา ไว้ดังนี้

ขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

๑. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา
๒. การพัฒนามาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของสถานศึกษา
๓. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๔. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๕. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
๖. การประเมินคุณภาพของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
๗. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

๘. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา^{๑๓๔}

๒.๑๑. มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการประกันคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๓ เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน อันเป็นหลักประกันให้กับผู้เรียนและผู้รับบริการ มีความมั่นใจว่าการศึกษาที่ได้รับนั้นมีมาตรฐานตามที่สถานศึกษาได้ประกันคุณภาพไว้

มาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ/เขต ประกอบด้วย ๖ มาตรฐาน ๒๗ ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย ๓ ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ การดำเนินงานสอดคล้องกัน

ตัวบ่งชี้ที่ ๒ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติงานประจำปีครอบคลุมทุกพันธกิจ

ตัวบ่งชี้ที่ ๓ การกำกับติดตามการดำเนินงานเป็นไปตามแผนและนำผลไปใช้ในการพัฒนา

มาตรฐานที่ ๒ การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ๗ ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๒ การพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ ๓ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ ๔ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความ สามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักการจัดการศึกษานอกระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ ๕ คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ ๖ คุณภาพของพนักงานราชการ ครูอัตราจ้าง และครูสอนเสริม

ตัวบ่งชี้ที่ ๗ คุณภาพของผู้เรียน/ผู้สำเร็จการศึกษานอกระบบ

มาตรฐานที่ ๓ การจัดการศึกษานอกระบบประเภทการศึกษาต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๕ ตัวบ่งชี้ ดังนี้

^{๑๓๔} สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย .. (๒๕๕๓). ประมวลผลการสังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ พัฒนาการนิเทศระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กศน.. กรุงเทพมหานคร: หน้า๑๔-๑๗ รั้งสีการพิมพ์.

- ต้องถึง
- ตัวบ่งชี้ที่ ๑ การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของ
- ของผู้เรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ ๒ สื่อและแหล่งการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้
- หลักสูตร
- ตัวบ่งชี้ที่ ๓ ครูและผู้สอนมีความสามารถในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตาม
- ตัวบ่งชี้ที่ ๔ คุณภาพครูและผู้สอน
- ตัวบ่งชี้ที่ ๕ คุณภาพของผู้เรียน/ผู้รับบริการเป็นไปตามที่หลักสูตรกำหนด
- มาตรฐานที่ ๔ การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย ๔ ตัวบ่งชี้ ดังนี้
- ตัวบ่งชี้ที่ ๑ สื่อและแหล่งเรียนรู้มีหลากหลายเพียงพอและตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- ตัวบ่งชี้ที่ ๒ กระบวนการจัดการมีคุณภาพเอื้อต่อการเรียนรู้
- ตัวบ่งชี้ที่ ๓ คุณภาพของบุคลากรในการจัดการศึกษา
- ตัวบ่งชี้ที่ ๔ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ
- มาตรฐานที่ ๕ การบริหาร จัดการ ประกอบด้วย ๖ ตัวบ่งชี้ ดังนี้
- ตัวบ่งชี้ที่ ๑ ผู้บริหารมีสมรรถนะในการบริหารองค์กร
- ตัวบ่งชี้ที่ ๒ คุณภาพของการบริหารจัดการ
- ตัวบ่งชี้ที่ ๓ คุณภาพของการพัฒนาบุคลากร
- ตัวบ่งชี้ที่ ๔ คุณภาพการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนางานการศึกษานอกระบบและ
- การศึกษาตามอัธยาศัย
- ตัวบ่งชี้ที่ ๕ ระบบประกันคุณภาพภายใน
- ตัวบ่งชี้ที่ ๖ การจัดระบบข้อมูลเพื่อการบริหารจัดการ
- มาตรฐานที่ ๖ การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย ๒ ตัวบ่งชี้ ดังนี้
- ตัวบ่งชี้ที่ ๑ การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษานอกระบบและ
- การศึกษาตามอัธยาศัย
- ตัวบ่งชี้ที่ ๒ การสนับสนุนภาคีเครือข่ายจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
- อัธยาศัย

๒.๑๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๒.๑. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิบาท ๔

พระมหา สมคิด โครธา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" ผลการศึกษาพบว่าพระนิสิตสถานภาพแตกต่างกันมีการใช้อิทธิบาท ๔ แตกต่างกัน พระนิสิตที่เป็นพระภิกษุมีการใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนด้านฉันทะ ด้านจิตตะ แตกต่างกับพระนิสิตที่เป็นสามเณร และทางด้านวิริยะ กับด้านวิมังสา ไม่

แตกต่างกันและ พระนิสิตชั้นปีที่ ๔ มีการใช้อธิบาท ๔ แตกต่างกับชั้นปีที่ ๑ ชั้นปีที่ ๒ และชั้นปีที่ ๓พิจารณาพบว่าพระนิสิตชั้นปีที่ ๔มีการใช้อธิบาท ๔ในการเรียน ด้านฉันทะและด้านวิริยะ แตกต่าง กันกับพระนิสิตชั้นปีที่ ๑ , ๒ และ ๓ ส่วนด้านจิตตะและด้านวิมังสาไม่แตกต่างกัน^{๑๓๕}

พระมหาสุรินทร์ กิตติสท.โท(สายพิมพ์พงษ์) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์ใช้อธิบาท ๔ ในการทำงาน ศึกษากรณีผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา " ผลการศึกษาพบว่า ธรรมะที่เรียกว่า อธิบาท ๔ เป็นธรรมะที่แสดงให้เห็นถึงหลักการทำงานให้บรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้และสามารถนำไปใช้ในการประกอบกิจการและอาชีพได้ทุกประเภทส่วนผลจากการศึกษาในพื้นที่ตำบลด่านเกวียนของกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผานั้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างชาวด่านเกวียนได้ใช้หลักอธิบาท ๔ ในการทำงานครบทุก องค์ประกอบ คือ มีความพึงพอใจ มีความรักในอาชีพการงาน (ฉันทะ) มีความขยันหมั่นเพียรมุ่งมั่น (วิริยะ) มีการเอาใจใส่ดูแล (จิตตะ) และมีการพิจารณาหาช่องทางในการปรับปรุงให้เหมาะสม (วิมังสา) ซึ่งผลจากการประยุกต์ใช้หลักอธิบาท ๔ ทำให้ชาวด่านเกวียนได้ทำงานในอาชีพที่ตนเองรักอย่างต่อเนื่อง และนำมาซึ่งความสำเร็จในกิจการงานอาชีพ และกลุ่มคนที่เลิกหรือหยุดกิจการนั้นมักบกร่องในการประยุกต์ใช้หลักอธิบาท ๔ ข้อใดข้อหนึ่งโดยเฉพาะข้อที่ ๑-๒ และเมื่อวิเคราะห์ถึงกลุ่มที่มีพื้นฐานอาชีพ (ความรู้ต่างกัน) ก็พบว่าทั้ง ๓ กลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้อธิบาท ๔ ในการประกอบอาชีพได้เป็นอย่างดีทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัวในการทำงาน^{๑๓๖}

พระมหาวุฒิกิจ บัวทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การใช้หลักอธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในกลุ่ม ๗" ผลการศึกษาพบว่า ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครู ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอธิบาท ๔ ต่างกัน และผู้มีประสบการณ์ทำงานต่างกันก็ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับอธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน

^{๑๓๕} พระมหาสมคิด โครธา, "การใช้อธิบาท ๔ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย", วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗).

^{๑๓๖} พระสุรินทร์ กิตติสท.โท (สายพิมพ์พงษ์), "การประยุกต์ใช้อธิบาท ๔ ในการทำงาน ศึกษากรณีผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน จังหวัดนครราชสีมา", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

ส่วนครูที่ ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านวิริยะแตกต่างกัน^{๑๓๗}

ชาติรี แนวจำปา ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร " ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ และด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก สำหรับ การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลางบุคลากรที่มีเพศ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ที่ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอายุ และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการประยุกต์ ใช้อิทธิบาท ๔ โดยภาพรวมแตกต่างกัน สรุปได้ว่า ทุกคนต้องใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจ ใน งาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ^{๑๓๘} งานที่ทำ และสุดท้ายใช้วิมังสา คือการพิจารณาไตร่ตรองงานที่ทำอย่างรอบคอบ มีการตรวจตราสอบ ข้อบกพร่องเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๓๘}

พัชรภรณ์ วีรสิทธิ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสำนักงานประกันสังคม" ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคมที่มีลักษณะของเขตพื้นที่ๆ แตกต่างกัน มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยรวมและรายด้าน ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสาไม่แตกต่างกัน^{๑๓๙}

มาริษา ชุกิตติพงษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "คุณภาพชีวิตในการทำงาน อิทธิบาท ๔ และความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานบริษัทผลิตอุปกรณ์ยานยนต์ " ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และอิทธิบาท ๔ อยู่ใน

^{๑๓๗} พระมหาอุดมกร บัวทอง , "การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตาม ความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗", *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต* , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒).

^{๑๓๘} ชาติรี แนวจำปา , "การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์* , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒).

^{๑๓๙} พัทธภรณ์ วีรสิทธิ์ , "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอิทธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ในสำนักงานประกันสังคม " , *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต* ,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘).

ระดับสูงพนักงานที่มีระดับการศึกษาและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การแตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน สถานภาพสมรสต่างกันและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์การต่างกัน คุณภาพชีวิตในองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์การและอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์การ คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านโอกาสในการก้าวหน้าและความมั่นคง ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเหมาะสมอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์การได้^{๑๔๐}

สถิต รัชปติย์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ใน การศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์" ผลการศึกษาพบว่าความเข้าใจในองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ อันประกอบไปด้วย ฉันทะ คือ ความพึงพอใจ วิริยะ คือ ความเพียร จิตตะ คือความเอาใจใส่ กิฬะ วิมังสา คือ ความไตร่ตรอง โดยนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความเข้าใจความหมายที่ถูกต้องตรงกัน ด้านวิธี ปฏิบัติ นั้น พบว่า นักศึกษาคฤหัสถ์ส่วนใหญ่ได้ให้ทัศนคติที่คล้ายคลึงกันว่า ในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น แล้ว เป้าหมายที่ตั้งไว้คือประสบผลสำเร็จในสิ่งที่ทำ ต้องเริ่มที่ฉันทะให้เกิดขึ้นในใจก่อนเพื่อรักชอบที่จะทำสิ่งนั้น จากนั้นจึงต้องใช้วิริยะ ใช้ความพยายามสุดความสามารถ และต้องอาศัยจิตตะ คือการ เอาใจจดจ่อต่อสิ่งที่ตนทำ หากเกิดปัญหาอุปสรรคก็ใช้วิมังสา คือการไตร่ตรองหาเหตุผลพยายาม แก้ไข ปัญหาการงานก็จะประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๔๑}

วิชญาภา เมธีวรรณ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังคีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ " ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังคีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน^{๑๔๒}

^{๑๔๐} มาริษา ชุกิตติพงษ์ , "คุณภาพชีวิตในการทำงาน อิทธิบาท ๔ และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานบริษัทผลิตอุปกรณ์ยานยนต์ " , วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหา บัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรม) , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐).

^{๑๔๑} สถิตย์ รัชปติย์ , "การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคฤหัสถ์ " , วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘).

^{๑๔๒} วิชญาภา เมธีวรรณ , "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังคีวิทยา จังหวัดนครสวรรค์" , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ไพบูลย์ ตั้งใจ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ " ผลการศึกษาพบว่า พนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มี ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($X = ๔.๒๗$) ในด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ใฝ่ในการปฏิบัติงาน) ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($X = ๔.๐๙$) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายาม ในการปฏิบัติงาน) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้ ฝ่ายที่สังกัด และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปี จัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมือง จังหวัด สมุทรปราการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ไม่แตกต่างกัน จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๒๑๔๓}

กัญกั้วพารณ กลินนิมณฑล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔" ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ตามทัศนะของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก $X = ๔.๑๙$ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($X = ๔.๒๖$) ส่วนด้าน วิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบทัศนะของบุคลากรต่อประสิทธิภาพการ บริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามปี จัยส่วนบุคคลของ บุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ โดย ภาพรวมไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ ต่างกันมีทัศนะต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลัก อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังสา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๔๔}

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพอสรุปได้ว่า หลักอิทธิบาท ๔ คือหลักที่จะเป็นแนวทางใน พัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสถาบันการศึกษาอย่างต่อเนื่องเข้าสู่ มาตรฐานสากล การใช้ทรัพยากรในการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสถาบันการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะทำให้การผลิต

^{๑๔๓}ไพบูลย์ ตั้งใจ, "ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๔๔} กัญกั้วพารณ กลินนิมณฑล, "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลัก อิทธิ บาท ๔", วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับ การสร้างผลงานวิจัย และการให้บริการวิชาการ เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งตรงกับความต้องการของสังคม และสถาบันการศึกษา หน่วยงานบริหารการศึกษา โดยเฉพาะหลักธรรมเรื่องอิทธิบาท ๔ เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญหลักธรรมหนึ่งที่สามารถทำให้การพัฒนาสถานศึกษาหรือองค์กรที่มีคุณธรรมและคุณภาพซึ่งจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามประสงค์ได้

๒.๑๒.๒. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

ฉัตรชัย ต๊ะปินตา ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๖ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก^{๑๔๕}

นิยม โพธิ์งาน ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนนาร่อง จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันในการประเมินคุณภาพภายใน โดยภาพรวมและรายด้าน ทั้ง ๔ ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการวางแผน ด้านการประเมิน ด้านการปฏิบัติ และด้านการปรับปรุงแก้ไข สำหรับปัญหาในการประเมินคุณภาพภายใน โดยภาพรวมทั้ง ๓ ด้าน มีปัญหาในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากรและด้านงบประมาณวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ข้อเสนอแนะในการประเมินคุณภาพใน ๕ อันดับแรกคือ ๑) ผู้บริหารโรงเรียนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในตั้งแต่การวางแผนติดตาม กำกับ ดูแล และส่งเสริม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ๒) บุคลากรในโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน ๓) บุคลากรในโรงเรียนควรร่วมมือกันทำงานเป็นทีมในการประเมินคุณภาพภายใน ๔) บุคลากรทุกคนในโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน ๕) ควรจัดให้มีคณะทำงานเป็นผู้รับผิดชอบประสานงาน กำกับ ติดตาม นิเทศการประเมินคุณภาพภายใน^{๑๔๖}

มณิตา แมนผดุง ได้ศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเตรียมการดำเนินงานส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญเรื่องการมอบหมายงาน มีการประชุมแบ่งหน้าที่ตามความสามารถ ด้านปรัชญาและเป้าหมาย มีการกำหนดวิธีดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ สนองความต้องการของชุมชน วิเคราะห์สภาพในปัจจุบันและอนาคต^{๑๔๗}

^{๑๔๕} ฉัตรชัย ต๊ะปินตา. (๒๕๔๔). การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๖. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

^{๑๔๖} นิยม โพธิ์งาน. (๒๕๔๔). สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนาร่อง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

^{๑๔๗} มณิตา แมนผดุง . (๒๕๔๔). การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนภรณ์ สมบูรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการปฏิบัติงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ ๒๐ ปี ขึ้นไป และเกือบทั้งหมดเคยมีประสบการณ์ในการศึกษาอบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ สำหรับครู ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง ๒๖-๓๕ ปี ประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง ๖-๑๐ ปี และเคยมีประสบการณ์อบรมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน สำหรับสภาพการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้ง ๔ ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ขั้นตอนการดำเนินการตามแผน ส่วนขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ การติดตามตรวจสอบปรับปรุงการดำเนินงาน^{๑๔๘}

สุภาณี แสงอินทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยอาชีวศึกษากลุ่มสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริหาร มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ด้านการเตรียมการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำเนินการ และด้านการรายงานการประเมินตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนกลุ่มครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในภาพรวม และรายด้าน^{๑๔๙}

ปัญญา ปรางค์ทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง โดย รวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่ด้านการพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียน และสภาพปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนมีปัญหาในระดับ ปานกลาง ด้านการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย^{๑๕๐}

สละ คณาฤทธิ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน

^{๑๔๘} รัตนภรณ์ สมบูรณ์ . (๒๕๔๔). สภาพการปฏิบัติงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

^{๑๔๙} สุภาณี แสงอินทร์. (๒๕๔๔). สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยอาชีวศึกษากลุ่มสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

^{๑๕๐} ปัญญา ปรางค์ทอง. (๒๕๔๕). สภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง . สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

การประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านผลผลิต (ผู้เรียน) ด้านกระบวนการและด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน คือ ด้านผลผลิต (ผู้เรียน) ด้านกระบวนการและด้านปัจจัยนำเข้า ก็อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นเดียวกัน และสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ประเมินความเหมาะสมของตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำ นักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ทั้ง ๓ ด้าน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลผลิต (ผู้เรียน) และด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกัน แต่ด้านปัจจัยนำเข้า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕^{๑๕๑}

กุศล เทพศิริ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓ ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๕ โดยที่โรงเรียนขนาดกลาง กับโรงเรียนขนาดใหญ่ ต่างกัน^{๑๕๒}

ถัน ทองดี ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑ ในภาพรวมและรายด้าน การเตรียมการ การรายงาน อยู่ในระดับมาก แต่ด้านดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อเปรียบเทียบ สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระหว่างผู้ที่ เคย กับไม่เคยรับการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา และระดับการศึกษา ไม่แตก ต่างกัน และ เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมของกลุ่มที่มีตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันต่างกันมีปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ โดยเฉพาะปัญหาใน

^{๑๕๑} สละ คณาฤทธิ์. (๒๕๔๕). การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

^{๑๕๒} กุศล เทพศิริ. (๒๕๔๘). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับ ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ด้านการดำเนินการ แต่เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน^{๑๕๓}

ภูวนาท ห่อเร ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน ของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ ใน ๔ ด้าน คือ ๑)การพัฒนาบุคลากร ๒) การพัฒนาระบบ บสารสนเทศ ๓) การจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๔) การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล โดยภาพรวมทั้ง ๔ ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับ มากกว่าด้านอื่น ๆ และด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ กว่าด้านอื่น ส่วนความพึงพอใจต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหาร ครู และกรรมการ สถานศึกษาโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครสวรรค์ เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน อาชีพ และจำนวนบุตร โดยภาพรวมและราย ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน^{๑๕๔}

จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน ขนาดของสถานศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และการ ฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการดำ เนินงานระบบประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา ที่จะมีผลต่อผลผลิตของสถานศึกษา ทั้งในเรื่องของผลสัมฤทธิ์ ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา งานวิจัยครั้งนี้ จึงมีประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษา ระดับการศึกษา และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จะมีผลต่อ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็น ข้อมูลสำหรับการวางแผน ปรับปรุง พัฒนา ประสิทธิภาพระบบประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๒.๖.๓. งานวิจัยต่างประเทศ

กูด (Eileen Goode) ได้ทำการศึกษาการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน รัฐบาล : ความท้าทายต่อวิกฤตการเปลี่ยนแปลง (Site-based management in public

^{๑๕๓} ถัน ทองดี. (๒๕๔๘). สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

^{๑๕๔} ภูวนาท ห่อเร. (๒๕๕๐). ความพึงพอใจต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสังกัดเขตพื้นที่กา รศึกษานครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

education : a challenge for critical pragmatism) ผลการวิจัย พบว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนทำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารแบบ SBM ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ได้แก่ การปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน การกระจายอำนาจโรงเรียนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวิชาการได้รับความร่วมมือในการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบุคลากร การกำหนดกฎระเบียบ แนวปฏิบัติที่ชัดเจน^{๑๕๕}

แครร์รอลล์ (Carroll) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารในด้านคุณธรรม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำของโรงเรียน คือ ๑. คุณธรรมของผู้บริหารและครู ๒. ความมีมนุษยสัมพันธ์ ๓. ความอดทน ๔. จิตวิทยา (การเกลี้ยกล่อม) ๕. การตัดสินใจ ๖. การแสดงออก ๗. ความสามัคคีปรองดอง ๘. สถานภาพครู ๙. ภาวะเศรษฐกิจ ๑๐. กิจกรรม-การบริหารของโรงเรียน ๑๑. ความสัมพันธ์กับชุมชน ๑๒. การสนับสนุนจากชุมชน

ผู้บริหารเป็นประการแรกและรวมถึงการตัดสินใจและการแสดงออก นอกจากนี้แล้ว ความสัมพันธ์ใน หลายมิติที่แตกต่างกันเกี่ยวกับคุณธรรมของครูต่อพฤติกรรมของผู้นำ คือ แรงจูงใจ^{๑๕๖}

นิโคไล (Nicolai) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของศึกษาธิการในทัศนะของครูใหญ่ พบว่า ๑) ครูใหญ่ส่วนมากเชื่อในพฤติกรรมทางการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติว่า ศึกษาธิการ ประสานงานกับคณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษาธิการมี ความสามารถในการตัดสินใจและสามารถเป็นผู้นำได้ ศึกษาธิการช่วยเหลือโรงเรียน และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการสอนได้ดี ๒) การที่ศึกษาธิการไปเยี่ยม โรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนบ่อยๆ เป็นการช่วยเหลือให้มีการเรียนการสอนดีขึ้นและมีการทำให้ เกิดความเข้าใจระหว่างครู และผู้บริหารดีขึ้น และพฤติกรรมที่จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพ หรือไม่นั้นใน ทัศนะของครูใหญ่เชื่อว่า การมีมนุษยสัมพันธ์และการตัดสินใจที่ดียอมส่งผลให้การ บริหารงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๕๗}

เมอร์รี่ (Murry) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคระห์หลักคุณธรรมของผู้นำ ที่นำ ไปประพฤติปฏิบัติในโรงเรียน โดยการวิเคระห์ของผู้บริหาร ครูและนักเรียน ผลการวิเคระห์พบว่าคุณธรรม

^{๑๕๕} Eileen Goode, "Sit-Based Management in public education : a challenge for critical pragmatism", (Dissertation Abstracts International, 1994), p.816.

^{๑๕๖} เนตร ทองคำ, "พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนัก งานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์", การค้นคว้าแบบอิสระครูศวสตรมหาบัณฑิต , (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๔), หน้า ๕๕.

^{๑๕๗} Nicolai, Dante, "The Administrative Behavior of the Superintendent of School as Perceived by High School Principals", (Dissertation Abstracts International, 1971), p 3214-A

จริยธรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณภาพ ได้แก่ การดูแลห่วงใย ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ ส่วนการศึกษาคุณธรรมของผู้บริหาร จะส่งผลกระทบต่อออกมา คือ ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และความมีประชาธิปไตย ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าของจริยธรรม ความมีประชาธิปไตย ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าของจริยธรรม ความเห็นและมติที่ประชุม อันจะเป็นตัวช่วยพัฒนารูปแบบและยุทธวิธีในการเสริมสร้างคุณธรรมให้กับผู้บริหารในโรงเรียน^{๑๕๘}

แมกนุสัน (Magnuson) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานธุรกิจโรงเรียน พบว่า คุณลักษณะทางด้านส่วนตัว และวิชาชีพของผู้บริหาร มีดังนี้ ๑.คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ อารมณ์มั่นคง มีความรู้ มีความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขัน เปิดเผย เ้าใจง่าย มีความเยือกเย็น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ๒.คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความสามารถติดต่อกับผู้อื่นได้ มีความรู้ในวิชาการบริหาร มีความสามารถในการตัดสินใจดี มีความอดทนต่อการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการวางแผนงาน และการจัดหน่วยงานที่ดี มีความสนใจต่อผู้ร่วมงาน รู้จักใช้อำนาจอย่างเหมาะสม^{๑๕๙}

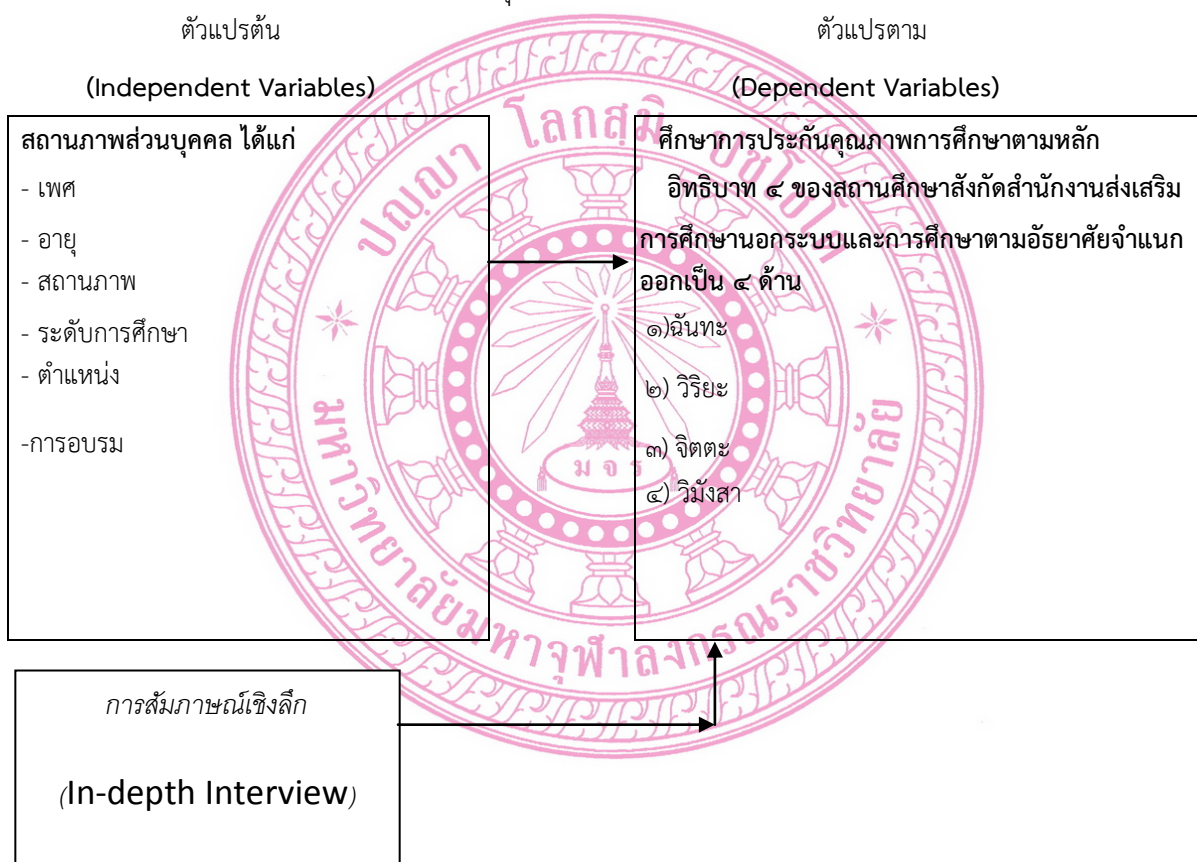
จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สนองจากสถาบันครอบครัวที่เป็นแหล่งพัฒนาคนให้มีความรู้ออกไปใช้ชีวิตในสังคม การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องจำเป็นที่รัฐจะต้องดำเนินการ โดยจะต้องให้การศึกษามีคุณภาพแก่ประชาชน เพื่อให้ ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งถ้าสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนสามารถดำเนินการตามเป้าหมายดังกล่าวได้บรรลุ คือการให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา

^{๑๕๘} Murryjoseph H.,JR.(1996). A study of The Morai Aspect of Leadership in an Urban. New Orleans,Louisiana:University Of New Orleans

^{๑๕๙} Magnuson Walter c, "The Characteristic of Succesful school Business Managers", (Dissertation Abstracts International, 1971), P.133-A.

๒.๗ กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

- ๓.๑. รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) นอกจากนั้นยังใช้การสัมภาษณ์โดยเชิงลึกแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้บริหาร ๗ ท่าน ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานประกัน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาอื่น จำนวน ๒๐๐ คน

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานประกัน ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอื่น รวมทั้งสิ้น ๒๐๐ คน เป็นกลุ่มศึกษา ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ(System Atic Random Sampling)

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาพัฒนาขึ้น ตามกรอบการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มี ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง โดยใช้แบบสอบถามชนิดตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้แบบสอบถามชนิดเลือกตอบจำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ ๑) ฉันทะ ๒) วิริยะ ๓) จิตตะ ๔) วิมังสา ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating scale)^๑ มี ๕ ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับการปฏิบัติ ดังนี้

- ๕ หมายถึง ว่ามีการประกันคุณภาพการศึกษานั้นในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง ว่ามีการประกันคุณภาพการศึกษานั้นในระดับมาก
- ๓ หมายถึง ว่ามีการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง ว่ามีการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง ว่ามีการประกันคุณภาพการศึกษานั้นในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งจำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Question)

๓.๓.๒. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

^๑บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น , เอ๕๓๕),

๑) ศึกษา หลักการ ทฤษฎีการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลัก
อิทธิบาท ๔ จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอาไว้

๒) กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

๕) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อ
ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มี ลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่จะดำเนินการวิจัยเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ

๗) ปรับปรุงแก้ไข

๘) จัดพิมพ์เครื่องมือฉบับสมบูรณ์

๓.๓.๓. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง(validity) โดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเสนอ
ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕
ท่าน ประกอบด้วย

๑) พระครูศีลธรรมนิวิฐ	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒) พระครูสิริภุญญิต์	หัวหน้าสาขาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓) ผศ.ดร.สุพรัต บุญอ่อน	ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวัดหนองขุนชาติ
จังหวัดอุทัยธานี
อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔) อ.สินศักดิ์ มุงคุณ	อาจารย์ประจำสาขาวิชา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) อ.ศิริโรจน์ นามเสนา อาจารย์ประจำสาขาวิชา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)^๒ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ ๐.๕ ถึง ๑.๐ เมื่อมีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า ๐.๕ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

๓. หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหาร ข้าราชการ ครูอาสา และครู กศน. ตำบล ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๓ ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๐๙

๔. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง

โดยใช้แนวข้อคำถามในแบบสอบถามเป็นหลักในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมาอภิปรายร่วมกันทั้งเชิงกว้างและเชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๗ ท่านคือ

- ๑) ผอ.นรา เหล่าวิชญา ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
- ๒) ผอ.โสภณ วันวงษ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองนครสวรรค์
- ๓) ผอ.ชัยยศ ก้อนจันทร์เทศ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบรรพตพิสัย

^๒ พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมผำการ พิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘-๑๓๙

^๓ พิสนุ พงศ์ศรี, วิจัยทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมผำการ พิมพ์, ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๘-๑๓๙

- ๔) ผอ.กาญจนา บัววัฒน์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอตาคลี
- ๕) ผอ.อัษฎาภรณ์ ปัญญาเบกษา ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชุมแสง
- ๖) ผอ.ปราโมทย์ มงคลอิทธิเวช ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าตะโก
- ๗) ผอ.ภูวภัศ อังศธรธรรมรัตน์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเก้าเลี้ยว

๓.๔. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

๑. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์และขอความร่วมมือไปยัง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
๒. ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ทั้งการแจกแบบสอบถาม

๓.๕. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- ๑) นำแบบสอบถามมาตรวจแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์
- ๒) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์
- ๓) การวิเคราะห์ข้อมูล
 - ๓.๑) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage)
 - ๓.๒) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ซึ่งจำแนกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ ด้านวิมังสา โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

๓.๓) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙ กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

๓.๔) ทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท โดยใช้สถิติตามลักษณะของตัวแปร คือ การทดสอบที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองตัว และการทดสอบเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test / One way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามตัวขึ้นไป และเมื่อพบว่า มีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยมีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

๓.๕) วิเคราะห์และสรุปผลแบบสอบถามปลายเปิดของการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๕ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๖) วิเคราะห์และสรุปผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๕ และข้อเสนอแนะอื่นๆ

๓.๕.๒ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- ตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม ใช้สูตรดังนี้

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหา

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

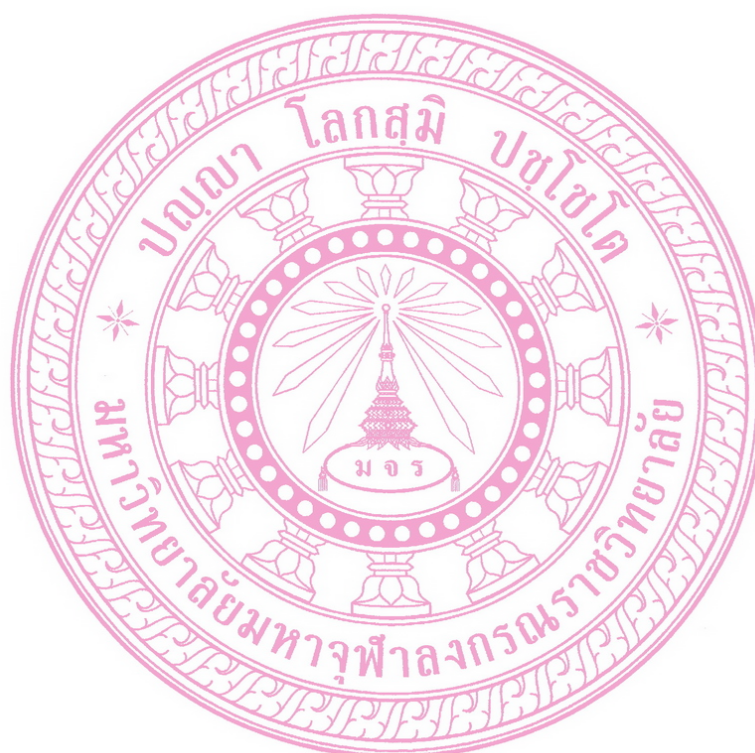
โดยที่

R = +๑ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

สีน พันธุนิจ, เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด , ๑๑๕๔๗), หน้า ๑๐๒

R = ๐ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

R = -๑ เมื่อผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าแน่ใจว่าเนื้อหาตรงกับขอบข่ายของเนื้อหาที่มีความเหมาะสม

บทที่ ๔ ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์เป็น ศึกษาวิจัยเชิงผสมผสานวิธี (Mixed Research) โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่รับผิดชอบงานประกัน คุณภาพการศึกษาภายใน ครู กศน.ตำบล และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ของสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๐๐ คน มาวิเคราะห์โดย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป การวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ และข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน ๗ คน ทำการวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถจำแนกการ นำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๔.๓ ความคิดเห็นต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลอย่างไร แตกต่างกันหรือไม่ เพียงใด

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์ การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพ ใน สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๔.๕ รูปแบบที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการศึกษา สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มีอะไรบ้าง ควรเป็นรูปแบบใด

สำหรับผลของการศึกษาในแต่ละส่วน มีสาระสำคัญและเนื้อหา สามารถประมวลทั้งใน รูปของตาราง และการวิเคราะห์บรรยาย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง อายุการทำงาน ระดับการศึกษา และการอบรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=๒๐๐)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ	
๑. เพศ	ชาย	๑๐๑	๕๐.๕๐	
	หญิง	๙๙	๔๙.๕๐	
	รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐	
๒. อายุ	ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๑๘	๙.๐๐	
	๒๐ - ๓๐ ปี	๔๖	๒๓.๐๐	
	๓๑ - ๔๐ ปี	๖๗	๓๓.๕๐	
	๔๑ - ๕๐ ปี	๖๒	๓๑.๐๐	
	๕๑ ปีขึ้นไป	๗	๓.๕๐	
	รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐	
๓. ตำแหน่ง	ผู้บริหารสถานศึกษา	๑๕	๗.๕๐	
	ครูผู้รับผิดชอบงานประกันในสถานศึกษา	๖๔	๓๒.๐๐	
	ครูผู้สอน	๑๐๕	๕๒.๕๐	
	บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๑๖	๘.๐๐	
	รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐	
	๔. อายุการทำงาน	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๑๓๘	๖๙.๐๐
		๑๐ - ๒๐ ปี	๕๖	๒๘.๐๐
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป		๖	๓.๐๐	
รวม		๒๐๐	๑๐๐.๐๐	
๕. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	-	-	
	ปริญญาตรี	๑๔๕	๗๒.๕๐	
	สูงกว่าปริญญาตรี	๕๕	๒๗.๕๐	
	รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐	

๖.การอบรมด้านการ ประกันคุณภาพ สถานศึกษา	เคย	๒๐๐	๑๐๐.๐๐
	ไม่เคย	-	-
	รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักกฏีบาต ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศชาย จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ เป็นเพศหญิงจำนวนจำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕๐

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุส่วนใหญ่ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕๐ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๖๒ คนคิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ อายุ ๒๐ - ๓๐ จำนวน ๔๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๐๐ อายุ ต่ำกว่า ๒๐ มีจำนวน ๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๐๐ และ อายุมากกว่า ๕๐ จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๕๐

ตำแหน่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตำแหน่งครูผู้รับผิดชอบงานประกันในสถานศึกษา จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ รองลงมาคือตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๐ ครูผู้สอน จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ และน้อยที่สุดคือ บุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐

อายุการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๐ รองลงมาคืออายุการทำงาน ๑๐ - ๒๐ ปี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๐๐ และน้อยที่สุดคือ มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๐ รองลงมาคือระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๐

การอบรมด้านการประชุมคุณภาพการศึกษา พบว่า ๑๐๐% เคยผ่านการการอบรมด้านการประชุมคุณภาพการศึกษา มาแล้วทั้งสิ้น

๔.๒ ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ทั้ง ๔ ด้านได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสาและประเมินผลแสดงด้วยค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.ฉันทะ	๔.๓๙	.๔๘๓	มาก
๒.วิริยะ	๔.๔๐	.๔๙๑	มาก
๓.จิตตะ	๔.๔๐	.๕๓๗	มาก
๔.วิมังสา	๔.๔๔	.๕๘๔	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๑	.๕๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะ

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. สำนักงาน กศน.มีการจัดประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่บุคลากร	๔.๒๙	.๗๓๒	มาก
๒. สำนักงาน กศน.มีการแต่งตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา รับผิดชอบการปฏิบัติงานให้บรรลุในแต่ ละมาตรฐานของการจัดการศึกษาของ กศน.	๔.๓๘	.๗๑๙	มาก
๓. สำนักงาน กศน.มีการจัดทำแผนการประกันคุณภาพและ แผนปฏิบัติงานประจำปี โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษามี ส่วนร่วมในการจัดทำ	๔.๕๖	.๖๔๘	มาก
๔. สำนักงาน กศน.มีการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง เพื่อสร้าง ความตระหนักและแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับครูและ บุคลากรทางการศึกษา	๔.๓๘	.๗๒๐	มาก
๕. สำนักงาน กศน.มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงข่าวสารการ ประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	๔.๔๙	.๖๕๐	มาก
๖. สำนักงาน กศน.มีการจัดประชุม และชี้แจงการดำเนินงาน ประกันคุณภาพให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาและ องค์กรนักศึกษา	๔.๓๗	.๖๙๐	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๓๙	.๕๘๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดูงานการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะ

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิริยะ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.สำนักงาน กศน.มีการดำเนินงานตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติงานประจำปี	๔.๕๔	.๗๘๒	มากที่สุด
๒.สำนักงาน กศน.มีการจัดทำคู่มือและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาออกเผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสาร และ web site ของสำนักงาน	๔.๕๖	.๖๕๔	มากที่สุด
๓. สำนักงาน กศน. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน	๔.๕๑	.๗๓๑	มาก
๔. สำนักงาน กศน. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน	๔.๕๒	.๗๓๒	มาก
๕. สำนักงาน กศน.มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับจุดเน้น และนโยบายของ กศน. บริบทชุมชน และความต้องการของชุมชน	๔.๒๒	.๖๘๓	มาก
๖. สำนักงาน กศน.มีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้รับบริการ ครู และบริบทของชุมชน	๔.๒๘	.๗๐๔	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๐	.๔๙๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะ

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านจิตตะ	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑.สำนักงาน กศน.มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	๔.๒๖	.๗๗๑	มาก
๒. สำนักงาน กศน.มีการพัฒนาระบบและกลไกควบคุมคุณภาพในการประกันคุณภาพการศึกษาที่เอื้อต่อการตรวจสอบและรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก	๔.๔๙	.๕๕๘	มาก
๓.สำนักงาน กศน.มีการตรวจสอบ และพัฒนาการประกันคุณภาพการประกันเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก	๔.๓๙	.๘๐๑	มาก
๔.สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	๔.๔๔	.๖๙๒	มาก
๕. สำนักงาน กศน.มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง	๔.๓๔	.๗๙๘	มาก
๖. สำนักงาน กศน.มีการรายงานผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานของสถานศึกษาต่อ ต้นสังกัด	๔.๔๘	.๖๙๔	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๐	.๕๓๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ด้านวิม้งสา

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านวิม้งสา	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. สำนักงาน กศน.มีการจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับติดตามคุณภาพการศึกษาในที่ประชุมประจำเดือนเพื่อเสริมจุดเด่นและพัฒนาจุดด้อยในการปฏิบัติงาน	๔.๕๔	.๕๙๙	มากที่สุด
๒. สำนักงาน กศน. มีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในการหาข้อบกพร่องของการประกันคุณภาพการศึกษา	๔.๓๖	.๘๓๙	มาก
๓. ผู้เรียน ผู้รับบริการ คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนได้ทราบข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา	๔.๓๔	.๗๙๘	มาก
๔. สำนักงาน กศน.จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตาม องค์ประกอบคุณภาพและเกณฑ์การประเมินที่กำหนดในแผน และคู่มือการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	๔.๔๘	.๖๙๔	มาก
๕. สำนักงาน กศน.จังหวัดนครสวรรค์นำข้อมูลสารสนเทศรายงานการ ประเมินตนเอง (SAR) มาปรับปรุงและพัฒนางานที่ได้รับผิดชอบ	๔.๕๔	.๕๙๙	มาก
รวมทั้งหมด	๔.๔๔	.๕๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิม้งสา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

๔.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ ๑ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ

(n=๒๐๐)

ความคิดเห็นของบุคลากร ต่อประกันคุณภาพใน สถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๑๐๑คน)		หญิง (๙๙คน)			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ด้านฉันทะ	๔.๕๓	๐.๕๘๒	๔.๓๕	๐.๕๘๔	๑.๑๒๙	๐.๒๖๐
ด้านวิริยะ	๔.๕๔	๐.๕๘๔	๔.๓๗	๐.๕๘๘	๑.๐๒๘	๐.๒๘๐
ด้านจิตตะ	๔.๕๔	๐.๕๓๖	๔.๓๖	๐.๕๓๙	๑.๐๕๖	๐.๒๙๒
ด้านวิมังสา	๔.๕๖	๐.๕๗๖	๔.๔๑	๐.๕๙๔	๐.๖๕๘	๐.๕๑๑
รวม	๔.๕๔	๐.๕๕๗	๔.๓๗	๐.๕๕๗	๑.๑๒๖	๐.๒๖๑

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t - test แบบข้อมูล ๒ กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕ พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน (Sig = ๐. ๒๖๑) ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในด้านฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

สมมติฐานที่ ๒ ผู้ตอบแบบสอบถามที่อายุแตกต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ

(n=๒๐๐)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑.ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	.๓๘๒	๔	.๐๙๖	.๔๐๓	.๘๐๖
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๑๖๘	๑๙๕	.๒๓๗		
	รวม	๔๖.๕๕๐	๑๙๙			
๒.ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	.๘๒๙	๔	.๒๐๗	.๘๕๖	.๔๙๑
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๒๑๓	๑๙๕	.๒๔๒		
	รวม	๔๘.๐๔๒	๑๙๙			
๓.ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	๒.๘๘๘	๔	.๗๒๒	๒.๕๗๔	.๐๓๙
	ภายในกลุ่ม	๕๔.๖๘๓	๑๙๕	.๒๘๘		
	รวม	๕๗.๕๗๑	๑๙๙			
๔.ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๒.๒๘๓	๔	.๕๗๑	๑.๖๙๒	.๑๕๓
	ภายในกลุ่ม	๖๕.๗๗๕	๑๙๕	.๓๓๗		
	รวม	๖๘.๐๕๘	๑๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑.๓๒๔	๔	.๓๓๑	๑.๖๔๙	.๑๖๓
	ภายในกลุ่ม	๓๙.๑๕๑	๑๙๕	.๒๐๑		
	รวม	๔๐.๔๗๖	๑๙๙			

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าบุคลากรที่มีอายุต่างกัน มีความความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน (Sig=.๑๖๓) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีเพียงด้านจิตตะที่ไม่ระบุนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นจึงเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากร

ต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยและรายด้านของการมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา จำแนกตามอายุ และเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดในตารางที่ ๔.๙ - ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ **โดยภาพรวม**

อายุ	X̄	อายุ (n=๒๐๐)				๕๑ปีขึ้นไป
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	
		๔.๒๕	๔.๔๖	๔.๓๔	๔.๔๙	๔.๓๘
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๒๕	-	-.๒๑๕	-.๐๙๓	-.๒๔๒	-.๑๓๐
๒๐ - ๓๐ ปี	๔.๔๖	.๒๑๕	-	.๑๒๑	-.๐๒๗	.๐๘๔
๓๑ - ๔๐ ปี	๔.๓๔	.๐๙๓	-.๑๒๑	-	-.๑๔๘	-.๐๓๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๔.๔๙	.๒๔๒	.๐๒๗	.๑๔๘	-	.๑๑๑
๕๑ ปีขึ้นไป	๔.๓๘	.๑๓๐	-.๐๘๔	.๐๓๗	-.๑๑๑	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมน้อยกว่าระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ปี, ๓๑-๔๐ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ **ด้านฉันทะ**

(n=๒๐๐)

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	๕๑ปีขึ้นไป
		๔.๓๒	๔.๔๔	๔.๓๔	๔.๔๑	๔.๔๒
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๓๒	-	.๐๒๔	-.๐๒๔	-.๐๙๕	-.๑๐๔
๒๐ - ๓๐ ปี	๔.๔๔	.๑๑๗	-	.๐๙๓*	.๐๒๒*	.๐๑๓*
๓๑ - ๔๐ ปี	๔.๓๔	-.๑๑๗	-.๐๙๓	-	-.๐๗๑	-.๐๘๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๔.๔๑	.๐๙๕	-.๐๒๒	.๐๗๑	-	-.๐๐๙
๕๑ ปีขึ้นไป	๔.๔๒	.๑๐๔	-.๐๑๓	.๐๘๐	.๐๐๙	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะมากกว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ **ด้านวิริยะ**

อายุ	\bar{X}	อายุ (n=๒๐๐)				๕๑ปีขึ้นไป
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐-๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	
		๔.๒๖	๔.๔๔	๔.๓๕	๔.๔๖	๔.๔๗
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๒๖	-	-.๑๘๐	-.๐๘๗	-.๑๙๖	-.๒๐๗
๒๐ - ๓๐ ปี	๔.๔๔	.๑๘๐	-	.๐๙๑	-.๐๑๕	-.๐๒๖
๓๑ - ๔๐ ปี	๔.๓๕	.๐๘๗	-.๐๙๑	-	-.๑๐๖	-.๑๑๗
๔๑ - ๕๐ ปี	๔.๔๖	.๑๙๖	.๐๑๕	.๑๐๖	-	-.๐๑๑
๕๑ ปีขึ้นไป	๔.๔๗	.๒๐๗*	.๐๒๖*	.๑๑๗*	.๐๑๑*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า บุคลากรที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะมากกว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี, ๒๐-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี และ ๔๑-๕๐ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ **ด้านจิตตะ**

อายุ	\bar{X}	อายุ (n=๒๐๐)				๕๑ปีขึ้นไป
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๑-๔๐ ปี	๔๑-๕๐ ปี	
		๔.๑๖	๔.๔๕	๔.๓๑	๔.๕๔	๔.๓๐
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๑๖	-	-.๒๘๖*	-.๑๔๖*	-.๓๗๓*	-.๑๔๒*
๒๐ - ๓๐ ปี	๔.๔๕	.๒๘๖	-	.๑๓๙	-.๐๘๗	.๑๔๓
๓๑ - ๔๐ ปี	๔.๓๑	.๑๔๖	-.๑๓๙	-	-.๒๒๖*	.๐๐๓
๔๑ - ๕๐ ปี	๔.๕๔	.๓๗๓*	.๐๘๗	.๒๒๖*	-	.๒๓๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๔.๓๐	.๑๔๒	-.๑๔๓	-.๐๐๓	-.๒๓๐	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะน้อยกว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามอายุ **ด้านวิมังสา**

อายุ	\bar{X}	อายุ				
		ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๐ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ปีขึ้นไป
		๔.๒๔	๔.๕๑	๔.๓๕	๔.๕๔	๔.๓๐
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๔.๒๔	-	-.๒๗๗*	-.๑๑๔*	-.๓๐๔*	-.๐๖๘*
๒๐ - ๓๐ ปี	๔.๕๑	.๒๗๗	-	-.๑๖๒	-.๐๒๗	.๒๐๘
๓๑ - ๔๐ ปี	๔.๓๕	.๑๑๔	-.๑๖๒	-	-.๑๘๙	.๐๕๖
๔๑ - ๕๐ ปี	๔.๕๔	.๓๐๔	.๐๒๗	.๑๘๙	-	.๒๓๑
๕๑ ปีขึ้นไป	๔.๓๐	.๐๖๘	-.๒๐๘	-.๐๕๖	-.๒๓๑	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า บุคลากรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิมังสาน้อยกว่า ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีอายุ ๒๐-๓๐ ปี, ๓๑-๔๐ ปี, ๔๑-๕๐ ปี และ ๕๑ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงานการประกันคุณภาพภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ **จำแนกตามตำแหน่ง**

(n=๒๐๐)

ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑.ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	.๗๖๙	๓	.๒๕๖	๑.๐๙๗	.๓๑๕
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๗๘๑	๑๙๖	.๒๓๔		
	รวม	๔๖.๕๕๐	๑๙๙			
๒.ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	.๒๗๕	๓	.๐๙๒	.๓๗๖	.๗๗๐
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๗๖๖	๑๙๖	.๒๔๔		
	รวม	๔๘.๐๔๒	๑๙๙			
๓.ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	.๗๓๔	๓	.๒๔๕	.๘๔๔	.๔๗๒
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๘๓๗	๑๙๖	.๒๙๐		
	รวม	๕๗.๕๗๑	๑๙๙			
๔.ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	.๘๙๙	๓	.๓๐๐	.๘๗๕	.๔๕๕
	ภายในกลุ่ม	๖๗.๑๕๘	๑๙๖	.๓๔๓		
	รวม	๖๘.๐๕๘	๑๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๕๐๑	๓	.๑๖๗	.๘๑๙	.๔๘๕
	ภายในกลุ่ม	๓๙.๙๗๕	๑๙๖	.๒๐๔		
	รวม	๔๐.๔๗๖	๑๙๙			

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=๐.๔๘๕) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าประชาชนดังนั้นจึงเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ต่างกันของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวมจำแนกเป็นรายด้านของการมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ด้าน ฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา และประเมินผล จำแนกตามการศึกษา และเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดในตารางที่ ๔.๑๕ - ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม

(n=๒๐๐)

ตำแหน่ง	X	ตำแหน่ง			บุคลากรทางการศึกษาอื่น
		ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้รับผิดชอบงานประกัน	ครูผู้สอน	
		๔.๓๘	๔.๔๐	๔.๔๗	๔.๖๕
ผู้บริหารสถานศึกษา	๔.๓๘	-	-.๐๒๐	-.๐๙๔	-.๒๖๙
ผู้รับผิดชอบงานประกัน	๔.๔๐	.๐๒๐	-	-.๐๗๓	-.๒๔๙
ครูผู้สอน	๔.๔๗	.๐๙๔	.๐๗๓	-	-.๑๗๕
บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๔.๖๕	.๒๖๙	.๒๔๙	.๑๗๕	-

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า บุคลากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าบุคลากรที่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานประกัน และผู้บริหารสถานศึกษา

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านฉันทะ

(n=๒๐๐)

ตำแหน่ง	\bar{X}	ตำแหน่ง			
		ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้รับผิดชอบงานประกัน	ครูผู้สอน	บุคลากรทางการศึกษาอื่น
		๔.๓๙	๔.๓๕	๔.๕๐	๔.๖๓
ผู้บริหารสถานศึกษา	๔.๓๙	-	.๐๔๘	-.๑๐๐	-.๒๓๙
ผู้รับผิดชอบงานประกัน	๔.๓๕	-.๐๔๘	-	-.๑๔๘	-.๒๘๗
ครูผู้สอน	๔.๕๐	.๑๐๐	.๑๔๘	-	-.๑๓๘
บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๔.๖๓	.๒๓๙*	.๒๘๗*	.๑๓๘*	-

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า บุคลากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานประกัน และผู้บริหารสถานศึกษาที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านจริยะ

(n=๒๐๐)

ตำแหน่ง	\bar{X}	ตำแหน่ง			
		ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้รับผิดชอบงานประกัน	ครูผู้สอน	บุคลากรทางการศึกษาอื่น
		๔.๓๙	๔.๓๙	๔.๔๘	๔.๕๕
ผู้บริหารสถานศึกษา	๔.๓๙	-	.๐๐๐	-.๐๘๘	-.๑๖๐
ผู้รับผิดชอบงานประกัน	๔.๓๙	-.๐๐๐	-	-.๐๘๘	-.๑๖๑
ครูผู้สอน	๔.๔๘	.๐๘๘	.๐๘๘	-	-.๐๗๒
บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๔.๕๕	.๑๖๐*	.๑๖๑*	.๐๗๒*	-

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า บุคลากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ มากกว่าประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานประกัน และผู้บริหารสถานศึกษาที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๑

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ **จำแนกตาม ตำแหน่ง ด้านจิตตะ**

(n=๒๐๐)

ตำแหน่ง	\bar{X}	ตำแหน่ง			
		ผู้บริหาร สถานศึกษา	ผู้รับผิดชอบ งานประกัน	ครูผู้สอน	บุคลากร ทางการ ศึกษาอื่น
		๔.๓๓	๔.๔๓	๔.๔๑	๔.๖๓
ผู้บริหารสถานศึกษา	๔.๓๓	-	-.๐๙๔	-.๐๗๘	-.๓๐๐
ผู้รับผิดชอบงานประกัน	๔.๔๓	.๐๙๔	-	.๐๑๕	-.๒๐๖
ครูผู้สอน	๔.๔๑	.๐๗๘	-.๐๑๕	-	-.๒๒๒
บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๔.๖๓	.๓๐๐*	.๒๐๖*	.๒๒๒*	-

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ประชาชนที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษา การดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าประชาชนที่มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ผู้รับผิดชอบงานประกัน และผู้บริหารสถานศึกษาที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามตำแหน่ง ด้านวิมังสา

(n=๒๐๐)

ตำแหน่ง	\bar{X}	ตำแหน่ง			
		ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้รับผิดชอบงานประกัน	ครูผู้สอน	บุคลากรทางการศึกษาอื่น
		๔.๓๙	๔.๔๓	๔.๕๐	๔.๗๗
ผู้บริหารสถานศึกษา	๔.๓๙	-	-.๐๓๖	-.๑๐๘	-.๓๗๘
ผู้รับผิดชอบงานประกัน	๔.๔๓	.๐๓๖	-	-.๐๗๒	-.๓๔๒
ครูผู้สอน	๔.๕๐	.๑๐๘	.๐๗๒	-	-.๒๖๙
บุคลากรทางการศึกษาอื่น	๔.๗๗	.๓๗๘*	.๓๔๒*	.๒๖๙*	-

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า บุคลากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่าตำแหน่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบงานประกัน และผู้บริหารสถานศึกษาที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ แตกต่างกัน

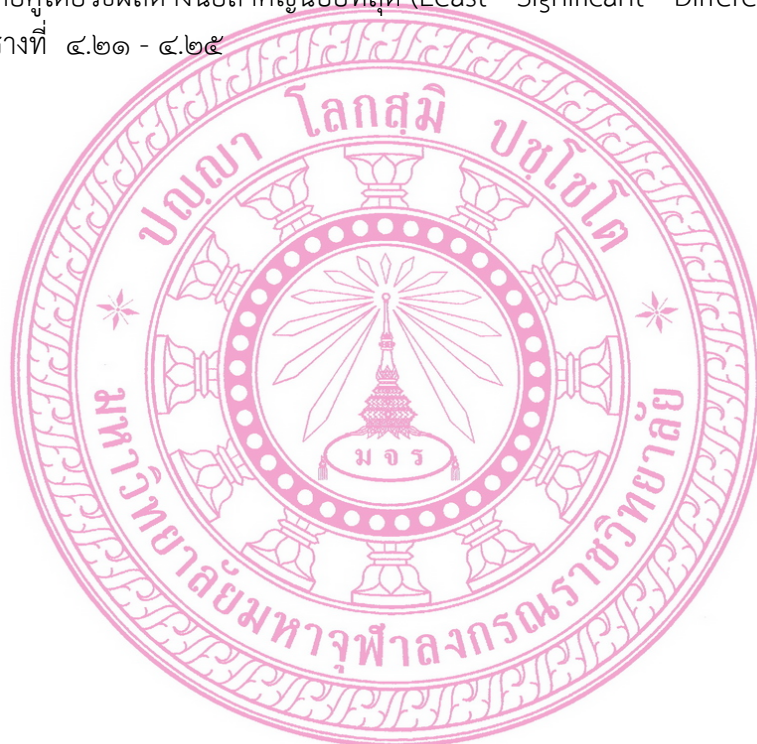
ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกัน คุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

จำแนกตามอายุการทำงาน

ความคิดเห็นของ บุคลากรต่อประกัน คุณภาพในสถานศึกษา ตามหลัก อิทธิบาท ๔	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑.ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	.๔๒๘	๒	.๒๑๔	.๙๑๔	.๔๐๓
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๑๒๒	๑๙๗	.๒๓๔		
	รวม	๔๖.๕๕๐	๑๙๙			
๒.ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	.๒๒๔	๒	.๑๑๒	.๔๖๑	.๖๓๒
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๘๑๘	๑๙๗	.๒๔๓		
	รวม	๔๘.๐๔๒	๑๙๙			
๓.ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	.๗๕๕	๒	.๓๗๗	๑.๓๐๘	.๒๗๓
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๘๑๖	๑๙๗	.๒๘๘		
	รวม	๕๗.๕๗๑	๑๙๙			
๔.ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	๑.๐๙๖	๒	.๕๔๘	๑.๖๑๓	.๒๐๒
	ภายในกลุ่ม	๖๖.๙๖๑	๑๙๗	.๓๔๐		
	รวม	๖๘.๐๕๘	๑๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๕๖๓	๒	.๒๘๒	๑.๓๘๙	.๒๕๒
	ภายในกลุ่ม	๓๙.๙๑๓	๑๙๗	.๒๐๓		
	รวม	๔๐.๔๗๖	๑๙๙			

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าบุคลากรที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น ของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน (Sig=๐. ๒๕๒) จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ดังนั้นจึงเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์ ของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวมและรายด้านของการมีส่วนร่วมทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และวิมังสา จำแนกอายุการทำงานและเปรียบเทียบความแตกต่างกันรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) รายละเอียดใน ตารางที่ ๔.๒๑ - ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามอายุการทำงาน โดยภาพรวม

(n=๒๐๐)

อายุการทำงาน	\bar{X}	อายุการทำงาน		
		น้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๐ - ๒๐ ปี	มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป
		๔.๓๘	๔.๔๕	๔.๖๕
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๔.๓๘	-	-.๐๗๑*	-.๒๖๙*
๑๐ - ๒๐ ปี	๔.๔๕	.๐๗๑	-	-.๑๙๘
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๔.๖๕	.๒๖๙*	.๑๙๘*	-

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปี, ๑๐ - ๒๐ ปี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕ และ ๐.๐๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านฉันทะ

(n=๒๐๐)

อายุการทำงาน	\bar{X}	อายุการทำงาน		
		น้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๐ - ๒๐ ปี	มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป
		๔.๓๗	๔.๔๑	๔.๖๓
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๔.๓๗	-	-.๐๓๖	-.๒๖๔
๑๐ - ๒๐ ปี	๔.๔๑	.๐๓๖	-	-.๒๒๘
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๔.๖๓	.๒๖๔*	.๒๒๘*	-

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มากกว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงาน ๑๐ - ๒๐ ปี และประชาชนที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยที่สุด โดยมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านวิริยะ

(n=๒๐๐)

อายุการทำงาน	\bar{X}	อายุการทำงาน		
		น้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๐ - ๒๐ ปี	มากกว่า ๒๐ ปี ขึ้นไป
		๔.๓๙	๔.๔๓	๔.๕๕
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๔.๓๙	-	-๐.๐๔	-๐.๑๖๕
๑๐ - ๒๐ ปี	๔.๔๓	๐.๐๔๗	-	-๐.๑๑๘
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๔.๕๕	๐.๑๖๕*	๐.๑๑๘*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์มากกว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงาน ๑๐ - ๒๐ ปี และประชาชนที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยที่สุดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านจิตตะ

(n=๒๐๐)

อายุการทำงาน	\bar{X}	อายุการทำงาน		
		น้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๐ - ๒๐ ปี	มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป
		๔.๓๖	๔.๔๖	๔.๖๓
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๔.๓๖	-	- .๑๐๑	- .๒๗๒
๑๐ - ๒๐ ปี	๔.๔๖	.๑๐๑	-	- .๑๗๑
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๔.๖๓	.๒๗๒	.๑๗๑	-

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปีมีความคิดเห็นต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ น้อยกว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงาน ๑๐ - ๒๐ ปี และประชาชนที่มีอายุการทำงานมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) ของความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์
จำแนกตามอายุการทำงาน ด้านวิมังสา

(n=๒๐๐)

อายุการทำงาน	\bar{X}	อายุการทำงาน		
		น้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๐ - ๒๐ ปี	มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป
		๔.๔๐	๔.๕๐	๔.๗๗
น้อยกว่า ๑๐ ปี	๔.๔๐	-.๐๙๙	-	-.๓๗๖
๑๐ - ๒๐ ปี	๔.๕๐	.๐๙๙	-	-.๒๗๗
มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป	๔.๗๗	.๓๗๖*	.๒๗๗*	-

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงานมากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไปไม่มีความคิดเห็นต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์มากกว่า บุคลากรที่มีอายุการทำงาน ๑๐ - ๒๐ ปี และประชาชนที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปี มีความคิดเห็นน้อยที่สุดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

สมมติฐานที่ ๕ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติการดำเนินงาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๖ การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษากิจการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอก ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๒๐๐)

ความคิดเห็นของ บุคลากรต่อประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลัก อิทธิบาท ๔	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	ms	F	Sig.
๑.ด้านฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	.๑๔๖	๑	.๑๔๖	.๖๒๓	.๔๓๑
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๔๐๔	๑๙๘	.๒๓๔		
	รวม	๔๖.๕๕๐	๑๙๙			
๒.ด้านวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	.๐๐๐	๑	.๐๐๐	.๐๐๐	.๙๘๙
	ภายในกลุ่ม	๔๘.๐๔๒	๑๙๘	.๒๔๓		
	รวม	๔๘.๐๔๒	๑๙๙			
๓.ด้านจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	.๒๓๐	๑	.๒๓๐	.๗๙๕	.๓๗๔
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๓๔๑	๑๙๘	.๒๙๐		
	รวม	๕๗.๕๗๑	๑๙๙			
๔.ด้านวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	.๐๒๗	๑	.๐๒๗	.๐๗๘	.๗๘๐
	ภายในกลุ่ม	๖๘.๐๓๑	๑๙๘	.๓๔๔		
	รวม	๖๘.๐๕๘	๑๙๙			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๐๓๑	๑	.๐๓๑	.๑๕๒	.๖๙๗
	ภายในกลุ่ม	๔๐.๔๔๕	๑๙๘	.๒๐๔		
	รวม	๔๐.๔๗๖	๑๙๙			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๖ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F - test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) พบว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การศึกษากิจการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยรวมภาพไม่ แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรที่ความคิดเห็นต่อการศึกษาดำเนินงาน ประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑-๕

(n=๒๐๐)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า f	Sig	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	๑.๑๒๖	-	๐.๒๖๑	✓	-
๒.	อายุ	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	-	๑.๖๔๙	๐.๑๖๓	-	✓
๓.	ตำแหน่ง	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	-	๐.๘๑๙	๐.๔๘๕	✓	-
๔.	อายุการทำงาน	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	-	๑.๓๘๙	๐.๒๕๒	✓	-
๕.	ระดับการศึกษา	ความคิดเห็นของบุคลากรต่อประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	-	๐.๑๕๒	๐.๖๙๗	✓	-

๔.๔ ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน ๗ ท่าน และสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

วิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔	แนวทางการใช้วิธีการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔	ความคิดของผู้วิจัย
ด้านฉันทะ	ในการนำพาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จต่างมีความต้องการที่จะทำทุกสิ่งให้ได้ตามเป้าหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องทุ่มเทใส่ใจที่จะทำงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งต้องปรับความคิดของผู้บริหารและบุคลากรให้พึงพอใจในสถานศึกษาของตนก่อน ที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพในการจัดการศึกษายิ่งขึ้น และมีการสำรวจความต้องการในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหา รวมทั้งสร้างความพอใจในการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน	การบริหารสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้มีความพอใจปรับความคิดของผู้บริหารและบุคลากรให้พอใจในสถานศึกษาของตนก่อนและเฝ้ที่จะพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ควรสร้างทีมงานที่มีคุณสมบัติตามลักษณะงานนั้นๆ เพื่อให้โอกาสในการสร้างสรรค์งานและเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ควรเพิ่มขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรมีความมุ่งมั่นมากยิ่งขึ้น
ด้านวิริยะ	เสริมสร้างความตระหนักในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร เพราะการจัดการศึกษาในพื้นที่อยู่ในสภาพที่มีการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นั้นจึงจำเป็นที่จะต้องใช้ความอดทน มีความมุ่งมั่นด้วยการไม่ท้อถอยต่อความยากลำบาก ต้องยอมเหน็ดเหนื่อย ต้องเสียสละทั้งเวลา และทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาและปรับปรุงงานอยู่เสมอ	ควรมีการซักถามถึงปัญหาและเสริมแรงกระตุ้นให้กับบุคลากร เพื่อให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เอาใจใส่ในการบริหารงาน เกิดปัญหาร่วมกันแก้ไขไม่ทอดทิ้งกันจนกว่างานจะประสบความสำเร็จจุล่งไปด้วยดี

วิธีการบริหาร สถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท ๔	แนวทางการใช้วิธีการบริหาร สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔	ความคิดของผู้วิจัย
ด้านจิตตะ	กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน ร่วมวางแผน การทำงานในทุกขั้นตอนเป็นระยะๆ เพื่อป้องกันความผิดพลาดและความ ฟุ้งซ่านในการทำงาน มีขอบข่ายของงาน ที่ชัดเจน ค้นหาแนวคิดใหม่ๆ หรือศึกษา ผลงานที่ประสบผลสำเร็จ (Best practice) มาพัฒนางาน ปรับปรุงแก้ไข ในสิ่งที่ยังไม่ดีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	การบริหารงานให้ประสบ ความสำเร็จต้องยึดหลักธรรม เข้ามาปฏิบัติอย่างเอาใจใส่ใน สิ่งนั้นๆ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สนับสนุนให้ผู้ดำเนินงานเสนอ ความคิดเห็นที่เพิ่ม ประสิทธิภาพในงานที่ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาและปรับพฤติกรรม ต่อความรู้ใหม่ๆ อย่างเป็น ระบบ ศึกษาผลงานที่ประสบ ผลสำเร็จ (Best practice) มาพัฒนางานให้เหมาะสมกับ สถานศึกษา
ด้านวิมังสา	มีการส่งเสริมให้บุคลากรนำวิธีการวิจัย เข้ามาช่วยในการแก้ปัญหา และพัฒนา งาน รวมทั้งมีการประเมินผลและ ตรวจสอบการทำงานอย่างต่อเนื่อง มี การวิเคราะห์และสังเคราะห์การทำงาน ด้วยวิธี (SWOT) เพื่อพิจารณาใคร่ครวญ จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาส ใน การทำงานและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ในวิธีที่เหมาะสมกับสถานศึกษา ส่งเสริม การทำงานเป็นทีมเพื่อระดมสมอง ร่วม คิด ร่วมทำ เป็นสำคัญ	วางแผนการปฏิบัติงานอย่างมี ระบบยึดตามระเบียบเพื่อให้ สถานศึกษามีประสิทธิภาพ ควรมีการตรวจสอบและ ประเมินผลการตรวจสอบ อย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิด ความผิดพลาด มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ การทำงานด้วยวิธี (SWOT) เพื่อพิจารณาใคร่ครวญ จุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และ โอกาส ในการทำงานและ คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงในวิธีที่ เหมาะสมกับสถานศึกษา

๔.๕ ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๑. ฉันทะ ความพร้อมที่จะทำงาน

ข้อเสนอแนะ	แนวทางแก้ไข
๑. บุคลากรทางการศึกษาขาดทักษะการทำงานเป็นทีม	๑. บุคลากรทางการศึกษาควรใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน และพัฒนาการทำงานเป็นทีม ได้แก่ การสร้างจิตสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกัน การสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน การสร้างความร่วมแรงร่วมใจ การสร้างกิจกรรมและการทำงานร่วมกัน การระดมสมอง
๒. พนักงานขาดความสามัคคี	๒. องค์กรควรจัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทางการศึกษา เช่น จัดการแข่งขันกีฬา ศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นต้น
๑. การทำงานเป็นกลุ่มล่าช้าไม่ได้ผล สมาชิกบางคนทำงานหนักกว่าผู้อื่น แต่ไม่สำเร็จเพราะปริมาณงานมากเกินไป ขาดการบริหารเวลา	๑. สร้างความเป็นผู้นำในตนเอง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม แสดงน้ำใจต่อกัน และให้ทุกคนมีส่วนร่วมวางแผน ช่วยกันกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติ วางแผนให้สอดคล้องกับเวลาและบริหารเวลาให้เป็น
๔. บุคลากรทางการศึกษาไม่มีใจรักต่อหน้าที่การงาน	๔. เลือกบุคลากรทางการศึกษาให้ตรงตามความสามารถและความชอบ (Put The Right Man on The Right Job) เพื่อให้รักในหน้าที่การงาน และให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร
๕. บุคลากรทางการศึกษาท้อแท้ขาดแรงจูงใจขาดความ กระตือรือร้น	๕. สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทางการศึกษา เช่น การเพิ่มสวัสดิการต่างๆ ให้บุคลากรทางการศึกษา การเลื่อนขั้นเงินเดือน หรืออาจใช้การให้คำยกย่องชมเชยซึ่งเป็นการจูงใจที่ง่ายและประหยัดใช้ได้ทุกเวลา

ตารางที่ ๔.๒๙ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๒. วิริยะ การลงมือทำตามแผนงาน

ข้อเสนอแนะ	แนวทางแก้ไข
๑. บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้ความสามารถ ในเทคโนโลยี และ ใช้เทคโนโลยีไม่ได้	๑. พัฒนาตนเองด้วยการเพิ่มพูนความรู้และความสามารถ ด้วยการเรียนรู้ จากแหล่งต่างๆ
๒.บุคลากรทางการศึกษาไม่สนใจในการพัฒนาตนเอง เมื่อพบปัญหา	๒. ใฝ่รู้สนใจศึกษาเพื่อพัฒนาตนให้ดีขึ้น เชื่อในหลักของสาเหตุและผลตาม มีวิธีพิชิตปัญหาและอุปสรรคอย่างมีเหตุผล
๓. บุคลากรทางการศึกษาทำงานไม่สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	๓. ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค ทำงานด้วยความเพียรพยายามที่จะแก้ไขต่อไปเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
๔. คนส่วนมากเข้าใจในความหมายของคำว่าวิริยะไม่ถูกต้อง โดยเข้าใจว่าความวิริยะเป็นการทำงานแบบเอาเป็นเอาตาย ยิ่งทำงานมาก ยิ่งมีความวิริยะมาก	๔. ปรับทัศนคติในการนำหลักธรรมด้านวิริยะในการทำงานว่า คือ การหมั่นฝึกฝนตนเองในด้านงานที่ทำ กระตือรือร้นอยู่เสมอ มีวินัยในการทำงาน ทุ่มเทไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่เข้ามา
๕. บุคลากรทางการศึกษาเกิดการย่อท้อต่อการทำงานไม่พยายามที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในเรื่องของการทำงาน	๕. จัดให้มีผู้รับซื้อร้องเรียนจากบุคลากรทางการศึกษาที่สามารถเขียนร้องเรียนถึงร้องเรียนถึงผู้บริหารของบริษัท เพื่อที่จะจัดการแก้ปัญหาของบุคลากรทางการศึกษาได้

ตารางที่ ๔.๓๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๓. จิตตะ การเอาใจใส่กวดขันในงาน

ข้อเสนอแนะ	แนวทางแก้ไข
๑. สักมการทำงานปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นแย่งชิงตำแหน่งกัน และขัดขวางจนลืมนึกไปว่า งานที่ตนเองต้องรับผิดชอบนั้นคือสิ่งใดกันแน่ ชอบคิดเจ้ากี้เจ้าการแต่เรื่องงานของคนอื่น คอยติ คอยสอดแทรก คอยวิพากษ์วิจารณ์ ในขณะที่ฐานะของตัวเองกลับไม่คิดไม่ดู ซึ่งไม่ส่งผลให้งานของเราดีขึ้น	๑. ควรมึสติ รอบคอบและมีความรับผิดชอบหมั่นตรวจตรางานของตัวเอง ทั้งที่ทำแล้วและยังไม่ได้ทำอยู่เสมอ
๒. มีความท้อแท้หมดกำลังใจ รู้สึกเป็นผู้แพ้ตลอดกาล ลึ้นหวังในชีวิต	๒. พบจุดเด่นของตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ตั้งเป้าหมายไม่สูงเกินไป เริ่มจากมุ่งปฏิบัติในสิ่งที่ตนทำได้ ภูมิใจในความสำเร็จของตนแม้จะเป็นเรื่อง เล็กน้อย ไม่สนใจที่จะเปรียบเทียบกับผู้อื่น
๑. งานที่ทำน่าเบื่อหน่ายจึงอยาก หลบเลี่ยงงาน และลาหยุดบ่อย	๑. สำรวจความถนัด ความสนใจ ความต้องการของตน และนำมาใช้ ในการเลือกงานที่ตนถนัดและสนใจ
๔. บุคลากรทางการศึกษาขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	๔. มีความสามารถในการคิดที่ยืดหยุ่นไม่ยึดติดเชื่อมั่น กล้าที่จะคิดทำสิ่งใหม่ๆ
๕. บุคลากรทางการศึกษาบางคนเล่นอินเทอร์เน็ตใน เวลางาน เช่น เกมออนไลน์และแชทออนไลน์ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ลึ้นเปลืองเวลา งาน ทำงานไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือทำงานไม่สำเร็จทันตามเวลาที่กำหนด	๕. มีความเอาใจใส่ต่องาน เอาจริงเอาจังในการทำงาน มีใจจดจ่ออยู่กับงานที่ทำ พุ่มเทร่างกายแรงใจให้กับงาน

ตารางที่ ๔.๓๑ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ๔. วิมังสา การติดตามประเมินผลงาน

ข้อเสนอแนะ	แนวทางแก้ไข
๑. บุคลากรทางการศึกษาขาดความคิดริเริ่ม (Initiatives) ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (Creative) ในการพัฒนาองค์กร	๑. ส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาจัดทำโครงการใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร และวิธีการทำงานใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น
๒. ขาดความรับผิดชอบ และแล้งน้ำใจ	๒. ปรับปรัชญาและอุดมการณ์ของชีวิตเพิ่มการมีค่า ด้วยการปรับปรุงบุคลิก ภาพอย่างมุ่งมั่น
๓. บุคลากรทางการศึกษาไม่มีทักษะในการทำงานที่ดีต่อหน้าที่ ไม่มีการพัฒนาด้านฝีมือของพนักงาน	๓. จัดหลักสูตรอบรมพัฒนาฝีมือเฉพาะทางในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาให้ชำนาญต่อหน้าที่ ให้พนักงานทำงานด้วยความไม่ประมาท
๔. การเลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา เป็นไปโดยไม่เหมาะสมต่อหน้าที่การงาน	๔. ควรจะพิจารณาตำแหน่งงานให้เป็นไปตามความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาแต่ละคน
๕. บุคลากรทางการศึกษาขาดความคิดพัฒนา (Development) ได้แก่ การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ล้าหลังหรือข้อบกพร่องในการทำงานให้ดีขึ้น	๕. เมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติงานทุกครั้ง บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องร่วมกันซักถามถึงสาเหตุ และวิเคราะห์ข้อบกพร่อง เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานครั้งต่อไป

๔.๖ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อรรถศาสตร์จังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ นี้ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลองค์ความรู้สรุปได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๑ การศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด นครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖

จากแผนภาพที่ ๔.๑ การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ตามรายด้านของการวิจัย ๔ ด้าน ดังนี้

๑) **ด้านฉันทะ** การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ความพึงพอใจในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ผลที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ และต้องมีความเต็มใจในการทำงานและมีความมุ่งมั่นต่อการกระทำจึงจะส่งผลให้การกระทำงานนั้น ๆ สำเร็จได้

๒) **ด้านวิริยะ** การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ความพากเพียร ความพยายามของผู้บริหารการศึกษา ให้ด้านต่าง ๆ จะเป็นส่วนที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ได้ในการบริหารการศึกษา และต้องมีความพยายามในการทำงานด้วยความรอบรู้รอบคอบในการทำงานนั้นยอมออกมาดี

๓) **ด้านจิตตะ** การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหารต้องมีจิตใจต่อการเอาใจใส่ในกิจการ การงาน การดำเนินการ การประสานงานในสถานศึกษา จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๔) **ด้านวิมังสา** การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ให้ความเป็นกันเองของบุคลากรในสถานศึกษาเมื่อมีการดำเนินกิจกรรม ต้องมีการติดตามผล และตรวจสอบในการดำเนินงานที่ผ่านมา ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอะไร เพื่อแก้ไขให้เกิดการพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ๒) เพื่อศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ ๓) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ปีงบประมาณ ๒๕๕๖ จำแนกตามสภาพส่วนบุคคล

ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยผสม (Mixed Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากร จำนวน ๒๐๐ คน แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีการหาคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และแบบสัมภาษณ์ จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ท่าน และมีความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .๙๐๙ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศชาย จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ มีอายุส่วนใหญ่ ๓๑ -๔๐ ปี จำนวน ๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๕๐ มีตำแหน่ง ครูผู้รับผิดชอบงานประกันในสถานศึกษา จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๐ มีอายุการทำงานน้อยกว่า ๑๐ ปีจำนวน ๑๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ มีการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๕๐ พบว่า ๑๐๐% เคยผ่านการอบรมด้านการประชุมคุณภาพการศึกษา มาแล้วทั้งนั้น

**๕.๑.๒ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์**

สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๔๑$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ด้านฉันทะ ความพร้อมที่จะกระทำงาน ด้านวิริยะ การลงมือทำตามแผนงาน ด้านจิตตะ การเอาใจใส่กวดขันในงาน ด้านวิมังสา การติดตามประเมินผลงานอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน

๑) ด้านฉันทะ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๓๙$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๒) ด้านวิริยะ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๔๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๓) ด้านจิตตะ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๔๐$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๔) ด้านวิมังสา สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๔๔$) เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในอำเภอเมืองฯ จังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิมังสา อยู่ในระดับมากทุกข้อ

๕.๑.๓ แนวทางการประยุกต์

แนวทางการประยุกต์ใช้ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ บุคลากรควรมีความต้องการใฝ่ใจรักที่จะปฏิบัติงานอยู่เสมอ บรรารณาที่จะปฏิบัติงานให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป มีความขยัน หมั่นประกอบกรงานด้วยความพยายาม เข้ม มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ท้อถอย ต้องตั้งจิตรับรู้ในภารกิจที่ได้รับมอบหมายโดยปฏิบัติงานด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่งานที่ปฏิบัติอย่างแท้จริง และหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผล ตรวจสอบข้อที่ยังหย่อนในงาานนั้นๆ ที่สำคัญต้องรู้จักการวางแผนงาน วัดผลและคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของบุคลากร สภาพและปัญหา ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลักอิทธิบาท ๔ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

จากการศึกษาเกี่ยวกับ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์พบว่า บุคลากรของ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินงานในระดับมากทุกด้าน ($\mu = ๔.๔๑$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา มีการดำเนินการ อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บริหาร ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย เมื่อพิจารณาเป็นด้านสามารถที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

๑) สภาพและปัญหา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะ จากการศึกษพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านฉันทะอยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในด้านฉันทะมาก โดยบุคลากรมีความพอใจที่ ทำการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รักและพอใจในการที่จะได้รับการ พัฒนาตนเอง พึง

พอใจในหน้าที่ที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ มีความพร้อมที่จะให้มีการพัฒนาตนเองทั้งกายและใจ มีส่วนร่วมในการพัฒนางานในสถานศึกษา มีความพอใจที่สถานศึกษามีการพัฒนาอยู่เสมอ มีการพัฒนาทางการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานใน สถานศึกษา สถานศึกษา มีการสนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสถานศึกษามีการจัดบุคลากรไปรับการฝึกอบรมภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะฉันตระหนักความหมายว่า ความพอใจ ความรัก ความชอบ ความสนใจในสิ่งที่ทำ คือ มีใจรักการทำงาน เมื่อมีหน้าที่รับผิดชอบในกิจการใดแล้วก็มีจิตใจรักในงานนั้น มีความตั้งใจที่จะทำงานพอใจที่ได้ทำงานชิ้นนั้น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ **มาริษา ชูกิตติพงษ์** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ คุณภาพชีวิตในการทำงาน อิทธิบาท ๔ และความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานบริษัทผลิตอุปกรณ์ยานยนต์” ผลการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ระดับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับสูงพนักงานที่มีระดับการศึกษาและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน สถานภาพสมรสต่างกันและอายุงานต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรต่างกัน คุณภาพชีวิตในองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับองค์การและอิทธิบาท ๔ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านโอกาสในการก้าวหน้าและควา มมั่นคง ด้านค่าตอบแทนที่ยุติธรรมและเหมาะสม อิทธิบาท ๔ ด้านฉันตระ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้

๒) สภาพและปัญหา การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิริยะ จากการศึกษาพบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ด้านวิริยะ อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในด้านวิริยะมาก โดยสถานศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบุคลากร สถานศึกษามีความพร้อมที่จะพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดนิเทศภายในร่วมกับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีการกระตุ้นบุคลากรให้ตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง บุคลากรมีความตื่นตัวในการทำงานตลอดเวลา พยายามพัฒนาตนเองให้เกิดความชำนาญในหน้าที่ พยายามศึกษาเพิ่มเติมในงานที่ตนเองปฏิบัติอยู่เพื่อเพิ่มศักยภาพ มีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้ สถานศึกษา มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้นำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการพัฒนางาน ทั้งนี้เพราะวิริยะมีความหมายว่า ความขยัน ความพยายามทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานด้วยความอดทน ทำงานเต็มความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ **พระมหาวุฒิกิจ บัวทอง** ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗” ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนครูที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอิทธิบาท ๔ ต่างกัน และผู้มีประสบการณ์ทำงานต่างกันก็มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับอภิธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนครูที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอภิธิบาท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านวิริยะแตกต่างกัน

๓) สภาพและปัญหาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านจิตตะ จากการศึกษา พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพและปัญหา การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาตามหลักอภิธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ด้านจิตตะ อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในด้านจิตตะมาก โดยทางสถานศึกษาส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน บุคลากรมีความเอาใจใส่ในการพัฒนาตนเอง หมั่น ตรวจสอบข้อบกพร่องของตนเพื่อพัฒนาการทำงานในคราวต่อไป สถานศึกษาสนับสนุนบุคลากรศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อกลับมาพัฒนางานของตน บุคลากรมีการฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เอาใจใส่บุคลากรที่ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่เสมอเพื่อให้งานที่รับผิดชอบมีประสิทธิภาพ ทำงานร่วมกันไม่ทอดทิ้งกันจนกว่างานจะสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะจิตตะมีความหมายว่า การเอาใจใส่งานที่ทำหมั่นตรวจตรา ไม่ทอดทิ้งจนกว่าจะบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ พชราพร วีรสิทธิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ห้าประการของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอภิธิบาท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคม ” ผลการศึกษาพบว่าเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประกันสังคมส่วนใหญ่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอภิธิบาท ๔ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีองค์ประกอบด้านฉันทะ และด้านจิตตะอยู่ในระดับปานกลาง

๔) สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิมังสา จากการศึกษา พบว่าบุคลากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามหลักอภิธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม อัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวิมังสา อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร และบุคลากรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในด้านวิมังสา มาก โดยมีการ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเหมาะสม มีการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้เกิดการพัฒนามากขึ้น ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น พยายามหา วิธีการต่าง ๆ มาพัฒนาบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาได้ทำการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์บ้าง บุคลากรอดทนต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะที่ปฏิบัติงาน บุคลากรทำงานตามความรู้ ความสามารถของตน มีการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ มีการแก้ปัญหา

โดยใช้สติปัญญาในการทำงานของตน ทหาวิธีการที่จะปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพทั้งนี้เพราะวิมังกสา หมายถึงพิจารณาไตร่ตรองโดยใช้ปัญญาหาวิธีแก้ไขปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ **ชาตรี แนวจำปา** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร” พบว่าการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร พบว่าบุคลากรมีการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังกสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ และด้านจิตตะ ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับมาก สำหรับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ด้านวิมังกสา ในการปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับปานกลาง

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. บุคลากรควรปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตให้ผลงานที่ได้รับบรรลุตามจุดมุ่งหมาย
๒. บุคลากรควรปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงานพยายามและหมั่นเพียรที่จะหาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้เพิ่มพูน
๓. บุคลากรควรใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ ทั้งในและนอกเวลางาน รับผิดชอบและรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค เอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหา ก็พร้อมที่จะแก้ไข

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. บุคลากรควรปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและมุ่งหวังในผลสำเร็จของงานเหนือสิ่งอื่นใด ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตให้ผลงานที่ได้รับบรรลุตามจุดมุ่งหมาย
๒. บุคลากรควรปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และไม่ละทิ้งงานพยายามและหมั่นเพียรที่จะหาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้เพิ่มพูน
๓. บุคลากรควรใส่ใจ ใฝ่รู้ ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานอยู่เป็นนิตย์ ทั้งในและนอกเวลางาน รับผิดชอบและรับผิดชอบในงานอย่างเต็มที่ แม้งานจะมีอุปสรรค เอาใจใส่ในงานและเพื่อนร่วมงาน เมื่อพบปัญหา ก็พร้อมที่จะแก้ไข

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการเพิ่มเครื่องมือในการวิจัยให้กว้างขึ้น นอกเหนือจากการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ เช่น การสังเกตพฤติกรรม หรือการสนทนากลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้ได้ผลตรงกับความจริงที่สุด
๒. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ กับหน่วยงานที่ยังไม่ได้วิจัย
๓. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้วยหลักธรรม อื่นๆ เช่น พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔
๔. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ บัณฑิตวิทยาลัย อาชีพ เช่น ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วม การพัฒนาการบริหาร

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย . พระไตรปิฎกภาษาไทย . ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข .ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑.) หนังสือ

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย .อุทุมพร จามร มาน. (๒๕๔๓).เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา หน้า ๑๘๑.

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.<http://www.kroobannok.com>
กัลยา วิลาวรรณ. "การปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายธุรการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา". **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บริหารการศึกษา) (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙).

กัลปยกร มั่นถาวรวงศ์, บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในกรุงเทพมหานคร", **ปริญาครุศาสตรมหาบัณฑิต** (การบริหารการศึกษา) (คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๕).

เกษม วัฒนชัย.(๒๕๔๐). เอกสารประกอบคำบรรยายเรื่อง แนวคิดในการประกันคุณภาพทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๙๓

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ.(๒๕๔๐). การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีพศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญาดุขฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.หน้า ๓๓

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บัค พอยท์, ๒๕๔๕). หน้า ๑๑.

ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บัค พอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘.

จุลพล สวิสติยากร. **หลักการบริหารและมนุษยสัมพันธ์**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวรรณภูมิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.

จรัส นองมาก.(๒๕๔๔). ปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: :yoribho๙bh'. หน้า ๒

- ถัน ทองดี. (๒๕๔๘). **สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.**
- ธณิศวรร จิตขวัญ , "ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี", **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหาร การศึกษา) (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).**
- บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุวิริยาสาน, ๒๕๓๕), หน้า ๙๙-๑๐๐.
- บุญมี แทนแก้วและคณะ, **พุทธศาสน์ - ปรัชญา,** (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรีนติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๕๔
- ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา,** (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒.
- หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา,**(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕). หน้า ๒๑ - ๒๒.
- ปัญญา ใช้บางยาง, **ธรรมาธิบายหลักธรรมในพระไตรปิฎก,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๕๐.
- ปิ่น มุกกันต์, **แนวสอนธรรมะตามหลักสูตรนิกายธรรมตรี,** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๒๖
- แนวสอนธรรมะ ตามหลักสูตรนิกายธรรมตรี,** (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา, ๒๕๑๔)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน,** พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ , ๒๕๔๘), หน้า ๑๓.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อดิเรกปัญญานันทภิกขุ), **งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข,** (กรุงเทพมหานครสถาบันบันลือธรรมม.ป.ป.), หน้า ๖๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **ธรรมะกับการทำงาน,** พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๗๙.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ), **การงานที่เป็นสุข,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา , ๒๕๔๘), หน้า ๓๐.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต ป.ธ.๙ Ph.D.), **พุทธวิธีในการบริหาร,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ.๒๕๔๘), หน้า ๑.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), **พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ,**(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา,ม.ป.ป.), หน้า ๑๕๐
- พระธรรมโกศาจารย์(ประยูรธมมจิตโต), "ธรรมในใจของนักบริหารไอโซ", **ไทยรัฐ,**(๒๐ มิถุนายน๒๕๕๑) : หน้า ๒๔
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), **อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท,** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖

- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), **ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ความสำเร็จและสันติสุข**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.
- พระราชปัญญาภวี่(สุบิน เขมีย์), **ประมวลบทพระธรรมเทศนา**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรรม ศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๒๖๐.
- พระครูโสภณปริยัติสุธี (ศรีบรรดร ธิธมโม), **รัฐศาสตร์ในพระไตรปิฎก**, (กรุงเทพมหานคร : โรง พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖๓
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ จิตญาโณ, **พระอภิธรรมปิฎก ๑**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๒๐ -๒๒๑.
- พุทธทาสภิกขุ, **ศึกษารรณะอย่างถูกวิธี หรือ ธรรมวิภาค นวกภูมิ คำบรรยายธรรมะ**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.buddhadasa.com/rightstudydham/itibath4.html>, [๒๓ กันยายน ๒๕๕๕].
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒ -๘๔๔
- พิฑูร มสิวัลย์, **แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี**, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐, หน้า ๑๙๒๐.
- พนัส หันนาคินทร์, **ประสบการณ์ในงานบริหารบุคลากร**, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐.
- พิสิทธิ์ จันทรเนตร , "การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม สำนัญศึกษาจังหวัดสกลนครจำแนกตามขนาดโรงเรียน", **ปริญาญศึกษามหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา) (คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗).
- พิสนุ พงศ์ศรี, **วิจัยทางการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เทียมผ้าการ พิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓๘-๑๓๙
- ราชกิจจานุเบกษา (๒๕๔๒), **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร), หน้า ๓ .
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร), หน้า ๑๔.
- ราชกิจจานุเบกษา. (๒๕๕๑), **พระราชบัญญัติการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยพ.ศ. ๒๕๕๑**, (กรุงเทพมหานคร), หน้า๖.
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุคส์พับลิชเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๖๐๙
- รุ่ง แก้วแดง, **การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา พานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๕๙.
- ว.วชิรเมธี, **คนสำราญ งานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์ ๒๕๕๑), หน้า ๙๒.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน, **ปฏิรูปการศึกษารอบสอง การประเมินรอบสาม : ปรับแต่งหรือปรับรื้อระบบ**วารสารประชาคมประกันคุณภาพการศึกษา, (พฤษภาคม ๒๕๕๒), หน้า ๔. *วิทย์ วิศท*

วิเชียร ชาบุตธนุชกร, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕),
หน้า ๑๒๖

วิเชียร พากเพียร, “การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านอิทธิบาท ๔ สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ ๖”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๓๑), หน้า ๑๔๘-๑๕๐.

วิโรจน์ สารรัตน์, **การบริหารหลักการทฤษฎีและประเด็นการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์
วิสุทธิ, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์ และเฉลิมชัย หาญกล้า. (๒๕๔๖). **คุณภาพ : ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจาก
ภายในสถานศึกษา**. วารสารข้าราชการครู, ๒๓(๗), ๓๖-๓๔. หน้า ๔๑

เวทย์ และเสวยพงษ์ วรรณปก, **หนังสือเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่๕**,
(กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๔), หน้า ๘๙.

วรุณยุพา ยุพา วินโตนพรพรช, "ศึกษาการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี", **ปริญญากการศึกษามหาบัณฑิต**, (การบริหร
การศึกษา) (คณะ ศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒).

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (๒๕๔๕), **ข้อสรุปการประชุมสัมมนา
พลังเพื่อการปฏิรูปการศึกษา** (ครั้งที่ ๔), (กรุงเทพมหานคร, หน้า ๑๐.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงาน (๒๕๕๓), **สรุปผลการ
ประเมินคุณภาพรอบ ๒**, (กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ
พร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (๒๕๔๓). **การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
หน้า ๙

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๔๐). **แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๘ พ.ศ.๒๕๔๐-
๒๕๔๔**. กรุงเทพมหานคร: อรรถผลการพิมพ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๔๐). **รายงานการวิจัยการประเมิน
มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๓๘**. (กรุงเทพมหานคร: ครูสภา
ลาดพร้าว). หน้า ๑๘

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (๒๕๕๓). **ประมวลผลการ
สังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการนิเทศระบบ
ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กศน**, (กรุงเทพมหานคร: รั้งสีการพิมพ์).

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๔๙). **กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา**.
กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ
พร้อมรับการประเมินภายนอก**. (กรุงเทพมหานคร) : พิมพ์ดี. หน้า ๖

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร) : พิมพ์ดี. หน้า ๗
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.. (๒๕๕๓). **ประมวลผลการสังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ พัฒนาการนิตะระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กศน..** (กรุงเทพมหานคร :รังสีการพิมพ์). หน้า ๑๓
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๑๑
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๕๓
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ พร้อมรับการประเมินภายนอก .** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๑๑
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก .** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๑๓
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (๒๕๔๐). **แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๔.** (กรุงเทพมหานคร: อรรถพลการพิมพ์).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (๒๕๔๖). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๑๙
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๒๓
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๓๐
- แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ พร้อมรับการประเมินภายนอก .** (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี). หน้า ๕๐
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย(๒๕๕๔). **นโยบายและจุดเน้นการ ดำเนินงานสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔.** (นนทบุรี: ไทยพับลิกเอ็ดดูเคชั่น จำกัด). หน้า ๑๐-๑๙.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย.. (๒๕๕๓). **ประมวลผลการสังเคราะห์การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อ พัฒนาการนิตะระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา กศน..** กรุงเทพมหานคร: หน้า๑๔-๑๗ รังสีการพิมพ์.
- สงบ ลักษณะ. (๒๕๔๐). **แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา:การปฏิรูปการศึกษา.** หน้า ๓๐

แนวคิดเรื่องการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษา: การปฏิรูปการศึกษา.

(กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ). หน้า ๒๙

สัมฤทธิ์ กางเพ็ญ, **แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเพื่อเตรียมการรับการประกันคุณภาพการศึกษา.**

๒๕๕๔, หน้า ๓๔.

สมพงษ์ เกษมสิน, **การบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑.

สนอง วรอุไร, **ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อัมรินทร์, ๒๕๕๐), หน้า ๙๗.

สิน พันธุ์พินิจ, **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทจูนพับลิชชิง จำกัด , ๑๕๕๗), หน้า ๑๐๒.

สุชีพ ปุญญานุภาพ, **พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖ (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ๒๕๓๙), หน้า ๖๗๖.

แสงอรุณ โปร่งธนะ, **พุทธศาสน์**, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒๘-๒๒๙.

อัครเมธี สิริวรรณ, **เปิดโอกาสให้ชีวิตได้รับสิ่งอันเป็นมงคล**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อุทยานความรู้, ๒๕๕๐), หน้า ๙๓.

อมรวิรัช นาคทรพร. (๒๕๕๐). การประกันคุณภาพระดับภาควิชา: รายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา: จากนโยบายสู่การปฏิบัติ. หน้า ๑๘๓

อุทุมพร จามรมาน. (๒๕๕๓). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาระดับพื้นฐาน ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ: เอกสารอัดสำเนา. หน้า ๒๑

Barnard, Chester I. **The Function of the Executive**. Cambridge, (Mass. : Harvard University Press, 1968), p.72.

Campbell, Ronald F. et al, **Introduction to Education Administration** 5th ed. Boston (1980), p.22

Flippo, Edwin B, **Principle of Personnel Management**, (New York : Mc Graw-Hall Inc, ๑๙๗๐), p.l

Good, Center V, **Dictionary of Education**, (New York : McGraw - Hill. 1973), p. 14.

Halpin, Andrew, **Theory and Research in Administration**, (New York : Mcmillan Company, 1966), p. 61.

Holt, D.H. **Management printciples and practices**, (New Jersey : Prentice - Hall, ๑๙๙๓), P. 3.

Simon, Herbert A, **Donald W. Simithburg and Victor A. Thomson**, Public Administration, (New York : Alfred A, Knopf, 1966), p. 1

Stoner, James A.F. and Charle. **Wankel Management**, (3rd ed). (Philippines : Prentice-Hall, International, 1970), p. 8.

Terry.George R. **Principles of Management**, (Illinois : Richard D. Irwin, Inc,1977),p.4.

Wagner, J.A., &Hollenbeck, J.R. **Management of organization behavior**, (New Jersey : Prentice - Hall, ๑๙๙๕), p. 74.

(๒.) วิทยานิพนธ์

กัญแก้วพารณณ์ กลิ่นน้มนวล, "ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔", **วิทยานิพนธ์พุทธศตวรรษมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

กุศล เทพศิริ. (๒๕๔๘). การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต ๓. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ฉัตรชัย ต๊ะปิ่นดา. (๒๕๔๔). การเตรียมโรงเรียนเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา ๖. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชาติรี แนวจำปา, "การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร", **วิทยานิพนธ์พุทธศตวรรษมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

ถัน ทองดี. (๒๕๔๘). สภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๑. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

เนตร ทองคำ, "พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์", **การค้นคว้าแบบอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, ๒๕๔๔), หน้า ๕๕.

นิยม โพธิ์งาน. (๒๕๔๔). สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนำร่อง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บุญมี บุญเอี่ยม, "ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ตบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด", **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ ๒๕๔๔)

ปัญญา ปรารค์ทอง . (๒๕๔๕). สภาพปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอ่างทอง. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พระมหาสมคิด โครธา, "การใช้หลักอริยาบท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย", **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗).

พระสุนนท์ กิตติสัทโท (สายพิมพ์พิมพ์), "การประยุกต์ใช้หลักอริยาบท ๔ ในการทำงาน ศึกษากรณี ผู้ทำเครื่องปั้นดินเผาตำบลเกวียน จังหวัดนครราชสีมา", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

พระมหาวิมลกร บัวทอง, "การใช้หลักอริยาบท ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗", **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒).

พัชรภรณ์ วีระสิทธิ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบุคลิกภาพและความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคตามหลักอริยาบท ๔ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานที่อยู่ในสำนักงานประกันสังคม", **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘).

ไพบุลย์ ตั้งใจ, "ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอริยาบท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอบพายอินดัสตรี จำกัด อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ภูวนาด ท่อเร. (๒๕๕๐). ความพึงพอใจต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

มาริษา ชูกิตติพงษ์, "คุณภาพชีวิตในการทำงาน อริยาบท ๔ และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตอุปกรณ์ยานยนต์", **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยาอุตสาหกรรม)**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐).

มณิตา แมนผดุง. (๒๕๔๔). การดำเนินงานและปัญหาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนภรณ์ สมบูรณ์. (๒๕๔๔). สภาพการปฏิบัติงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วิชญาภา เมธีวรฉัตร, "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยาบท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศิรี วงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

สถิตย์ รัชปิตย์, "การประยุกต์หลักอริยาบท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุณวุฒิ", **ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘).

- สุภาณี แสงอินทร์. (๒๕๔๔). สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของวิทยาลัยอาชีวศึกษา
กลุ่มสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เทพสตรี.
- สละ คณาฤทธิ์. (๒๕๔๕). การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เทพสตรี.
- สุเมธ ทรายแก้ว. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
กรณีศึกษาโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
จังหวัด อุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์) กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๖
- Eileen Goode, "Sit-Based Management in public education : a challenge for critical
pragmatism", (**Dissertation Abstracts International**, 1994), p.816.
- Nicolai, Dante, "The Administrative Behavior of the Superintendent of School as
Perceived by High School Principals", (**Dissertation Abstracts
International**, 1971), p 3214-A
- Magnuson Walter c, "The Characteristic of Successful school Business Managers",
(**Dissertation Abstracts International**, 1971), P.133-A.
- Murryjoseph H.,JR.(1996). **A study of The Morai Aspect of Leadership in an Urban.**
New Orleans,Louisiana:University Of New Orleans

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

- ๑) พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๒) พระครูสิริภุรินทีศน์ หัวหน้าสาขาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๓) ผศ.ดร.สุพรต บุญอ่อน ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวัดหนองขุนชาติ
จังหวัดอุทัยธานี
อาจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๔) อ.สันศักดิ์ มุ่งคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๕) อ.ศิริโรจน์ นามเสนา อาจารย์ประจำสาขาวิชา
วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๐๙(๗)/๑๑๙๗

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๖๗ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดน่านักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางศูนย์บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๐๙(๗)/๑๑๙๙

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน พระครูสิริภุญชัย หัวหน้าสาขาวิชาสังคมศึกษา

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๗๙ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดน่านักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางศูนย์บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้น จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์โทโร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๙(๗)/๑๒๐๑

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ศิริโรจน์ นามเสนา อาจารย์ประจำสาขาวิชาพระพุทธศาสนา

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๗๙ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดน่านักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางศูนย์บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

มจร/สศท
อ.ศิริโรจน์
(มจร/สศท) มจร/สศท.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์โท ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๐๙(๗)/๑๑๙๘

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผศ.ดร. สุพรต บุญอ่อน ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการฯ จังหวัดอุทัยธานี

ด้วย นางสาวพัทธ์ธัญญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๗๙ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดนํานักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางศูนย์บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

ฉะนั้น จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้วหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ โทร ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

ที่ ศธ ๖๑๐๙(๗)/๑๒๐๐

วันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์สันติก มุงคุณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาต่างประเทศ

ด้วย นางสาวพัทธ์ธัญญา ไพรมุ้ย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๕๗๙ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดน่านักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทางศูนย์บัณฑิตศึกษา มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้น จึงเจริญพรมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้แล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย
 (การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและการหาค่า I.O.C)
 (Index of Item-Objective Congruence)

.....
 แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ประกอบหลักสูตรระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

เรียน อ. สตีฟ ค็อกซ์ มงคูน

วัดทองนพคุณมาตราชลตอมคณาภิวันตรง ๐๐๑ แขวงทองนพคุณ (I.O.C.)

นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย
 นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 โทรศัพท์ : ๐๘๔-๖๒๑๑๖๘๑

 นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย
 นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 โทรศัพท์ : ๐๘๔-๖๒๑๑๖๘๑

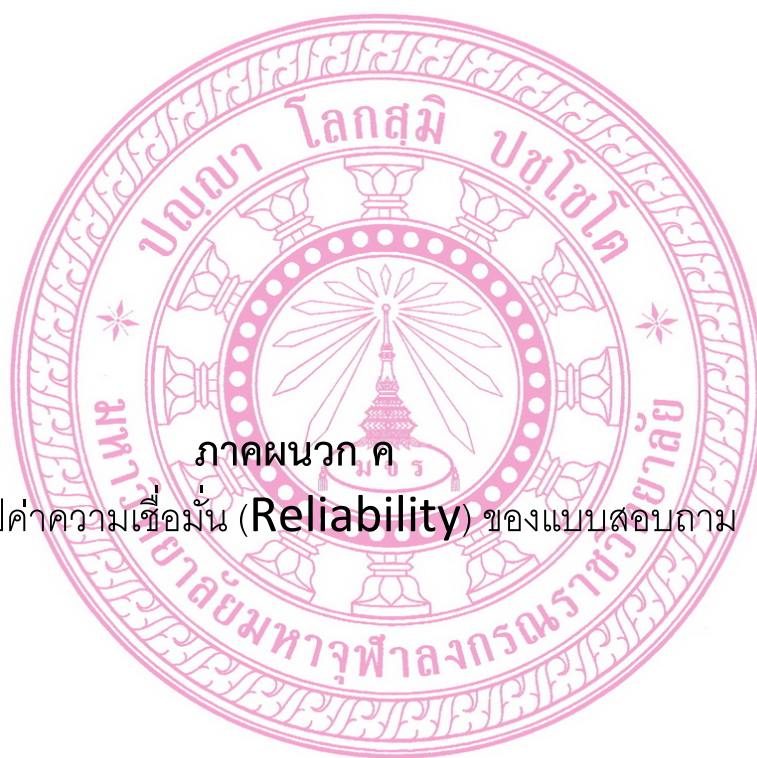
ภาคผนวก ข

ตารางสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อการวิจัย
เรื่อง
สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครสวรรค์

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
ข้อ ๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๕	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๗	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๒	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					IOC	แปลผล
	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๑	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๒	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๓	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๔	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ ๕		
ข้อ ๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๑๙	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๐	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๑	๑	๑	๑	๑	๐	๐.๘๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๒	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้
ข้อ ๒๓	๑	๑	๑	๑	๑	๑.๐๐	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

นางสาวพัทธธัญญา ไพรมุ้ย

วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๑

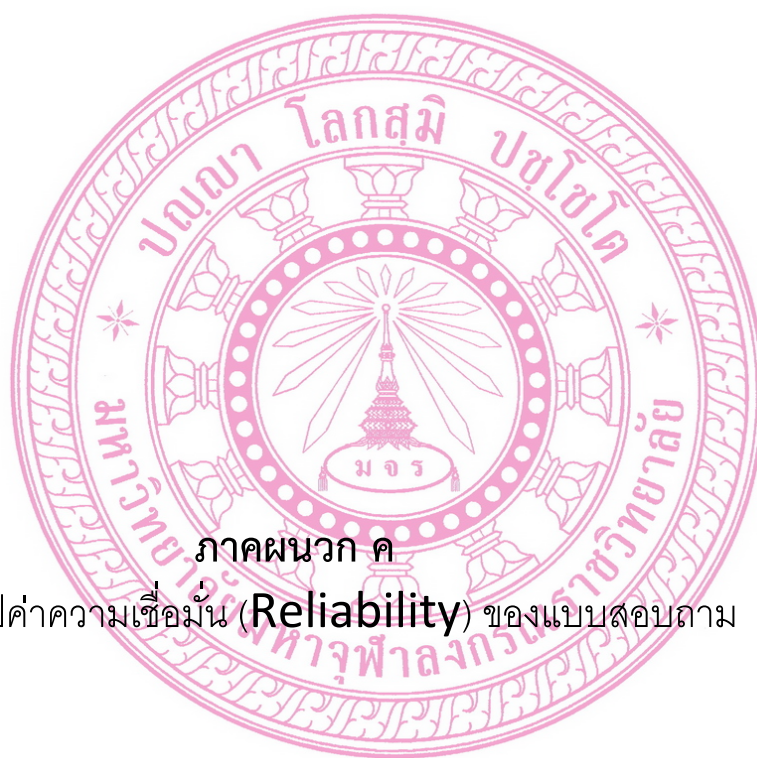
Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.909	23

ค่า Alpha reliability คือ
 ๑๐/๑๒/๕๗
 (ดร.อติชัย กอวัฒนา)
 อาจารย์ประจำศูนย์บัณฑิตศึกษา
 วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
 1100 500 600
 1 กับ ๕๐ มวล
 ๖๖๖๖๖

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	97.53	81.016	.456	.907
a2	97.47	79.499	.568	.905
a3	97.40	82.524	.389	.908
a4	97.43	82.875	.326	.910
a5	97.37	79.689	.647	.903
a6	97.50	79.155	.602	.904
b1	97.33	79.609	.484	.907
b2	97.33	81.333	.453	.907
b3	97.47	81.223	.430	.908
b4	97.47	80.326	.502	.906
b5	97.60	78.248	.706	.902
b6	97.53	79.844	.552	.905
c1	97.57	78.185	.650	.903
c2	97.37	83.620	.326	.909
c3	97.50	77.500	.647	.903
c4	97.47	79.913	.535	.905
c5	97.53	75.637	.794	.899
c6	97.40	78.938	.657	.903
d1	97.30	81.045	.586	.905
d2	97.47	79.982	.435	.908
d3	97.47	82.189	.425	.908
d4	97.03	87.964	-.105	.914
d5	97.53	75.637	.794	.899

ภาคผนวก ค
ตารางสรุปค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องศึกษาการประกัน
คุณภาพการศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครสวรรค์โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของ
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องศึกษาการประกัน
คุณภาพการศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบ แบบสอบถามทุกท่าน ซึ่งผลจากข้อมูลจากการตอบ
แบบสอบถามในครั้งนี้ จะใช้ในการค้นคว้าวิจัยตาม หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงใคร่ขอความร่วมมือจากผู้บริหาร ข้าราชการ
ครู อาจารย์ คณาจารย์ บุคลากร ครู ทรช.และบรรณารักษ์ การในการตอบ แบบสอบถามนี้ทุกข้อตามความเป็นจริง
ทั้งนี้คำตอบของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและการวิเคราะห์ ข้อมูลจะเป็นการศึกษาภาพรวมไม่ได้ศึกษาเป็น
รายเฉพาะบุคคล

นางสาวพัทธธัญญา ไพรมุ้ย

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่างให้ตรงตามความเป็นจริงในปัจจุบันของการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๔ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑. ข้อมูลส่วนบุคคล

(๑) เพศ

- ชาย หญิง

(๒) อายุ

- ต่ำกว่า ๒๐ ปี ๒๐ - ๓๐ ปี
 ๓๑ - ๔๐ ปี ๔๑ - ๕๐ ปี
 มากกว่า ๕๐ ปี

(๓) ตำแหน่ง

- ผู้บริหารสถานศึกษา
 ครูผู้รับผิดชอบงานประกันภายในสถานศึกษา
 ครูผู้สอน
 บุคลากรทางการศึกษาอื่น

(๔) อายุการทำงาน

- น้อยกว่า ๑๐ ปี
 ๑๐ - ๒๐ ปี
 มากกว่า ๒๐ ปีขึ้นไป

(๕) ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

(๖) การอบรมด้านการประกันคุณภาพสถานศึกษา

- เคย ไม่เคย

ตอนที่ ๒ สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษา

สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามระดับการพิจารณา ดังนี้

ข้อ	การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามหลักอิทธิบาท ๔ ของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		๕	๔	๓	๒	๑
ด้านฉันทะ (ความพอใจ ความรักใคร่ในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ)						
๑.	สำนักงาน กศน.มีการจัดประชุม อบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่บุคลากร					
๒.	สำนักงาน กศน.มีการแต่งตั้งคณะทำงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รับผิดชอบการปฏิบัติงานให้บรรลุในแต่ละมาตรฐานของการจัดการศึกษาของ กศน.					
๓.	สำนักงาน กศน.มีการจัดทำแผนการประกันคุณภาพและแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดทำ					
๔.	สำนักงาน กศน.มีการศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง เพื่อสร้างความตระหนักและแนวทางในการปฏิบัติงานให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา					
๕.	สำนักงาน กศน.มีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงข่าวสารการประกันคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน					
๖.	สำนักงาน กศน.มีการจัดประชุม และชี้แจงการดำเนินงานประกันคุณภาพให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาและองค์กรนักศึกษา					
ด้านวิริยะ (ความเอาใจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไปใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่ท้อถอยไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความยากลำบาก)						
๑.	สำนักงาน กศน.มีการดำเนินงานตามแผนการประกันคุณภาพการศึกษาและ แผนปฏิบัติงานประจำปี					

๒.	สำนักงาน กศน.มีการจัดทำคู่มือและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาออกเผยแพร่ทั้งในรูปแบบเอกสาร และ web site ของสำนักงาน					
๓.	สำนักงาน กศน. มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงและเป็นปัจจุบัน					
๔.	สำนักงาน กศน. มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน					
๕.	สำนักงาน กศน.มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับจุดเน้น และนโยบายของ กศน. บริบทชุมชน และความต้องการของชุมชน					
๖.	สำนักงาน กศน.มีการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้รับบริการ ครู และบริบทของชุมชน					
ด้านจิตตะ (ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจใส่ มีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน)						
๑.	สำนักงาน กศน.มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน					
๒.	สำนักงาน กศน.มีการพัฒนาระบบและกลไกควบคุมคุณภาพในการประกันคุณภาพการศึกษาที่เอื้อต่อการตรวจสอบและรองรับการประเมินจากหน่วยงานภายนอก					
๓.	สำนักงาน กศน.มีการตรวจสอบ และพัฒนาการประกันคุณภาพการประกันเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก					
๔.	สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จำเป็นสนับสนุนการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ					
๕.	สำนักงาน กศน.มีการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง					
๖.	สำนักงาน กศน.มีการรายงานผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานของสถานศึกษาต่อ ต้นสังกัด					
ด้านวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนข้อบกพร่องหรือขัดข้อง)						

๑.	สำนักงาน กศน.มีการจัดทำรายงานผลการนิเทศ กำกับติดตาม คุณภาพการศึกษาในที่ประชุมประจำเดือนเพื่อเสริมจุดเด่น และ พัฒนาจุดด้อยในการปฏิบัติงาน					
๒.	สำนักงาน กศน. มีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมใน การหาข้อบกพร่องของการประกันคุณภาพการศึกษา					
๓.	ผู้เรียน ผู้รับบริการ คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนได้ทราบ ข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา					
๔.	สำนักงาน กศน.จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินการประกัน คุณภาพการศึกษาตาม องค์กรประกอบคุณภาพและเกณฑ์การ ประเมินที่กำหนดในแผน และคู่มือการประกันคุณภาพอย่าง ต่อเนื่อง					
๕.	สำนักงาน กศน.จังหวัดนครสวรรค์นำข้อมูลสารสนเทศรายงาน การ ประเมินตนเอง (SAR) มาปรับปรุงและพัฒนางานที่ได้ รับผิดชอบ					

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะปัญหา อุปสรรค ข้อคิดเห็นอื่นๆ

เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ โปรดให้คำแนะนำในการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฏธำบะท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์ ในด้านต่างๆดังนี้

คำชี้แจง : โปรดกรอกข้อความตามความคิดเห็นของท่านซึ่งจะไม่มีผลเสียต่อผู้ตอบแบบสอบถามนี้ ทั้งในหน้าที่ และการปฏิบัติงานแต่ประการใด

๑. ปัญหา อุปสรรค ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฏธำบะท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ในด้านฉันทะ (ความพอใจ ความรักใคร่ในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น ยาก ทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ)

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

๒. ปัญหา อุปสรรค ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฏธำบะท ๔ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ในด้านวิริยะ (ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไปใฝ่สู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรค และ ความยากลำบาก)

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

๓. ปัญหา อุปสรรค ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๒๕๕๑ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ในด้านจิตตะ (ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ มีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

๔. ปัญหา อุปสรรค ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาตามหลักกฤษฎีกา ๒๕๕๑ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

ด้านวิมังสา (ความสอบสวนไต่ตรอง การใช้ปัญหาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนข้อบกพร่องหรือขัดข้อง)

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

*****ขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม*****

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์” ซึ่งท่านเป็นบุคคลท่านหนึ่งที่ได้รับพิจารณามีความเหมาะสมให้ข้อมูล ขอความกรุณาให้ข้อมูลตามความคิดเห็นของท่านตามสภาพการบริหารให้ครบถ้วนทุกคำถาม คำตอบของท่านผู้วิจัยจะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่อย่างใด เนื่องจากผู้วิจัยมีความประสงค์นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น

แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลนี้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยคำสัมภาษณ์ ๕ ข้อ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากท่านในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้เป็นอย่างดี และกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

.....

.....

วัน.....ที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรณีศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนครสวรรค์

๑. หลักอิทธิบาท ๔ ที่ท่านได้ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๑.๑ ด้านฉันทะ (ความพอใจ ความรักใคร่ในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น
อยาก ทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ)

.....

.....

.....

๑.๒

ด้านวิริยะ (ความอดทน แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไปใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและ ความ
ยากลำบาก)

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านจิตตะ (ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ มีจิตผูกพัน จดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้น ใจอยู่กับงาน
นั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน)

.....

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหา เหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนข้อบกพร่องหรือขัดข้อง)

.....

.....

.....

.....

๒. ท่านคิดว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญหรือไม่อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. ท่านคิดว่ามีปัญหอะไรบ้างในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษาของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ท่านมีแนวทางสำหรับแก้ไขปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพสถานศึกษาโดยใช้ หลักกอิทธิบาท ๔ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้หนังสือสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. จังหวัดนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในกรณีนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้หนังสือสัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

(นายนรา เหล่าวิชา)

ผู้อำนวยการ สำนักงาน กศน.จังหวัดนครสวรรค์

ที่ ศร ๒๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กคน. อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรามาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการวิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๑๕๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๑๕๙๙๙

ว่าที่ ร.ต.

(โสมณ วันวงษ์)

ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอเมืองนครสวรรค์

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุมัติคราะที่ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธีญา ไพรม้อย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในกรณี นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรมาเพื่อขออนุมัติคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขออนุญาตระงับให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในกรณี นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพราขออนุญาตระงับให้ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. อำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในกรณีนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรามาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธธัญญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในการนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙

ที่ ศธ ๖๑๑๕.๒(๔)/๐๐๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มจร วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย

เจริญพร ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน. อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวพัทธ์ธิญา ไพรมัย เลขประจำตัว ๕๕๒๓๔๐๕๔๘๔ นิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพ
และปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริม
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนครสวรรค์” ในกรณีนี้ นิสิตมีความ
ประสงค์ขอสัมภาษณ์ท่านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวิจัยในครั้งนี้

ฉะนั้น เจริญพรามาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตได้สัมภาษณ์เพื่อประกอบในการ
วิจัยครั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณใน
ความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระเทพปริยัติเมธี)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

สำนักงานศูนย์บัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๕๖-๒๑๙๙๗๗๐

โทรสาร ๐๕๖-๒๑๙๙๙๙๙